

MORLIN IMRE

KOKI

KOKI,
MEG A HAVERJAI

KOKI
EGYETLEN ÓRÁJA

KORDA
KIADÓ

MORLIN IMRE

KOKI

KOKI, MEG A HAVERJAI
KOKI EGYETLEN ÓRÁJA

Morlin Imre

KOKI

KOKI, MEG A HAVERJAI

KOKI EGYETLEN ÓRÁJA

KORDA KIADÓ
Kecskemét
1995

Kiadja a KORDA Kiadó
6000 Kecskemét, Kossuth tér 3. (T.: 76/328-977)
Felelős vezető: dr. Bujdosó Gabriella
Megjelent a MERCATO BT. gondozásában (T.: 76/487-417)
ISBN: 963 8004 52 5
95. 510085 Petőfi Nyomda és Csomagolóanyag-ipari Rt.
Felelős vezető: Sebesvári László vezérigazgató

KOKI, MEG A HAVERJAI

Mielőtt barátaimat bemutatnám, magam is bemutatkozom.

Koki vagyok, Koki Ördög völgyből.

Az igazi nevem persze más, de errefelé így hívnak, így ismernek. Különben is a bemutatkozáskor elmormolt nevek semmit nem árulnak el arról, aki a bemutatkozáskor elmormolta őket. Így hát fölösleges, hogy többet mondjak el magamról. Majd elmondják a haverok, ha akarják.

De én szívesen beszélek őrőlük, mert igazán csuda alakok. Mit is mondtam? Beszélek róluk. No nem, csak beszélnék, mert olyan vagyok, mint Mózes az Úr előtt a nagy megbízatással:

– Vezesd ki népemet az egyiptomiak szolgaságából.

De ő szabadkozott:

– Uram, én nem vagyok a szó embere, szám akadozó...

Az Úr ezt felelte:

– Áron nem a tesód? Tudom, hogy jól beszél, ő beszél majd helyetted.

Hát ebbe maradtunk.
De ki beszélhetné el barátaim történetét?
Mert el akarnám mondani. Közérdek.
Hogy mennyire az, majd igazat adsz nekem, ha
történetünket elolvasod.

De ki legyen az én Áronom?
Hm...
Némi töprengés után, választásom Pistára esett.
Nem is volt nehéz őt rábeszélni.
Mert ő most boldog.
Aki pedig boldog, az szeret fecsegni...
Hát had fecseljen.

1.

Történetem, vagy inkább történetünk, egy kicsit
messzebből indulva, úgy kezdődött, hogy én tulaj-
donképpen nem is akartam keresztény lenni.

Egyszerűen nem tehetek arról, hogy keresztény
vagyok. Meg sem kérdezték a véleményemet erről
a dologról. De hiába is kérdeztek volna. Engem ak-
kor csak a cumisüveg érdekelt, vagy talán még az
sem.

De valami tiltakozásféle csak lehetett bennem,
mert anyám meséli, hogy egész keresztelő alatt
szörnyen bőgtem, s ő nagyon szégyenkezett miat-
tam. Most is bennem van ez a tiltakozás. Legalábbis

újabban. Tele van a mi vallásunk csupa „muszájjal”, meg „nem szabad”-dal. Hát ki bírja ezt egy normális férfinember?

Nem vagyok huligán és szeretem a szakmámat, de, hogy vasárnap templomba kell menni, meg hogy gyónni kell, és áldozni, még hozzá mindenki szeme láttára, meg ilyesfélét, ezt én nem bírom. Biztosan azért bőgtem a pályában is, mert sejtettem, hogy abból a keresztségből majd ez fog kisülni.

De míg gyerek voltam, úgy szerettem mindezt – mondja anyám. – Még ministráltam is! – Míg gyerek voltam! Hát persze, mert ezek olyan gyerekségek! De most már pénzt keresek és... és bevallom, hogy lassacskán már nőülésre is gondolok és egyáltalán szeretnék végre szabad lenni! Mégiscsak tűrhetetlen, hogy az ember szabadságát folyton korlátozzák. Otthon a szülők. A suliban a tanárok, a munkahelyen a górék. És még a legbensőbb privátéletemben se legyen nyugtom? A lelkiismeret! A Tízparancs! – Szóval elég volt! Nem akarok tovább keresztény lenni! Elmegyek a paphoz és megmondom neki, hogy törölje a nevemet a listájáról.

Ezt meg is mondtam anyámnak. Nagy szemeket meresztett. Azt hittem, hogy sírni fog. De meglepetésemre azt mondta: „A listáról ugyan kitörölhetik a nevedet, de a keresztvizet senki se vakarhatja le a lelkedről.” – Mit köll azt vakargatni? – feleltem én hetykén. Nem akarok többé katolikus lenni és kész.

– Hohó fiacskám, – válaszolt anyám – a kereszt-

ség eltörölhetetlen jegyet hagy az ember lelkén. A tiéden is. Te mindenképpen Krisztushoz tartozol már, akár tetszik, akár nem. És ennek a lelkedben nyoma van.

Megvallom erre nem igen tudtam mit válaszolni. De egyszerre csak feltolult bennem valami keserű düh: Akkor miért tartottatok a keresztvíz alá? – kiáltottam és fölugorva hozzáfűztem: Én nem akarok többé vallásos lenni! Mégis csak abszurdum, hogy egy tehetetlen pólyás sorsa felett felnőttek intézkedjenek!! Ez igazságtalanság!! Ez jogtalanság!! Hol élünk?! A huszadik században! nem?!! – Fejemet előntötte a vér és úgy kiabáltam, hogy apa bejött a szomszéd szobából. – Mi bajod van? – kérdezte nagyon csendesen és nyugodtan. Józan hangja szempillantás alatt lehűtött. Lesütöttem a szememet és nem válaszoltam. – Ül le – mondta aztán súlyosan, és maga is letelepedett az asztal mellé. Szót fogadtam.

– Fiam, – kezdte kis szünet után – nem kell magyarázkodnod, hallottam az egészet. A te okoskodásodba több hiba is becsúszott. Mondd csak, miért abszurdum az, hogy egy tehetetlen pólyás sorsa fölött a szülei intézkednek? Nem úgy, ahogyan te mondod: a felnőttek, – hanem a szülei. Ez talán mégis egy kis különbség. Hát az életed felől kik intézkedtek? Nem, hogy megkeresztelve nem lennél, de még csak nem is léteznél, ha a szüleid nem akar-

tak volna. Erre te sohase gondoltál? És talán... talán neheztelsz a szüleidre, hogy életet adtak neked?

Apa hosszan elhallgatott és én nem tudtam, hogy mit válaszoljak. Apa így még nem szólt hozzám. Egyszerű rakodómunkás, nem is sejtettem, hogy így tud beszélni. Ő eltalálta a gondolataimat.

– Csodálkozol, hogy így beszélek? Honnan értek én ehhez? Miért? Mert derék szüeim voltak, akik megkérdezésem nélkül megkereszteltek és azután a hittant alaposan megtanultatták velem.

Ismét elhallgatott. A szomszédból a rádión, valami divatos zene hangjai szűrődtek a szobába, s míg apa szavai ide-oda hullámoztak bennem az motoszkált a fejemben, hogy ugyan melyik filmből is való ez a zene...?

– Aki hisz és megkeresztelkedik üdvözülni, aki nem hisz elkárhozik – hallom apa hangját, de mint-ha nagyon távolról szólna. Aztán megint:

– Ha nem akartuk volna, most hitetlen lennél, pogány... Megkereszteltettünk, és a hitben neveltünk, hogy ne csak az evilági, hanem az örök életet is biztosítsuk számodra. Talán felelőtlenül jártunk el? Te azt hiszed, hogy, akik pogányul élnek, azok boldogok? Megirigyelted a „szabadságukat...” Nem bánom, lesd meg, hogyan élnek. És ha tetszik neked az, amit csinálnak, hát eredj a paphoz és töröltesd magadat a listáról. De a lelkedről úgy sem lehet a keresztséget letörölni, azt már anyád megmondta!

Apa fölkel és kiment az udvarra. Tudom, hogy fát fog vágni. Ha indulatban van, így vezeti le izgalmát. Igen... már hallom is a súlyos csapásokat. És anya? Még mindig ott áll az ablaknál, mozdulatlanul és komolyan. Látja zavart tekintetemet. Lassan hozzám jön és hüvelykujjával keresztet rajzol a homlokomra. – No még ez hiányzott! Felugrottam és köszönés nélkül elrohantam otthonról. – Jó, hát megnézem, hogyan élnek a „pogányok”...

Mire Tuskóékhoz értem, szinte már egészen lehiggadtam. Hát Tuskóék eléggé pogányok! Kezdjük el náluk!

2.

Voltam Tuskóéknál. Igaz, a vallásról nem esett szó, de azért még sem bántam meg, hogy átmentem. Lali volt otthon, meg az apja. Szívélyesen fogadtak. – Hogy mi járatban vagyok? Óvatosan megkérdeztem, hogy itthon van-e Rózsika? Tuskó bá hunyorított és azt mondta, hogy nemsokára hazaér, és, hogy üljek le.

Alig, hogy letelepedtünk, megint az öreg kezdett beszélni. A nőszülésre terelte a szót. Eleinte nem egészen értettem, hogy miért és lestem az alkalmat, hogy előhozakodjam a magam kérdéseivel. De ő Rózsikára terelte a beszédet. Úgy látszik félreértette. Hiszen én csak azért kérdeztem, hogy valamivel megindítsam a beszélgetést.

Szóval Rózsika... Hogy milyen derék, házias, és, hogy a fodrászüzletben milyen jól keres, stb. stb. Aztán meg rólam kezdett érdeklődni, és hogy lassan itt az ideje, hogy megnősüljek, meg ilyenfélét mondott.

Lali ült és újságot olvasott. Néha nagyokat ásitott és a tekintetével is tudunkra adta, hogy nagyon unja a mi beszélgetésünket. Magam is azon voltam, hogy mihamarabb kijebb kerüljek. De az öreg Tuskó nem engedett. Addig csűrte-csavarta a dolgot, míg a végén kibökte, hogy mi ketten – már tudniillik Rózsika meg én – jó parti lennénk együtt. Elpirultam, és azt mondtam, hogy egyelőre még nincs szándékomban nősülni. De az öreg kiérezhette a szavamból, hogy nem beszélek őszintén és azért még jobban rákapcsolt.

Hosszú vita fejlődött közöttünk a házasságról. Én anyámékra gondoltam, meg a testvéreimre. Talaly volt nálunk a huszonöt éves házassági évforduló és tudom, hogy Tuskó már a második asszonnyal él együtt. Gyerek innen is, onnan is. Hát köszönöm, én ebből nem kérek. De ő váltig hajtogatja, hogy a boldogságot keresni kell, és hát igaz, hogy jobb, ha az ember egy asszony mellett találja azt meg, de ha nem, jogában áll másutt keresni. Aztán – aztán megint visszakanyarodva a mi ügyünkre, mintegy kedélyesen tréfának szánva a dolgot, – de valójában komolyan vette, láttam rajta – előállt a nagy ötletével: hát kössünk próbaházasságot! Ha

nem sikerül, szabadok vagyunk! Ha sikerül véglegesídjük! Egy modern embernek így kell gondolkoznia!

Végigfutott rajtam a hideg. Valami undor féle. Anyámra és húgomra gondoltam. Aztán meg édesapámra. Tiszta becsületes arcára. Pedig csak segédmunkás. Anyagmozgató. Ez meg itt boltvezető. Allítólag érettségije is van. De a szeme sem áll jól a fejében. És így... így kínálja a lányát! Megint előtört az indulat. A fejem búbjáig elvörösödtem, felugrottam és otthagytam őket.

Jó ideig tartott, amíg úgy-ahogy lehiggadtam. Hosszú lépésekkel róttam az utcákat és próbáltam rendezni a gondolataimat. Miért érzem én magam rosszul Tuskóéknál? Mintha valami hiányoznék náluk? Vagy a lakásukban... Mindig tapasztalom ezt, ha meglátogatom őket. Eddig nem sok ügyet vetettem rá. De most sokkal jobban rámnehezedett ez a kellemetlen hiányérzés, vagy mit-tudom-én-mi?

Lassan kezdett szállingózni a hó, ez némileg kiózanított. Hazafelé vettem lépteimet, s amikor benyitottam a szobába egyszerre csak világos lett előttem minden. Hát persze! Tuskóéknál nincs szentkép a falon! Ez hiányzik nekem ott náluk!

Anyámék ágya felett egy Mária-kép van, s alatta kis feszület. Az én rekamiém fölött meg az elsőáldozási képem... Ezt nézegetem most, az utcai világítás besűrűdő fényében. Próbálok elaludni, de nem megy. Pedig azt hiszem, mindnyájan alszanak

már. Csak anyu szokott lélegzetvételét nem hallom. Alighanem ő sem tud aludni. Bizonyára az bántja, amit délután mondtam neki. Sajnálom és nem is akarom megszomorítani, de az elhatározásom mellett kitartok. Rendben van, Tuskóéknál nekem is hiányzott a szentkép, de ez csak megszokás dolga. Ha olyan lakásban nőttem volna fel, ahol se kép, se feszület, akkor nem hiányoznék. Ez az elsődözési kép meg egyenesen izgat. Micsoda giccs! Édeskés angyalarcok, meg ilyesfélék vannak rajta. Férfigyomor ezt nem veszi be. Igazán csak anya kedvéért hagyom a falon, de legszívesebben a tűzbe vág-nám... Vagy legalábbis feltenném a szekrény tetejére...

Ahá, anya is elaludt... Hallom egyenletes légzését... Anya milyen más, mint Tuskó néni. Meg a mi Katink is egészen más, mint Rózsika... Apáról nem is beszélve... De miért van ez így?

Tudom, anya rögtön megadná a feleletet: mi templomba járunk, ők nem. Mi gyónunk, áldozunk, ők nem. Mi megtartjuk a pénteket, ők nem.

De ez csak amolyan asszonyi okoskodás. Attól, hogy pénteken nem eszem húst, attól még nem leszek más. Se jobb, se rosszabb. Itt van a szomszédban Dezső. Az sohasem eszik húst, mert az orvos eltiltotta. Akkor neki valóságos angyalnak kellene lennie! Pedig hát... No de hagyjuk... Vagy Rostos néni velünk szemben? Minden nap a temp-

lomban van, de senkinek sincs olyan komisz nyelve az utcában, mint neki... Hát akkor?

De az is igaz, hogy nálunk minden más. Apa is, anya is... Itt valami nem stimmel. Az egyik vallásos ember ilyen, a másik olyan? Miért van ez így? Keresztény ez is – az is. Az egyik kiállhatatlan, a másik... hm... a másik... szóval a másik rendes.

Hirtelen fölültem az ágyban. Egy elhatározás érelődött meg bennem. Nem megyek addig a plébániára kíratkozni, amíg ki nem derítettem ezt a titkot. Ez az! lenyomozom a kereszténységet!!!

– Valami baj van, fiam? – hallom anyám halk, óvatos hangját.

– Aludj, édesanyám. Minden nagyon rendben van – nyugtattam meg. Aztán visszadőltem a párnára, s már csak félálomban hallottam, hogy a falioránk elüti a tizenegyet.

3.

Persze az esti lelkesedésem reggelre lelohadt. Mi az, hogy lenyomozom a kereszténységet? Mit nyomozzak rajta? És hogyan fogjak hozzá? Menjek a papokhoz tanácsot kérni? – Ez ostobaság, mert akkor rögtön az ő ösvényükön vagyok. Én pedig pártatlan akarok lenni. És tárgyilagos.

Minthogy csak délután megyek ma dolgozni, elégylegtem a városban. Untam magam, de közben

folyton az piszkált, ami tegnap otthon történt. – Á, úgy sem tudok a végére járni! Gyerünk egy moziba! Valami indiai filmet adtak. És ez volt a vesztem. Vagy inkább szerencsém? – Majd elválik. Rossz film volt. Engem legalábbis untatott. De volt benne egy jelenet... Valami vallásos szertartás. Buddhista papok jöttek-mentek egy nagy ijesztő többkező, több lábú szobor előtt, hajlongtak, mormoltak, szóval mindenféle szertartásos mozdulatokat végeztek. Nem értettem az egészből semmit. Részben bosszantott, részben nevetnem kellett. Aztán el is felejtettem az egészet.

De csak vasárnapig...

Mert vasárnap elmentem a nagymisére. No, nem vallásos buzgalomból, de az a bizonyos nyomozás nem hagyott békén. Igaz, sokszor voltam már misén, de csak ott voltam, főleg mert anyám kívánta, hogy menjek és mert utána találkoztam a haverokkal.

De most más miatt mentem. Jól körülnézek, mi is folyik ottan? És ez lett a vesztem. De közbevetőleg el kell mondanom, hogy ez a zsinati liturgikus reform előtt történt.

Megszólaltak a harangok, a ministráns csöngött és néhány pirosba öltöztetett gyerek után bejött a pap is. Fölsorakoztak az oltár előtt, a pap levette a fekete micsodát, ami a fején volt, – igazán nem tudom, hogy hogyan hívják azt a valamit – odaadta a ministránsnak és az kivitte oldalra.

Ennyi történt és semmi más és én mégis majdnem hangosan felnevettem. Hogy miért? Mindjárt elmondom.

A suliban ült mellettem egy vöröshajú, szeplős srác. Jó gyerek volt, protestáns. Viccelni akart egyszer a szentmisénkkel és ezt mondta: „A mise nálatok ebből áll. Bejön a pap fekete kalappal. De a ministráns elveszi tőle a kalapot és eldugja. A pap kétségbe van esve. Keresi a kalapot. Fölmegy az oltárhoz, lehajol: nincs kalap. Jobbra megy: nincs kalap. Balra megy: nincs kalap. És így tart ez jó ideig. Egyszer aztán a gyerkőc megsajnálja a papot, előhossa rejtekéből a kalapot, a pap boldogan a fejébe nyomja és mindnyájan kimennek.”

Én akkor fejbe vertem a szeplős szomszédomat, ő rám öltötte a nyelvét és ebben maradtunk. De most ez az emlék élénken föllevenedett bennem.

Mert persze közben folyt a szentmise. Figyeltem, hogy mi történik. És lassacskán elment a nevetéskésem. Tényleg ment a pap jobbra, aztán balra, hol énekelt, hol imádkozott, egyszer hangosan, más-szor magában, és... és nekem fogalmam sem volt arról, hogy mi is történik tulajdonképpen? Akár csak a buddhista szertartáson, abban a filmben. Azaz mégsem egészen, mert az Úrfelmutatást, meg az Áldozást azt tudtam, hiszen voltam én már első-áldozó! De egyébként...?!

Figyeltem a mellettem és előttem ülőket és térdeplőket. Komoly arcok, egyik-másik túl komoly is.

Nekem legalábbis úgy tűnt. Imakönyvből imádkoztak, vagy csak úgy kezükbe hajtották a fejüket. Mások meg énekeltek. És látszott rajtuk, hogy részt vesznek valamin. Én nekem ilyen érzésem sohasem volt a szentmisén, pedig gyerekkorom óta nem sokat mulasztottam – anyám jóvoltából.

És ekkor döbbsentem rá, hogy nekem tulajdonképpen a szentmise egyenértékű a buddhista papok érthetetlen szertartásával, vagy a vöröshajú kalapkeresésével.

Az áldozáskor láttam a húgomat áldozni. Eddig sohasem figyeltem meg. Megvallom, még nem láttam ilyen... ilyen szépnek, vagy kedvesnek, vagy mittudomén-minek? Hej, Tuskóék Rózsikája... – De a mi Katink valóságos galamb... galambocská...

No, öreg fiú, elérzékenyedté?! Ez nem illik hozzád! De egyet bevallhatsz magadnak: hiba van a kereszténység körül. Mármint a te kereszténységed körül.

A mise véget ért. A ministráns tényleg előhozta a kalapot és a pap föltette a fejére. Az orgona hatásosan zengett és az emberek kitódultak a templomból. Egy kicsit még a padban maradtam. És arra gondoltam, hogy az az indiai film talán még sem volt olyan rossz és lám az a buta vicc is valamihez talán hozzásegített. Mihez? Új elhatározáshoz. És ez az új elhatározás: lenyomozom a saját kereszténységemet...

Amikor a sarokhoz értem, beleütköztem Rózsikába.

– Jöjjön, Pista, megiszunk egy feketét – nevetett jókedvűen.

Belémkarolt és én nem tudtam ellenállni.

4.

Mégis elmentem a papokhoz.

A dolog így történt. A presszóban, hogy visszaszerezsem férfiúi becsületemet önmagam előtt, ki-nevettem Rózsikát a lakkozott körme miatt. Ő is nevetett és azt mondta, hogy azon lehet segíteni.

– Hogyan? – kérdeztem.

Csak kis szünet után válaszolt.

– Látom, hogy még mindig jár a templomba...

– Csak kíváncsi voltam valamire – pirultam el kissé.

– Hát ide figyeljen, Pista. Ha bebizonyítja nekem, hogy van Isten, nem lakkozok többé.

– Hm...

Egy darabig hallgattunk. Rózsika huncutul mosolygott, én meg azon törtem a fejemet, hogy hogyan bizonyítsam be, hogy van Isten?... Mert, hogy igazán szeretném róla letörölni a lakkot. De semmi okos dolog nem jutott eszembe.

Délután kimentem a mecsre, de nem érdekelt. Félidőben ott hagytam. Különben is pocsék volt az idő. Hazamenet aztán hirtelen elhatározással be-mentem a plébániára. Becsöngettem és megmond-

tam, hogy bizonyos kérdésekre szeretnék sürgős választ kapni. Betessékeltek. A káplán íróasztalán néhány ív papíros feküdt, láthatólag esti prédikációjára készült. Leültetett:

– Tessék.

Én: – Honnan tudja, hogy van Isten?

Ez furcsa kezdet volt, de nem jött zavarba.

Ő: – Honnan tudja, hogy nincs?

Én: – Bizonyítsa be, hogy van.

Ő: – Bizonyítsa be, hogy nincs.

Én: – Ez nagyon egyszerű. Nem látom, nem halom, meg nem foghatom.

Ő: – Nem akarom azzal a kézenfekvő válasszal megsérteni, hogy az eszét sem látja...

Én: – Nem látom, de működéséről tudomást szerzek, megtapasztalom.

Ő: – Hát az értelem nélküli állatok miért viselkednek értelmesen?

Én: – Hogyhogy?

Ő: – Hát a költöző madarak ősszel melegebb vidékre vándorolnak, a méh olyan hatszögű sejtet épít, amely a legteherbíróbb, a töviszűrő gébics a rovarokat tövisekre szurkálja tartalék élelemnek, stb. stb. Hiszen ezer és egy példa van a természetben!

Én: – Ki mondja, hogy ezeknek nincsen valamilyen értelmük?

Ő: – Ha volna, akkor annyi ezer év óta a fecskék bizonyára lökhajtásos gépeken vándorolnának,

vagy központi fűtéses fészkeket építenének, és a gébics is inkább rovar-konzerveket gyártana! Beszél-
ni, írni, olvasni sem tudnak. A szellemi kultúra
semmi jelét sem mutatják... Ha tehát bizonyos ese-
tekben, helyzetekben úgy viselkednek, mintha vol-
na értelmük, akkor valaki más gondolkozott helyet-
tük, aki a természetüket ilyennek formálta. Nem?

Én: – Hát ösztönük van! Ennyi az egész!

Ő: – De ez az ösztön honnan van bennük?

Én: – Úgy alakult ki. Az idők folyamán.

Ő: – Akkor miért nem fejlődik tovább? Miért
nem alakul tovább? Hogy így tovább fejlődnének
különböző eljárásaik?

Én: (hallgatok).

Ő: (kis szünet után): – Van órája?

Én: – Tessék... fél öt múlt öt perccel.

Ő: – Igen, köszönöm. De engem most nem ez ér-
dekelne, hanem az, hogy ki csinálta az óráját?

Én: – Ki? Hát az órás!

Ő: – És mi szerint jár?

Én: – Hogy tetszik ezt érteni?

Ő: – Milyen időt mutat, mi után igazodik?

Én: – Hát a csillagok járása szerint. Nem?

Ő: – De igen... Na és?

Én: – Mi az, hogy na és?

Ő: – A csillagok járását milyen órához igazították? Ki volt az órás, aki ilyen szabályosan és pontosan beigazította őket?

Éppen felelni akartam, amikor megszólalt a templom harangja. A káplán felállt:

– Kérem, ne haragudjék, misére kell készülnöm. Szívesen állok rendelkezésére máskor. És mondja – tette aztán hozzá – tényleg nem hisz az Istenben?

Kissé elmosolyodtam:

– Én még csak hinnék valahogy, de valakit szeretnék meggyőzni, aki nem hisz és ez nagyon fontos volna.

A káplán elgondolkozott. Aztán ezt mondta:

– Tudja, az istenhit akarat kérdése is. Lehet, hogy az értelem már belátná, hogy kell lennie valamilyen önmagától való, abszolút Létezőnek, de az akarat megbicsaklik. Nem akarom, hogy Isten legyen! Tehát nincs is! Hogy miért nem akarom? Ennek több oka is lehet. Például, ha van, akkor meg kell változtatnom életmódomat és ez kényelmetlen dolog. Jónak kellennem és ez erőfeszítésbe kerül. De azért az akaratot is meg lehet dolgozni. Hogy hogyan? Imádsággal. Imádkozzék, hogy hinni tudjon az, akit meg akar győzni. De azért persze akarja is meggyőzni! Itt van ez a könyv, talán hasznát veszi.

Markomba nyomott egy könyvet, s azzal elbúcsúztunk. Megnéztem a címét:

ALAPVETŐ HIT TAN

a gimnáziumok katolikus tanulói számára

Ez állt rajta. – Jó, majd megnézem, mi van benne. Zsebre dugtam, hogy ne lássák meg a haverok, hogy miket olvasok.

Egy darabig lődörögtem a sötét utcákon. Megszóltak a harangok, kezdődik az esti szentmise. Ösztönszerűen visszafordultam a templom felé. A késve érkezők között én is felhúztam a lépcsőkön és a sötét előcsarnokban megálltam.

– Hm... most imádkozni kéne, hogy Rózsika hinni tudjon... Mondani kezdtem a Miatyánkot és az Üdvözlégyet. Aztán újra, meg újra. De egy idő múlva abba hagytam. Hát ez imádság? Hadarom a szavakat, anélkül, hogy odafigyelnék. De mit imádkozzam? Egy darabig tanácstalanul álltam. Én soha mást nem imádkoztam és soha másképpen. Így tanítottak meg, amikor kicsi voltam. Talán hatéves? Most meg már húsz is elmúltam. Tehetetlenül legyintettem egyet, s elindultam kifelé. Valami furcsa érzés lett urrá rajtam. Te húszéves kamasz, majd két évtizede hányod magadra a keresztet és még arról sem adtál számot magadnak egyszer úgy igazán, hogy tényleg van-e Isten? És... és imádkozni se tudsz. Úgy gügyögsz most is, akár csak akkor, amikor még írni és olvasni se tudtál...

– Te, Kati – kérdeztem vacsora után a húgomat – te hogyan szoktál imádkozni?

Nagy szemeket meresztett. Tudta, hogy mi történt apa, anya, meg köztem.

– Miért kérded?

– Csak – feleltem.

– Hát... hát elbeszélgetek a Jóistennel meg a Szűzanyával, meg az őrangyalommal, meg a szentekkel.

– Nemcsak a Miatyánkot mondod, meg az Üdvözlégyet?

– De mondom azt is, de nemcsak azt.

Elhallgattam. Úgy látszik imádkozni is meg kellene tanulnom, – gondoltam magamban, de nem szóltam semmit.

Kati mosogatott, segítettem neki törülgetni. Egy ideig csöndben dolgoztunk. Aztán megkérdeztem:

– Hogyan tanultál meg imádkozni?

– Hát... hát... magamtól. Meg aztán a gyóntató atya segített. De mi van veled, Pista, hogy ilyeneket kérdezel?

– Milyen gyóntató atya? – engedtem el fülem mellett a kérdést.

– Hát akinél gyónni szoktam...

– Te mindig egy papnál szoktál gyónni? – csodálkoztam el őszintén.

– Persze!

– Te, Kati, ha anya olykor-olykor rávett, hogy menjek gyónni én mindig máshoz mentem. Utóvégre mi közük az én szennyeselemhez?!

– Hát idehaza nem anya mossa ki mindig a tiédet? – nevetett huncutul Kati.

– Az más, Kati, de hát, hogy az ember a bűneit mindig egy valakinek sorolja fel, az még sincs rendjén!

– Pista, én azt gondolom, hogy inkább az nincs rendjén, ha mindig másnál gyónunk. Hogy tudjon akkor segíteni az atya, ha nem ismer?

Hallgattam, mert megsejtettem, hogy lehet a dologban valami. Faképnél hagytam Katit, majd elrámolja az edényeket. A szobában anya éppen öcsémmel beszélgetett, apa meg a rádiót hallgatta. Leültem a sarokba és elővettem az Alapvető Hittant, de úgy, hogy ne lássák, mit olvasok. Fúrta az oldalamat, hogy mi lehet benne? Már csak Rózsika miatt is. Felütöttem a tartalomjegyzéket és olvasni kezdtem a fejezetcímeket:

„A Látható világból Isten léte eszünkkel felismerhető és bizonyítható.”

„A kozmológiai istenéről. Isten a világ létoka.”

„A biológiai istenéről.”

„A formákból, törvényszerűségből, rendből és célszerűségből folyó istenérvek.”

„Az emberi természetből vett istenérvek.”

Hó, hát van itt éppen elég! No, holnap majd átrágom őket.

– Mit olvasol, fiam? – kérdezte anyám váratlanul.

– Semmit – feleltem kurtán és gyorsan becsuktam a könyvet. – Álmos vagyok és lefekszem.

– Hát csak feküdj.

Gyorsan bebújtam az ágyba, a fal felé fordultam és azt mondtam magamban: Pista, a te állítólagos hited hajítófát sem ér. Éppen csak, hogy meg vagy keresztelve! Gyerekcipőben jár az egész kereszténységed. Húsz évet megéltél már, de nem tudod, hogy mi történik a szentmisén, úgy imádkozol,

mint egy hatéves és alighanem a gyónás körül is bajok vannak... És hogy egyáltalán van-e Isten? Egy ilyen tizennyolc éves fruska a szemedbe nevet és egyet sem tudsz felelni az érveire!

Alapos deficittel zárult az első nyomozó nap. De azért nem is vagy olyan rossz detektív! Mindenesetre a játék izgalmas. Érdemes lesz folytatni!

5.

Tegnap nagy baj történt nálunk. Kati húgomnak volt az eljegyzése, de rögtön föl is bomlott. Fogalmam sem volt, hogy Katica ilyen... ilyen... hm... erős. Igen, ez a jó kifejezés: erős.

A dolog így történt.

Kékes Ferkó már rég udvarolt húgomnak. Eddig rendben is volna minden, mert Ferkó igazán jókiál-lású srác, azonkívül jól is keres és rendes ember. És Kati is szerette Ferkót. Sőt, szereti még most is. Hiszen éppen itt a bökkenő. Sokat gondolkozott a húgom, hogy hozzá menjen-e, mert Ferkó vallástalan. Nem hisz. Nem rossz gyerek, de nem hisz. Mindenesetre becsületes, mert ezt nyíltan megmondja és nem kétszínűsködött Kati előtt. De azért hajlott a jó szóra és a húgom remélte, hogy majd rendbe hozza a dolgát a jó Istennel. Tudom, sokat imádkozott érte. Éppen azért, mert szerette.

Aztán megegyeztek az eljegyzésben. Ferkó ekkor

már engedékenyebbnek mutatkozott. Lehet, hogy ezúttal számításból. Nem tudom. De az eljegyzési vacsorán kitört a botrány. Amikor már kellő hangulat volt és mindenki jól érezte magát, Feri minden teketória nélkül előhúzta a zsebéből a két gyűrűt és azt mondta Katinak:

– Tartsd az ujjad!

Kati elpirult, de azért odanyújtotta a gyűrűs ujját és Feri egyszerűen ráhúzta a jegygyűrűt. Aztán odaadta a magáét:

– És most te jegyezz el engem.

Most Kati húzta rá a gyűrűt a vőlegénye ujjára és már majdnem kitört az éljénzés, amikor Kati, mindent megelőzve, hirtelen mozdulattal levette a nyakáról a Mária-érmes aranyláncot és Feri nyakára kapcsolta.

Az egész jelenet annyira egyszerű és közvetlen volt, hogy mindenki kedves megütközéssel figyelte és Feri is váratlanul érte a dolog. Kissé elmosolyodott és azt mondta:

– A te kedvedért, Kati szívesen viselem, de... de meg kell mondanom, hogy... hogy templomi esküvőt nem tervezek.

Feri ebben is becsületes volt, mint minden dolgában, de szülei és a vendégek megdöbbenve néztek a fiatalokra. Kati egészen elsápadt. Először nagy-nagy szomorúság tükröződött az arcán, aztán valami kemény elhatározás jelent meg a szemében. Lassan felállt az asztaltól, lehúzta a jegygyűrűt az

ujjáról, odatette Feri elé az asztalra és szót sem szólva átment a másik szobába. Mellettem ment el – az asztal végén ültem – és láttam, hogy a szeme tele van könnyel.

Hogy mi történt azután? Nem akarom elmondani, vagy jobban mondva nem is tudom. De ma reggel elkísértem őt a misére. Valahogyan úgy éreztem, hogy ez kötelességem. Aztán... aztán meg sok mindenre kíváncsi voltam...

Mise után azt mondtam:

– Gyere, járjunk egyet.

– Menjünk – felelte.

Egy darabig szótlanul bandukoltunk egymás mellett. Ő a saját gondolataival volt elfoglalva, nem sokat érdekelte, hogy mi történik körülötte, én meg azon töprengtem, hogy hogyan kérdezzem meg azt, amire választ szertnék kapni. Végre aztán ügyetlenül kiböktem:

– Kati... nagyon fáj?

– Igen – felelte egyszerűen.

– De mi? – faggattam tovább.

– Az, hogy szakítani kellett.

– De miért kellett?

Nem válaszolt azonnal, csak néhány lépés után:

– Hát nem érted, hogy miért?

– Őszintén szólva nem nagyon. Azt értem, hogy te templomban akarsz esküdni, ő meg nem. De hát azért nem kellett volna ilyen hirtelen...

– Az ilyen dolgokat csak hirtelen jó elintézni.

– De miért?

– Másfél éve udvarolt nekem, s ha ezalatt ezen a lényeges ponton nem jutottunk egymáshoz közelebb, akkor nyilván, a házaséletben sem sikerült volna ez.

– Lehet, hogy igazad van, de nem biztos.

– És... és bizonyos sértés is volt abban, hogy épp a k k o r jelenti ki.

– Ez lehetett felelet a te Mária-érmedre...

– Hát akkor annál inkább jó, hogy szakítottam.

Megint hallgattunk. Kis idő múlva aztán megkérdeztem:

– De mégis, hogyan bírtad ezt megtenni?

– Pista, akkor egy szempillantás alatt világosan láttam: – Válassz!! Isten, vagy Feri. És én Istent választottam.

– És... és, Kati, mondd, most mi lesz?

– Ezt a sebet a jó Isten majd begyógyítja. De azt a másikat, ha Ferit választom, Feri sohasem lett volna képes begyógyítani. Így hát én nyertem az ügyön, látod! – próbált Katica csendesen mosolyogni.

Amikor hazaértünk, a lakásban rend volt. Anyuék mindent rendbe tettek és elmentek öcsivel a misére. A nagy asztal közepén pedig ott feküdt Kati Mária-érmés nyaklánc. A kezébe vette és megint könnyek gyűltek a szemébe. Aztán hirtelen, könnyed mozdulattal a nyakamba akasztotta:

– Ezentúl viseld te, Pista! És most gyere, főzzük meg az ebédet!

* * *

Délután előszedtem az istenérveket. De nem ment a dolog. Folyton a húgomon járt az eszem. Még sem kaptam én délelőtt választ arra, amire szerettem volna. Katica elég vézna teremtés. Törékeny. Hogy szorult belé akkora bátorság, hogy azt megtette? Múltkor Rózsika belémkarolt és rám mosolygott: – Jöjjön, igyunk meg egy feketét – és én nem voltam képes ellenállni... őszintén elpirultam... Félttem hogy anya észreveszi. Ott varrogatott az asztalnál. És ahogy elnéztem szorgalmas kezét, okos arcát, s egy kissé szomorú tekintetét, valami őszinte szeretet és bizalom támadt a szívemben:

– Anya, – szólítottam meg gyengéden – mit szól Katicához?

Abbahagyta a varrást és rám pillantott. Nagyon nyugodt és erős volt a tekintete.

– Büszke vagyok a lányomra – felelte kis szünet után – Isten erőt adott neki, hogy ezt megtegye.

Még jobban elszégyelltem magamat. Hej, anyám, rám ugyan nem lehetsz büszke: Isten nem ad nekem ilyenféle erőket!

Ezen sokat elgondolkoztam. Kati vézna, én meg bikaerős vagyok. Ő nő, én meg férfi, ő a főzőkanalat fogja, én a kalapácsot, ő imádkozik, ájtatoskodik, én meg a magam útját járom döngő léptekkel. Aztán

jön egy óriási pillanat – és Kati legyőz mindenkit. És jön egy kipingált lepke és kiüt engem egy szempillantás alatt! – Hát tényleg anyának igaza lenne?

Valami távoli sejtés jelentkezett bennem. Valami régi emlékezés. Szentségekről, imáról, önmegtagadásról... És arról, amit ezek közvetítenek és kieszaközölnek. A kegyelemről... Ez az az isteni erő? – Hát persze, hogy ilyen nincs bennem. Mert én se nem imádkozom, se nem gyónok, se nem fogom magam kézbe... Ülök a nagy energiaforrás mellett és nem meritek belőle... Ide-oda lötyögök az életben, de nem kapcsolok rá az isteni áramkörre.

Úgy látszik az Isten lépten-nyomon bebizonyítja nekem, hogy fogalmam sincs arról, hogy mit jelent kereszténynek lenni. De én azt hiszem, ez is kegyelem. Hogy így rájövök a saját... saját gügyeségemre.

6.

Az idén május elseje hétfőre esett. Így kettős ünnep volt. Elhatároztuk a srácokkal, hogy kirándulunk.. Az volt a szándékunk, hogy a Pilisbe megyünk. Megmásszuk Dobogókőt, aztán leereszkedünk a Rámszakadékba. Az alsó kijáratánál majd éjszakázunk. Másnap felkapaszkodunk a Prédikálósziókra és délután a Dunán hazahajóázunk.

Mindebben egyetértettünk, ami ritka dolog, s jókedvűen készültünk a túrára. Persze anyám intett a

vasárnapi misére és én igent mondtam, bár tudtam, hogy úgy sem lesz belőle semmi. Dehát a házibéke kedvéért...

Különben is a vallás körüli töprengéseimet abba hagytam. Úgy sem tudok én annak végére járni. Még nálam sokkal okosabbaknak sem sikerült. Az egész terhet ledobtam magamról, mint valami fölöslegesen megpakolt hátizsákot és kész. De a kirándulásra jól megtömtem a magam hátizsákját. Persze kajával. És arra nagyon vigyáztam, hogy holmi itthoni „gondok” ne kerüljenek bele. A vasárnapi mise is el volt intézve, utóvégre Pomázon lehet misét hallgatni, s anyám el is hitte, hogy majd ott fogunk.

Sátrat is vittünk, meg pokrócot. Igaz, hogy április második fele szokatlanul meleg volt az idén, de azért sohasem lehet tudni. Még csak kora tavasz van!

Minden nagyszerűen ment. A srácok kivételesen pontosak voltak és így nem késtük le a HÉV-et. Persze rengeteg kiránduló tolongott a sínek mellett, s mikor befutott a szerelvény, s lekászálódtak róla a vidéki utasok, óriási roham kezdődött. De Lali elemében volt. Hatalmas hátizsákját jobbra-balra meglobálva utat vágott magának, egyszeriben fenttért a kocsiban, felszerelését hamar szétteregette a padokon, s így tartotta a helyet, míg mi is fölnyomakodtunk.

– Gyertek már! – kiáltotta – mindjárt szétszednek ezek a kedves pesti polgárok!

A nagy tülekedésben igyekeztünk gyorsan elrendeződni. A nap ragyogóan sütött, a Duna vize csillogott a napfényben, mindenki vidám volt és zajos, a tavaszi kirándulás izgalma nyüzsgött a nyelvélő, kiáltozó, nevető kocsiban.

Alig telepedtünk le, már indult is a szerelvény. A Margitsziget zöldelő fái frissen nyúltak a kék tavaszi égbe, s a másik oldalon az Óbudai hegyek is az élet indulását jelezték itt-ott virágbaboruló gyümölcsfaikkal.

Egyszóval minden nagyszerű volt!

És én nem is sejtettem, hogy hova fog fordulni ez a vidáman induló kirándulás...

Minden simán ment. Délután kettőre felértünk Dobogókőre. Ott megebédeltünk, aztán kifelé kúdtunk a napra, hogy majd alszunk egyet. A srácok rövidesen hortyogtak is, de nekem nem jött álom a szememre. Hanyatt feküdtem és bámultam az eget. Könnyű, vidám felhők húztak át felettem, formájukat gyakran változtatva, mint valami arcfintorokat vágó, hebehurgya gyerek. Madarak csipogtak és trilláztak az erdőben, bogarak zümmögtek körülöttem, s a túristaszálló másik oldaláról hangos kacagás és hancúrozás hallatszott ide. Nem is értem, hogyan tudnak ezek itt aludni?! Csuda illat töltötte el a levegőt és mélyet szippantottam belőle, amikor hirtelen, – nem tudom miért? – eszembe jutott,

hogya ma vasárnap van... Aztán azt gondoltam: Mi-csoda szép vasárnap ez! Hiszen itt minden örül és imádkozik körülöttem! – Magam is megijedtem ettől a gondolattól. Honnan került ez belém? De egyszerre vége szakadt mindennek, mert egy álmos arc fölém hajolt:

– Mi a' hát te nem alszol?

– Hát nem hagysz! – feleltem kitérően.

– Mi az, hogy nem hagylak!? Már öt óra! Igazán ráértél volna!

– Lali, – mondtam kis szünet után – csuda szép itt minden!

– Hagyjuk a költészetet, fiam, pakoljunk és indulás! Sötétben nem jó sátrat verni. Hé, srácok! Riadó!

Lali éktelen sebességgel rázta meg Kokit, meg Csuszát. Nyögés, hörgés, kelletlen szuszogás volt a válasz. De Lali mindent elkövetett, hogy életet verjen a srácokba. Lassan magukhoz is tértek.

– Mit álmodtál Koki? – érdeklődött Csusza.

– Azt, hogy Lali föl mert kelteni és szétverem a...

– Koki, így nem jól van – igazította helyre Csusza. – Lali fel akart kelteni és te tudtára adtad, hogy még nem alkalmas az idő az ébresztésre. Csak udvariasan, fiam, mindig csak udvariasan. Hogy mit kell kiállnom ezzel a Kokival! Sohasem lesz szobatiszta!

– Oááá! – ordított Koki önfeledten – oááá! – Aztán karjait széttárva nagyot ásított.

– Na, ne enyelegjete! Induljunk! – indítványozta Lali és talpra ugrott.

– Hát ha már nem hagysz aludni, nem bánom, induljunk.

Koki, Csusza feltápáskodtak, felsegítették egymás batyuját, én is fellendítettem a hátizsákomat és útnak eredtünk.

– Hová megyünk most? – kérdezte még mindig álmosan Koki.

– Koki, ilyet nem illik kérdezni – utasította rendre Csusza a kebelbarátját. – Megyünk és kész. Lali tudja, hogy hova vezet.

– De én szeretném tudni, hogy hova vezetnek. Én nem vagyok birka, hogy a kolompos után menjek.

– Koki, hiszen éppen az a jó, hogy nem tudjuk, hogy hová megyünk. Ez benne a pláne. Kolombusz sem tudta, hogy hova megy és felfedezte Amerikát.

– Hát nem bánom, csak jó táborhelyet fedezzünk fel, ahol tovább lehet aludni.

Most én is közbeszóltam.

– Nézd, milyen csuda szép itt minden! Ne aludd végig az utat, Koki!

– Azt nem is lehet, mert leesel a szikláról – vetette oda Lali.

– Micsoda?! Sziklákon fogunk mászni?! Csusza, teljesen felébredtem. Meg vagy velem elégedve?

És bizony hét óra lett, mire a Rámszakadék aljára értünk.

– Csusza, mit szólsz? Született zerge vagyok! Mi? – szólt Koki miközben a sátrát szerelte.

Csusza nem felelt. Ide-oda kóborolt a kis füves térségen és alkalmas sátorhelyet keresett. Magam is, Lalival a sátrunkat állítottuk fel, s közben megállapítottam, hogy Kokiban tényleg van valami zergehajlam. A szakadékban hajmeresztő ügyességgel ugrálta végig a sziklákat, s közben mindnyájunkat szóval tartott. Mintha oda se figyelne. Pedig néha igazán kellett ügyelni, hogy hova lép az ember. A szakadék alján tábla hirdeti:

„CSAK GYAKORLOTT TURISTÁKNAK!”

Hm – gondoltam magamban – jó, hogy ép bőrrel leértünk.

Hamar elaludtam. Talán még Kokinál is hamarabb; és arra ébredtem, hogy fázom. Odakint már szürkült, a hajnali derengés beszűrődött a sátorba. Óvatosan kifűztem a nyílást, hogy a srácokat föl ne ébresszem és kilestem. Az idei május első hajnala csodás erővel csapott meg. Az ég derült volt, az erdő csendes és mozdulatlan, szél nem fújt. Kimásztam a sátorból és nagyot nyújtóztam. Jól esett dermedt tagjaimnak. Kokiék sátra ott sötétlett a tisztás másik oldalán, némán, ami szokatlan dolog, mert hiszen Kokiék sátráról van szó.

Egyszerre csak elpittyentette magát egy madár az erdőben. Először csak bátortalanul. Aztán megismételte. Valahonnan felelet érkezett. Az ég rózsaszínűvé lett felettünk és az előttem magasodó Pré-

dikálószék csúcsa fényleni kezdett. Igen, felkelt a nap. Lassan előtötte a fény a hegyoldalt és kikergette a völgy mélyéből az éjszakát. Mintegy varázslásra megéledt az erdő. Nem látszott semmi, csak fa és fiatal lomb és mégis ezernyi hangot adott és ezerféleképpen. Már régóta nem imádkoztam, – pláne reggel – de most akaratlanul is keresztet vettem. – Mi az? Mi történt velem?

A nap a hegygerinc fölé emelkedett, éreztem meleg sugarát. A harmatos tisztás is megéledt. Ostoba bogárcák mászkáltak esetlenül ide-oda és valami légyféle zümmögését hallottam magam körül.

– Istenem – suttoztam és megdöbbsentem a saját hangomtól és attól, hogy körülöttem él, mozog, nyüzsg minden.

– Ezt nem teheti más, csak Isten – gondoltam szinte akaratlanul. – Mi az, hogy a Természet? A természet Isten nélkül holt, mint az erdő, mező napsugár nélkül. Magam sem tudom, hogyan, Tuszkóék jutottak eszembe. Rózsika. Itt semmi sem festett körülöttem, minden eredeti színében ragyog, nincsenek itt mesterkéltné, affektált hangok, itt minden önmagát adja, úgy, ahogyan a... ahogyan a Természet adja? – Csudát!! – nyílt meg a szemem valamiképpen belül – ahogyan Isten alkotta! Az Isten élet és az Isten éltető!

– Hahó! – nagyot kiáltottam és az erdő hosszan visszhangozta. – Hahó – ismételt meg teljes ujjongással – Hahó!!

– Megőriültél? – jelent meg Koki álmos feje a sátor nyílásában. – Fölébresztetted a farkasokat és megessznek bennünket.

– Kérlek – lett láthatóvá most Csusza feje is Kokié fölött – kérlek, ki őriült meg? Azonnal telefonálok a mentőknek.

Persze Lali sem tudott tovább aludni, s így mindnyájan egy-kettőre, a szakadék alján csobogó patakban próbáltuk az éjszakai álmot kiöblögetni a szemünkből.

Nem nagy út állt előttünk, nem siettünk. Magasan járt már a nap, amikor a meredek gerincen libasorban felfelé kapaszkodtunk. Kőgombák szegélyezték az utat, s néhol négykézláb kellett másznunk. De minél magasabbra értünk, annál gyönyörűbb lett a kilátás. Minden fénylett a tavaszi napsugárban, Dobogókő oldalán kékes fátyol feküdt, s a dömösi úton színes hangyáknak látszottak az erdők felé igyekvő kirándulók. Alaposan megizzadtunk, mire felérkeztünk.

– Hát itt vagyunk. Itt a Prédikálószték, – állapította meg Lali és nyomban felmászott a tetőn terpeszkedő sziklatömbre.

Utána kapaszkodtunk és leültünk egymás mellé. Egyikünk sem szólt semmit, – kicsit ki is voltunk – némán néztük a Dunát és az Északra nyúló hegyeket.

– Buuuu! – kiáltott váratlanul Koki – éhes vagyok!

– Eltaláltad, Koki, hogy mi a bajom. Én is éhes vagyok – felelte Csusza és lemászva a szikláról nyomban hozzáfogott hátizsákja kicsomagolásához.

Mi is követtük példáját, mert alapjánvéve Kokinak igaza volt.

Ebéd után elkószáltam az erdőbe. Csak úgy egyedül. Gyöngyvirágot kerestem. Megígértem Katinak, hogy viszek. Ez persze nagy áldozat részemről, mert most hazáig vigyázni kell a csokorra. Majd fölötöm a hátizsákomra.

Ide-oda ténferegtem az erdőben, találtam is néhány szálát, aztán lejebb ereszkedtem a hegyoldalon, de itt végetért az erdő és meredek lejtő indult a völgynek. Éppen ki akartam lépni a fák közül, amikor Koki hangja ütötte meg a fületem. Meglapultam.

– Hát idefigyelj, akarom mondani, ide figyeljeteK – hallom a jólismert hangot – az nem úgy van, hogy ti ide egyszerűen csak felkapaszkodtok és punktum. Itt körül is kell nézni. Mert itt minden csudaszép. A hegyek, meg az erdő, meg a patak a völgyben, és a madarak, meg ezek a sziklák is. Pláne amelyiken én ülök. Az duplán szép! Hogy miért? Hát nézz rám. Na. Szóval, ti azt hiszitek, hogy ez bú, meg bá. Meg, hogy mindig így volt. Csudát! Itt valamikor nagy semmi volt, meg tűz, meg jég, meg mittudom-én-mi?! És akkor igazán nem voltam itt!

A dolog egyre érdekesebb lett. Kikandikáltam a

szélső fa mögül és meglepő látvány tárult elé. Koki egy kőgomba tetején ült, vagy két méter magasan és lábát lelógatta a mélységbe. Előtte vagy három-négy srác, amolyan tíz-tizenkét évesek, tátott szájjal és nagy tisztelettel tekintettek fel Kokira. Meg is volt rá minden okuk. Koki csodálatos jelenség volt a szikla tetején. Ultramodern, pepita, színes inge kilógott erősen kopott mályvaszínű nadrágjából. Az egyik térdén nagy vörös folt fedte a nadrág folytonossági hiányait. Inge persze végig ki volt gombolva és a május szellő ide-oda lobogtatta. Fekete, göndör haja ragyogott a tavaszi napsütésben, szeme pedig különös huncutsággal csillogott sötétbarna arcából.

– Hogy hogyan lett a semmiből, meg a tűzből, meg a jégből ez a sok fű, meg fa, meg madár, ezt én nem tudom... Azaz tudom, de ez az én titkom. De megsúgom annak, aki ide fel tud mászni hozzám!

No lett erre hadd-el-hadd! A fiúk valósággal megostromolták a sziklát. Lökдösдdtek, kapaszkodtak, vissza-visszacsúsztak, majd egymást segítve, majd egymást lerántva törtettek fölfelé, hogy Koki titkának boldog részesei lehessenek.

Koki először nagyot nevetett rajtuk, aztán egymásután felhúzigálta őket. Szűken és kissé nyaktörő módon, de azért elérték a kőgomba tetején. Bevallom magam is szívesen felkapaszkodtam volna, hogy Koki titkát megtudjam. De egyrészt nem akartam magam elárulni, másrészt úgy gondoltam,

hogy olcsóbban is hozzájutok. Hiszen majd idehal-
lom én azt, ha a srácoknak megmondja!

Mikor aztán mind elhelyezkedtek, nagy kérdő
szemek tekintettek Kokira. Koki élvezte a helyzetet.
Nézte a fiúkat huncut mosollyal.

– Hát nem tudjátok? – szólalt meg aztán.

A fiúk fejüket rázták, vállukat vonogatták és ne-
vettek.

– Hát Istentől, ti maflácskák! – kiáltott Koki és
egy ugrással a mélybe termett. A következő ugrás-
sal már el is tűnt a közeli bozótban.

Erdei varázsló – gondolhatták a gyerekek, amo-
lyan modern formában, de magam is megdöbben-
tem ettől a lehetőségtől. Mert szempillantás alatt
megnyílt az eszem. Néztem a lábam alatt elterülő
gyönyörű vidéket, az erdőket, virágokat, a madara-
kat és bogarakat, a csupa kacagással leugráló és Ko-
ki után eredő fiúkat: hát itt él, lélegzik, mozog, uj-
jong minden! És persze, persze, hogy ez Istentől
van! – Én ostoba, én azt hittem, hogy a vallás az
csupa „NEMSZABAD”!

Hát, ha ez az ÉLET itt a világban ilyen gyönyörű
és ezt Isten alkotta, akkor a vallás sem lehet más,
csak élet! A kereszténység sem lehet más csak élet!
Benne valamilyen életnek kell lüktetnie! Életnek!
Mégpedig gyönyörű életnek!!

Akkora öröm töltött el erre a felfedezésre, hogy
egy ugrással Koki után termettem, de nem találtam

sehol. Visszatértem a Prédikálószekéhez. Ott voltak már mind a hárman.

– Hol voltál? Téged vártunk. Azonnal indulunk!
– szólt Csusza.

– Miért siettek annyira? – kérdezte Lali miközben körülményesen a hátizsákját csomagolta.

– Dömösön még el akarjuk érni a délutáni misét. És utóvégre a litániát is. Ma már május van... – Ezt Koki mondta.

– Jó pofák vagytok – szóltam közbe – tegnap vasárnap volt és nem érdekelt benneteket a mise, ma meg, hétköznap, templomba akartok menni?

– Hát először is, tegnap is érdekelt, ha éppen tudni akarod, mert reggel fél hatkor részt vettünk misén a budai Ferenceseknél. Ma meg azért érdekel, mert Szent Józsefnek, a munkásnak van az ünnepe. Nem tudom, ugyan, hogy Csuszának mi köze van ehhez, mert pincér, dehát üsse kő, nem bánom, velünk jöhet!

– Koki, nem szolgállok ki, ha legközelebb bejössz – így Csusza. – És olyan nagyra vagy vele, hogy egész nap a kárpitosműhelyben nyeled a port?

– Csusza, ne sértegesd a szakmámat, mert nem bútorozlak be, ha megnőszül.

Míg ők egymásnak osztották a lapot, valami mély megszágyenyülés fogott el. Összeszedtük a cókmókunkat és elindultunk lefelé. A két jóbarát elemében volt. Lali alig győzte őket csitítani. Bezzeg

engem nem kellett. Leghátul kullogtam és magam sem tudom, hogy hogyan éreztem magamat.

Aztán tényleg bementünk a templomba. Kicsit elkéstünk. Koki a templom előtt még begyúrte csodás pepita ingét a kopott mályvaszínű nadrárgájába, hogy „a jó dömösiek meg ne botránkozzanak, bár a jó Istennek így is jó volnék”. – És nem átallott ebben a vadnyugati öltözetben Csuszával együtt áldozáshoz menni, amikor áldozásra csöngettek. Figyeltem őket. Most kivételesen csendben volt mind a kettő. De a litánia alatt azért tele tüdővel énekelték:

- Istennek szent Anyja, könyörögj érettünk!
- Szűzeknek szent Szűze, könyörögj érettünk!
- Isteni kegyelem Anyja, könyörögj érettünk!

A litánia végét már nem várhattuk meg. A hajóhoz kellett sietnünk. Sietnünk? Rohannunk! De elértük. Gyorsan a jegyeket, s már is dobogtunk fölfelé a hídon. A jegykezelő a fejét csóválta, a kapitány is elég mogorván nézett le ránk a parancsnoki hídról, de Koki mindezzel nem törődött. A parton ugyanis ott állt a négy kis dömösi barátja, akiknek nagy titkát megsúgta a kőgomba tetején. Amikor elindult a hajó integetni kezdtek. Először bátortalanul, aztán egyre hevesebben, majd mind a két kezükkel.

Koki sem volt rest. Lekapta magáról hódító pepita ingét és sokáig lobogtatta feléjük, míg csak a távolság el nem nyelte őket szemünk elől.

7.

Koki titka nem hagyott békén. Akkor azt hittem, hogy mindent megértettem. De kiderült, hogy a titkok csak ezután kezdődnek.

Mert rendben van, Istenhez kapcsolódásunk valami élő és éltető dolog, ezt beláttam. Illetve be kellett látnom. Lehetetlen, hogy az élő és éltető, teremtő és fenntartó Isten némi külsőleges szabállyal megparagrafussal akar magához láncolni. Ha szót fogadok, jutalmaz, ha nem...

Akkor Isten többre értékeli a pilisi erdőket, virágokat, madarakat, bogarakat, mert életetadó ereje bennük lüktet valamiképpen. Mi meg, a teremtes állítólagos koronája, pórázon szolgáljuk őt, mert ha nem...

Nem értettem az egészet. Anyám, meg Sánci néni is vallásos életet élnek. De Sánci néni kibírhatatlan. És ezt nemcsak én mondom. Aránylag még nekem van legkevesebb bajom vele az utcában.

Szóval egész nyáron ilyesféle gondolatokon rágódtam. Eszembe jutott ugyan, hogy elmegyek ahhoz a káplánhoz, aki a könyvet adta, de nem akartam a papok ösvényére kerülni. Persze! Ők sokat tanultak, mindenre tudnak magyarázatot.

Katival lehetne ugyan ilyesmiről szót váltani, mert az okos lány és sohase vág föl, ha többet tud, de a hajón Koki a fejemre olvasta, hogy szégyenyalázat (így mondta), hogy a nők többet tudnak a

vallásról, mint a férfiak. Szerinte valamikor az nem így volt, mert Szent Pál egyik levelében megírta, hogy az asszonyok hallgassanak az Egyházban. És ha valamit nem értenek, otthon kérdezzék meg a férjüket. De ma a férfiak még annyit sem tudnak mint az asszonyok! – Ezt mondta Koki. Így hát Kattival nem beszéltem a dologról. Koki előtt meg pláne szégyelltem a tudatlanságomat. Ő azt hitte, hogy még mindig rendes srác vagyok...

Már jól bent tapostunk a nyárban, amikor segítségemre jött egy szimpla dolog. Egy bogáncs. Közöséges kertvégi bogáncs.

A dolog így történt.

Hét végén lementem egyszer nagyanyámékhoz falura. Ha jól emlékszem barackszüretre. Amint ballagok ki a kert végében sorakozó gyümölcsfákhoz, látom, hogy a szomszéd gyerekek rózsákat adogatnak ki a kerítésen. Amolyan ócska falusi vesszőkerítés az, és a külső oldalán nagy bogáncs terebélyesedik. Jókorára megnőtt, lila virágja is látszott már. Hát azok az oktondi gyerekek tele-tűzdelték a bogáncsot rózsákkal. Már volt is rajta egy csomó. Elég furá dolog, – gondoltam – dehát gyereknek, játék. Én is sok ostobaságot kitaláltam, amikor gyerek voltam. Naplementéig szedtük a barackot, szürkült már, mikor bevittük. A bogáncsról rég elfeledkeztem.

Másnap persze misére kellett mennem. Nem lehetett mellőzni. Itt még a reginek ismertek és nem

akartam nagymamát megbántani. Mise után aztán kibandukoltam megint a gyümölcsösbe; maradt-e még a fákon valami? Hát nem sok – állapítottam meg némi önelégültséggel, – s az kell a gyerekeknek böngészni. De amikor visszafordultam és a szomszédék kerítéséhez értem, megtorpant a lábam. A bogáncs! Igen, a bogáncs. Tele és tele aggatva rózsával. De a nyári hőségben mind elhervadt, elkókad. Milyen szépek voltak tegnap azok a rózsák! Még a tövises bogáncson is! És most... igen most legfeljebb szemétre valók – állapítottam meg kérlelhetetlenül. De a bogáncs lila virága a hőség ellenére is üdén, frissen virított a rozoga kerítés oldalán.

Hát ez az – ütöttem hirtelen a homlokomra! – Sanci néni vallásossága ráaggatott rózsa. Nem az övé, a sajátja, nem az ő – hogy is mondják ezt? – belső életéből fakad. Az anyámé, meg az apámé, meg Katié, az az övék. Nem rájuk aggatott idegen valami. Természetes, hozzájuk tartozik. Sanci nénié mesterkélt, felvett. És Koki a pepita ingében is vallásos, igenis vallásos. Nem azért, mert templomba jár, mert áldozik! Hanem azért jár templomba és azért áldozik, mert igényli. Belülről. Azért nem fontos neki, hogy ünneplőben van-e, vagy a mályvaszínű nadrágjában, ha áldozik és azért nem törődik az-zal, hogy mit szól a kapitány, meg az utasok, ha lekapja az ingét és azzal integet azoknak, akiknek egy kicsit a szívét is odaadta! Sanci néni senkinek sem adja a szívét. Még Istennek sem!

Nagy lépésekkel siettem a házhoz.

– Halló – kiáltottam vidáman és fölkaptam a kis négyéves Mancikát, aztán magasra fellendítettem, a nyakamba ültettem és körüllovagoltam vele az udvart. Sikítva ujjongott a kis csöppség. Mikor visszatértem vele az ajtóhoz, hirtelen letettem a földre.

– Még, még – nyújtotta apró kezecskéit felém – még!

De én váratlanul megkérdeztem tőle:

– Mancika láttál már bogáncson rózsát teremni?

Nagy szemeket meresztett és kérdőn nézett az anyjára, s minthogy édesanyja furcsán a fejét rázta, hát azt felelte:

– Nem, nem, nem!

– Pedig én már láttam, Mancika, mégpedig Pesten. Mindennap terem, de estére mind elhervad.

Még nagyobb szemeket meresztett.

– És mire jó az? – kérdezte, és újból az anyjára nézett.

– Azt én sem tudom – feleltem nevetve – Kidobják a szemétre.

8.

A kertben járkáltam és a rózsatöveket nézegettem. A tavasszal szemezte be őket apám. Egy kivételével mind megfogott. Épp egy ronda szőrös hernyót sepertem le az egyik rózsatőről, amikor nyílt a kertajtó és odapillantva a fák között, láttam, hogy

Kati volt vőlegényének az anyja siet be rajta. Mit akarhat? – Tudtam, hogy Kati a verandán van és vasal, én is elindultam tehát a ház felé.

A veranda előtt sűrű szőlőlugas terebélyesedik, a kertből nem látni be, de a bentiek sem látnak ki. Nem akartam hallgatózni – ez igazán nem szokásom – hanem becsületesen szembe akartam nézni Feri anyjával, de olyan heves zokogás hallatszott ki, hogy önkénytelenül is megtorpant a lábam. Mi történt? – riadt föl bennem a kérdés. Aztán meghallottam, hogy mi történt.

A Ferit baleset érte. Üzemi baleset. Az árammal volt baj. Persze vezetéket javítani csak az áram kikapcsolása után szabad. De, akik a gépeken dolgoztak, jajgattak, hogy a kényszerszünet miatt nem tudnak dolgozni és kevesebb lesz a forint. Feri hallgatott a nyafogásukra, nem kapcsolta ki az áramot, felmászott a létrára és... és, hogy pontosan mi történt, azt nem lehet tudni, de a két karját hirtelen szétlökte valami, s a létrával együtt hanyattesett. Rá a mögötte lévő műszerpadra.

Rettenetesen összetörte magát. Mentők vitték a kórházba – és soká tartott, amíg eszméletre tért.

Mindezt könnyek közt meséli az anyja. Kati hangját nem hallom és magam is megdöbbsentem erre a hírre. Kis szünet után megint az asszony hangját hallottam:

– Élet és halál közt van. Gyakran elveszti az esz-

méletét és olyankor mindig csak téged emleget. Igen, Katikám, téged. A te nevedet mondogatja.

Ismét csend támadt. Szinte látom magam előtt Feri anyjának zavart és riadt tekintetét és húgom szomorú és sápadt arcát.

Aztán megint az előbbi hang:

– Kati, te megmentheted őt! Igen egyedül te hozhatod vissza az életbe. Katikám, gyermekem, ugye eljössz? Ugye meglátogatod? Ugye szólsz hozzá egy jó szót. Az meggyógyítaná, biztosan meggyógyítaná...

Sebesen, szinte eszelősen tolulnak az asszony szavai tele kéréssel, könyörgéssel, sőt követelőzéssel.

– Mikor lehet meglátogatni – hallom Kati halk fátyolos hangját.

– Ma délután, lelkem, ma délután... Ugye eljössz? Igen el kell jönnöd. Majd várlak a kapuban. A Szabolcs utcai kórházba vitték. Délután háromkor várok rád, Katikám, biztosan várok rád.

Gyors lépéseket hallok, siet a szegény asszony kifelé, mintha attól félne, hogy Kati esetleg meggondolja még magát.

Amikor a verandára beléptem, Kati a padon ült és könnyes volt a szeme. Gyorsan felállt, amikor meglátott, de meg akartam kímélni a magyarázkodástól, azért röviden csak annyit mondtam:

– Katikám, mindent hallottam. Majd én elkísérlek, jó?

– Igen – felelte gyorsan és látható buzgósággal fogott ismét a vasaláshoz, mint, aki utól akarja érni önmagát.

* * *

Feri állapota igazán lesújtó. Amikor ágyához értünk aludt, vagy nem volt eszméleténél. Nem tudom. Mindenesetre szemét lehunyta és mozdulatlan volt. Egy darabig némán néztük. Aztán Kati megsimogatta a takarón pihenő fehér kezét. Kissé megrezzent és néhány pillanat múlva fáradtan kinyitotta a szemét. Arca alig látszott a kötésektől, de a szemében volt még élet. Amikor Katit észrevette, mosoly suhant át az arcán és valami öröm-féle lobbant fel a szemében. Aztán megmozdultak az ajkai, valamit mondani akart. De nem értettünk belőle semmit. Kicsit megpihent, aztán újból kezdte az erőlködést. Most megsejtettünk valamit abból, amit ajkai formáltak. Ezt mondta:

– Köszönöm... Aztán kis csend után:

– Meggyóntam és megál... megáldoztam... – Mosolygott.

Csend volt és Katinak peregtek a könnyei, de nem törölte le őket, hanem lassan leült Feri ágyára és megfogta a kezét.

– Az utolsó kenet is megvolt – suttogta Feri és lehunyta a szemét. Úgy látszik teljesen kimerítette ez a néhány szó, mert nem mozdult többé. De az arca nagyon nyugodt volt és szinte sugárzott.

Kati egy picit várt még, aztán óvatosan felállt és hozzám lépett. Egészen közel. Szinte megriadtam, fogalmam sem volt, hogy mit akar. De csak a nyakláncot akarta, a Mária-érmes aranyláncocskát. Lekapcsolta a nyakamról és csodálatos gyengédséggel a Feri feje alá nyúlva a nyakába csatolta.

Egy darabig még álltunk, de nem történt semmi. Aztán Kati odahajolt Ferihez és halkán, de határozottan a fülébe suttogetta:

– Holnap újból eljövök, Feri.

* * *

A látogatás után a Városliget felé vettük útunkat. Meleg volt, amolyan aszfalt-lágyító nyári hőség. A tavon csónakok ringtak lomhán, senkinek nem volt kedve ilyen melegben nagyon erőltetni az evezést. Átmentünk a hídon és a fák alatt kerestünk menedéket a tűző napsugarak elől. A pázsit a hőség ellenére is friss volt, automata locsolók permetezték a vizet mindenfelé és az öreg parkcsősznek sem akadt dolga. A gyerekeknek sem volt most kedvük, hogy tilos helyen focizzanak. Sőt egyáltalán, hogy focizzanak. Csak a fagyaltos sürgött-forgott. Izzadt is a kopasz homloka, de még arra sem maradt sok ideje, hogy letörölje az izzadságot.

Elhúztunk mellette és egy csendes helyet kerestünk, egy árnyas padot, ahol leülhetünk. Szerencsénk volt, mert egy kismama éppen most szabadított fel számunkra egyet, kézenvezetve sötétbarná-

ra sült kisfiát. Leültünk. Hallgattunk. Aztán én törtem meg a csendet:

– Kati, én most elmesélek neked valamit.

Nem szólt semmit és ezt úgy vettem, hogy figyel; és elmondtam neki az esetemet a bogánccsal. Amikor a végére értem azt mondta:

– Ez így van. Én is azt hiszem, hogy így van.

– Látod, – feleltem – Feri meggyónt, megáldozott és felvette a betegek kenetét. Miért tette ezt? Hogy neked eldicsekedjék vele?

– Nem hiszem, hogy az ember ilyen helyzetben szeretne dicsekedni.

– Hát akkor, hogy megnyugtasson téged?

– Hiszen nem is tudta, hogy jövök.

– Igaz...

Megint hallgattunk.

Aztán újra én:

– Gondolod, hogy azért tette, mert belülről... mert belülről..., érted ugye?

– Igen, azért.

– De honnan jött ez neki?

– Micsoda?

– Ez az igény, vagy kívánság...?

Kati nem válaszolt azonnal.

– Ez kegyelem – mondta aztán.

– De mi az: kegyelem?

– Isteni segítség.

– De mihez?

– Hogy hinni tudjon.

Észre sem vettem, hogy én is Koki szégyen-gyalázat esetei közé számítok már. Hiszen folyton kérdeztetek és Kati megfelel nekem. De most erre igazán nem gondoltam. Valami homály gomolygott bennem mindezekről a dolgokról.

A vallás élet... ezt már a Prédikálószek óta tudom, de épp a halál előtt jelentkeznek? Ha nem is általában, de itt Feri esetében?!

Aztán mi az ami él? Vagyis mi az ami életre kelt Feriben? Kati azt mondja: a hit! Szóval ez az élet, amiről itt szó van ez a hit? Aki hisz él, aki nem hisz...?

Szemem a pázsitra tévedt. Ahol szóródik a víz, ott minden üde, friss, zöld. Ott minden él. Ahova még nem jutott el a víz, fonnyadt, bágyadt a fű. Mi frissíti az életet? Amire Kati azt mondja, hogy ez a hit?

Aztán: Kati hisz, és él. Igen ám, de én is élek, pedig nem hiszek! Feri haldoklik és hisz. Tehát él! Én nem hiszek, tehát haldoklok és mégis élek?

Nagyon melegem lett.

– Kati, menjünk valahová. Itt nagyon meleg van.

– Igen, menjünk a jáki kápolnába – felelte egyszerűen.

Nem ellenkeztem.

A kápolna üres volt. Kati letérdelt, s nyilván Feriért imádkozott. Megálltam hátul. Már régen megtanultam a divatot: az ilyen magamfajták, ha vala-

kinek a kedvéért templomba is mennek itt szokott lenni a bérelt helyük.

Tényleg hűvös volt a kápolnában.

Ha egy szikra hit volna bennem, tudnám, hogy az oltárszekrényben az Isten van jelen. Az életadó és éltető Isten. Éspedig teljes mozdulatlanságban, élettelenül még inkább mint a szegény Feri a kórházban... Hát lehet ezt hinni? És hogyan van ez? Élet és halál, nyüzsgés és mozdulatlanság, hit és hitetlenség, hogyan vannak ezek együtt? Én Istenem, hogyan?... Talán hangosan mondtam ki utolsó gondolataimat? Mert, hogy Kati olyan riadtan tekintett hátra. Hirtelen fel is állt, kézen fogott és ki vezettet.

Két srác vadul taposva a pedált száguldott el előttünk. A hátulsó nagyot kurjantva ránk vigyorgott. A Vidámpark felől zene és kacagás hangzott. Aztán két kislány jött fagyit nyalogatva és újra a két biciklis srác viharzott vissza. A kápolna előtt szempillantás alatt lestoppoltak, és beugrottak a kapun. Hirtelen visszafordultam és láttam, hogy mind a ketten térdelhajtva előremennek. Szóval nem a fenntartott helyen álltak meg.

Ők is élnek – gondoltam egy kicsit keserűen – Hát én?! –

Kati hangja térített magamhoz:

– Mit gondolsz, Pista, megéri Feri a holnapot?

– Biztosan vár rád holnap – feleltem teljes meggyőződéssel.

9.

Koki meghívott vasárnap ebédre. Valami jutalmat kapott a főnökétől – Koki ugyanis KFT-ben dolgozik – és az a véleménye az ilyen pénzekről, hogy ebül szerzett jószág vesszen el ebül. Azért hívott meg engem. Ez így nagyon kitüntető meghívás volt, de azért elfogadtam.

Egy órára mentünk, mert Csusza addig tartott asztalt a számunkra. De egy kicsit elkéstünk, mert Koki barátkozni kezdett a házfelügyelővel, aki a lakókat szidta, akik viszont ezt meg is érdemelték, mert teleszórták a lépcsőházat papírosokkal. Koki persze másképpen fogta fel a dolgot. Szerinte a csokitulajdonosok a ház kiskorú lakói és így egyrészt a tetteik nem beszámíthatók, másrészt pedig nekik az ilyen meg van engedve. Mert utóvégre hová is dobják a csokipapírost? Vagy inkább ne egyenek csokit? – Ilyeneket mondott Koki és közben összeszedette az elszórt papírosokat és az ámuló Strófler bácsi kezébe nyomta. – Ezt adja oda Strófler néni-nek, jó lesz vele begyűjtani. Nem sok, de ez is ég. – Így szólt Koki, aztán hatalmasat köszönt, engem hátbavágott és azt mondta: Gyerünk! Mégpedig gyorsan, mert Csusza hőbörögni fog.

Hát hőbörgött is. Egyik karján egy sor kisebb nagyobb megrakott tálca, másik karján ragyogó fehér kendő, így mozgott az asztalok között, amikor megérkeztünk az étterembe. Hűvös volt az idő és az ét-

terem tele volt. A kirándulók itthon rekedtek és megtöltötték a helyiséget.

– Jó, hogy nem uzsonnára jöttök – sziszegte Csusza, mikor mellé értünk.

– Pincér, ne feleseljen – utasította rendre Koki fölényes hangon a felszolgálásban agyonhajszott barátját. De Csuszanak volt még annyi ideje, hogy szabad könyökével oldalba taszítsa kebelbarátját, azután fejével az egyik sarok felé intett, ahol még egyetlen asztalocska szabadon állt. – Siessetek – tette aztán hozzá.

Tényleg sietnünk kellett, mert újabb vendégek érkeztek és a szabad asztal veszélyben forgott. Gyorsan odavergődtünk tehát és letelepedtünk. Csusza rövidesen ott termett:

– Mit parancsoltok? – érdeklődött udvariasan.

– Mit ajánlsz? – kérdezte röviden Koki.

– Egyétek a menüt, ma igazán jó.

– Akkor hozza, Csusza, egyetlenem. – De tudod, hogy irtó éhes vagyok. Képzeld, reggeli óta nem ettem semmit.

De Csusza már nem igen hallja Koki végső szavait, elillant, mint akinek még sok dolga van. Tényleg már a harmadik asztalnál veszi fel a rendelést, s aztán eltűnik a bűvös ajtó mögött, hogy nemsokára ismét megrakott tányér- és tálsorokkal jelenjék meg.

– Remekül érzem magam – mondta Koki megelégedetten és ezt el is hittem neki. Kivételesen jól is

volt öltözve. Csak a zoknijá volt ultramodern, vad színes rikító mintákkal. Észrevette a pillantásomat.

– Jó, mi? – kérdezte és kinyújtotta a lábát, hogy jobban láthassam.

– Jó, Koki. De miért szereted te az ilyenféle dolgokat?

– Ezzel szédítem a népet – felelte furcsa grimaszt vágva.

– Miféle népet?

– A jámborokat.

– Nem értelek, Koki.

– Mit nem értesz? Meglátnak így, vagy abban a csodás ingben – ismered? – és azt mondják: micso-da huligán! aztán odamegyek áldozni és mind pófára esnek: Nem is gondoltuk volna! – huhognak magukban.

Csusza ezalatt leadja a rendelést.

– Két menüt kérek – és jobb mutatójával megvakarja az orrahegyét.

Ez egyezményes jel. Mariska néni tudja, hogy most mélyebbre kell meríteni a kanalat és a hússzeleteket is jobban meg kell válogatni. Több szaft is jön majd a sültre és a legnagyobb darab tészták.

Csusza megkapja a levest és kirobog vele.

– Itt van fiam. Zöldeborsó leves. Már ezzel is jólakhatsz, ha akarsz.

– De én nem akarok.

Kanalazzuk a levest és épp a végére érünk, Csusza máris megjelenik:

– A zsirosat szereted, Pista, vagy a soványat?
Mert Kokinak mindegy, csak nyelni lehessen.

– Csusza ne szólj a nagyok dolgába. És mond meg Mariska néninek, hogy a leves kitűnő volt. –
Né, Rózsika, – teszi hozzá váratlanul az ajtó felé pillantva.

Tényleg az ajtóban Rózsika állt, vasárnapiasan öltözve, kissé tétován, kissé kihívóan, mint aki valakit keres és nem talál. Már éppen fordult ki az ajtón, amikor Koki utána eredt. Látom, hogy Rózsika elpirul, kissé tanácstalan, aztán elindulnak Kokival asztalunk felé.

– Hoztam még egy vendéget. Ismered? – kérdi Koki huncut mosollyal.

– Hogy kerül ide Rózsika? – kérdem leplezett örömmel.

– Hogyan? – felel Rózsika helyett Koki. Azonnal elmondom. Randevúja volt a presszóban, de az ürge nem jött el. Eltaláltam?

– Koki szemtelen vagy – pirult el Rózsika – de azért van valami a dologban – egészíti ki a mondatát és rámpillant.

Igyekszem egykedvű arcot vágni.

– Semmi baj Rózsika, tőlem nem kell az ilyet komolyan venni. Utóvégre együtt tanultuk az abc-t.

Tényleg Koki meg Rózsika osztálytársak voltak.

– Ülj le és megebédelsz velünk.

– Ugyan Koki, mit szólnak majd otthon?

– Újabban már ilyenekre is adsz, Gyöngyöm? És feketéhez nem szóltak volna semmit?

Csusza újból megjelenik. Hozza a válogatottan nagy darab tésztákat.

– Szervusz Rózsika.

– Szia, Csusza.

– Mit hozzak?

– Hozz neki egy dobostortát, meg egy csokoládésat. És hozzá egy vermutot, – rendelkezik Koki.

– Ej de gavallér vagy! Kit ütöttél le?

– Ne hízelegj. Most jól keresek. A főnököm a gavallér.

– Ne beszélj!

Pillanatilag tartó csend után hirtelen Kokihoz fordulok:

– Koki, láttál már bogáncson rózsát teremni?

– Pista, ez marhaság.

– Talán nem is egészen az – pillantottam Rózsika kozmetikált arcára.

Nyomban elérte a megjegyzésemet. Eszes lány. Kissé elpirult:

– És rózsán bogáncsot? – vágott vissza a szemem közé nézve.

– Ha bogáncsot terem a szár, akkor a tő is bogáncs – feleltem.

– És ha mégis van rajta rózsza?

– Azt csak úgy odaaggatták. Esetleg... pingálták – tettem hozzá kis szünet után.

– Ez bóknak, bogáncs. Rózsája nincs?

– Mondtam már, hogy a bogáncs, csak bogáncsot terem.

Kis szünet következett. Koki irtón élvezte a mi nyelvelésünket. A világért bele nem szólt volna. Sajnálta, hogy elakadt a beszélgetésünk. Segíteni akart:

– De azért a bogáncson is lehet segíteni. Nem kell annak mindig olyan ócska, bogáncsvirágot teremni. Meg is lehet azt nemesíteni.

– Már amelyiket lehet! – felelte Rózsika élesen.

– A nemesség egyszerűség – adtam vissza a lapot. – Saját díszítés. Eredeti, nem átkopírozott.

– Dehát, ha jól áll neki – szólt közbe békítően Koki.

– Csak az áll jól, ami a miénk.

– Például a hitünk...

Ez telitalálat volt, de nem mutattam, hanem visszavágtam:

– Például a hitetlenségünk...

Koki most váratlanul felkapta a fejét, a bejárat felé nézett. Követtem a tekintetét. Középkorú, megnyerő külsejű, kissé kopaszodó férfi állt a bejáratnál és tétován nézett körül. Nyilván ebédelni szeretett volna és helyet keresett.

– Né, a káplán atya – szólt Koki élénken – nem talál helyet, majd idehívom – ravaszul Rózsikára hunyorított és máris felállt.

– Ugyan, papot akarsz idehívni? – bosszankodott Rózsika.

De Koki már utat tört magának a sok asztal, jövő-menő vendégek és sürgő-forgó pincérek között, s épp még, hogy elcsípte a már kifelé induló, papot. Néhány pillanat és ott álltak az asztalunknál. Rövid üdvözlések után kissé feszélyezetten leültünk. Koki, Csusza után szaladt, hogy ebédet rendeljen a káplánnak. Rózsika a pillanatnyi csendet fel akarta használni arra, hogy tiszta vizet öntsön a pohárba, s minden átmenet nélkül és egy kissé ellenséges hangon bejelentette:

– Én ateista vagyok.

– Biztosan megvan rá a komoly oka – felelte a pap jószágosan.

Rózsika elpirult. A felelet fején találta a szöveget. Rózsikának ugyanis nem volt erre komoly oka, sőt semmilyen oka nem volt, hacsak az nem, hogy az apját majmolja. Rögtön tudtam, hogy a pap jól felelt, s Rózsika is tudta ezt.

– Miért kell ehhez ok? – folytatta hetykén – Isten nem létezik és kész.

– Persze, ha nem akarjuk, akkor nincs. Minek is lenne?

– És ha akarjuk, akkor van?

– Ha akarjuk, ha nem, mindenképpen van.

– De ezt bizonyítani is kell.

– A kivételt kell bizonyítani, nem az általánosan elismert felfogást.

– Hogyhogy általánosan elismert felfogás?

– Az általánosan elismert felfogás az, ha van me-

nü, amit elfogyasztunk, akkor van szakács is, aki megfőzte. Ezt nem kell bizonyítani. Bizonyítani azt kellene, ha akadna menü szakács nélkül. Ezen ugyanis mindenki elcsodálkoznék, és nagyon össze kellene szednie az eszét annak, aki ezt a tényt bizonyítani akarná. De annak is, aki el akarná ezt az igazságot fogadni.

Koki és Csusza egyszerre értek az asztalhoz.

– Atya, ez osztályon felüli menü.

– Majd Rózsikával mindjárt megállapítjuk – mosolygott a káplán. – Azzal átnyúlt a szomszéd asztal üres terítékéért.

– Bocsánat, szabad?

– Tessék, parancsoljon.

A pap megfelezte a levest és a meglepett lány elé tolta:

– Azt hiszem ma még nem ebédelt.

– Igazán... nem ebédeltem... igaz, de... dadogott a mindig talpraesett Rózsika.

– Oda se neki – kedélyeskedett a káplán – a torta az csak amolyan előkészítőnek jó! – És zavartalanul kanalizni kezdte a maga levesét.

– Akkor Rózsika, lódítottál – nevetett Koki. – Szóval nemcsak feketére jöttél. He?

Rózsika még jobban elpirult, de Koki tovább szórította:

– Akadt más gavallér! Nem baj? – Jaj, bocsánat, atya, ütött a szájára Koki – de tudja ma olyan klasszul sikerül minden. Nyeljed Rózsika, nyeljed!

Csuszának két orr-vakarásába került ez a leves, és még én is vakaróztam a háttérben.

– Hát persze – szólt ismét meleg hangon a pap – egye nyugodtan, hiszen úgy sem bírnám egyedül.

Rózsika zavarban volt, de azért hozzá fogott. Mire végzett vele, megjött a bátorsága:

– Hát ez igazán finom volt. Remélem a jószívűségre kiterjed a második, sőt harmadik fogásra is?

– Sőt a feketére is. De azt, ha nem ellenzi, majd nálam isszuk meg, otthon.

Így történt, hogy Rózsika, Koki meg én a káplán szobájába kerültünk. Furcsa együttes – gondoltam magamban – de alighanem Kokinak igaza van: ma minden olyan klasszul sikerül. A feszélyezett hangulat már régen feloldódott. Elmondtam a dobogókői kirándulásunkat, esetemet a bogánccsal, a húgom volt vőlegényének a balesetét és a véleményemet Rózsika színes körméről és festett hajáról. – Koki mindenhez hozzászólt, mindenkre nyelvelt, egyszóval a maga módján aranyos volt. Rózsika se hagyta magát, az volt az elve, hogy a legjobb védekezés a támadás. Ezért mindenki felé bőköött: nem hagyva ki a házigazdát se, aki derűsen jött ment közöttünk, kiszolgált bennünket, s azon volt, hogy mindenképpen jól érezzük magunkat. Azt hiszem ez sikerült is neki. De egyszerre, váratlanul megállt Rózsika előtt:

– Én azt hiszem Pistának igaza van. Az eredeti

jobb, mint az utánzat. Tudja, amikor az étteremben megjátszotta magát, az nem állt jól magának. De most egészen más. Most feloldódott, most magamagát adja. Azt, ami magában van.

– Bravó, atya, erről mondjon valamit. Hiszen ezen rágódok már hónapok óta.

– Maga ne rágódjék rajtam – támadt ismét Rózsika.

– Rózsika, maga hetek óta eszembe se jutott, annyira lefoglalt a pilisi erdő, meg a bogáncs.

– Megtisztelő konkurencia!

– A valódival nem lehet konkurálni, az átfestettel: igen – vetette közbe a káplán – de most arra kérem, ne fojtsa belém a szót, mert valami igazán kikíváncozik belőlem.

Mindnyájan őszinte érdeklődéssel néztünk a papra. Még Rózsika is.

– Tudják, az ember boldog akar lenni. Mindenki kivétel nélkül. Az egyik azt hiszi: így lesz boldog. A másik: úgy. Keresi kutatja a nyitját, töri magát, melózik, tapos és: nem megy. A végén mindig rájön, hogy nem megy. Egyszerűen nem megy.

– Ez elég lehangoló filozófia – biggyesztette el az ajkát Rózsika.

– Én is mondom – feleli a káplán –, de így van.

– Akkor a maguk Istene kegyetlen Isten, hogy ilyen vágyat adott az emberbe, amit soha ki nem elégíthet.

– Hiszen éppen ez a nyitja a dolognak, hogy kielégítheti, csak nem jön rá, hogy hogyan.

– Ez érdekes...

– Az ember szerez szakmát, keresni kezd. Aztán vesz egy motort. Ráun. Vesz egy nagyobbbat. Megnőszül, családja lesz. A motorra persze nem férnek rá mind. Autó kellene. Dehát arra nem telik. Mert persze jobb lakás is kellene. Kellene, de nincs. Aztán egyre jobban ágasbogasodik az élet. A gyerekeknek jobban kellene tanulniuk. Az asszonynak nem szabadna annyit betegeskednie. Az új szomszédék kiállhatatlanok, stb. stb. Tele vagyunk vágyakkal, sőt ezek a vágyak egyre szaporodnak és fokozódnak. És nincs módunkban, hogy mind és teljesen kielégítsük. Sőt ha lenne is, újabbak jelentkeznének, mert az ember vágyai a végtelenbe nőnek.

A pap elhallgat, s mi is hallgatunk, mert sejtjük, hogy igaza van.

– És tegyük fel, hogy valamiképpen mégis minden vágyát ki tudná elégíteni. Akkor sem lenne boldog.

– S ugyan miért nem? – veti közbe Rózsika, aki még nem adta fel a reményt, hogy sarokba szorítja a papot.

– Azért, mert amit megszerzett az ember és boldogítja, az idővel elavul, elkopik, előregszik. De még ha ez sem következne be, akkor is egyszer mindent itt kell hagyni, ami boldogítja, mert a halál

mindennek véget vet. – Az embernek tehát semmi reménye, hogy boldog legyen... Nincs, ami a vágyait teljesen kielégíthetné, s ha volna is, a halál mindennel végez.

– Ez nagyon szomorú filozófia. Nem is marad más hátra, mint a Dunának menni, vagy kinyitni a gázcsapot... De legalább addig szerezzon meg az ember nagának minden örömet, amíg fiatal, amíg teheti, amíg nem gondol ilyesmikkel! – lázadozik Rózsika.

– Ez még szomorúbb filozófia – feleli csendesen a pap.

– Hát akkor mi a megoldás?

– Kell lenni valaminek, vagy valakinek, aki olyan, hogy minden vágyunkat maradéktalanul és teljesen betölti. Mint az a pohár csodaital, ami egyszer mindenkorra eloltaná az ember szomjúságát. De úgy töltsé be vágyainkat, hogy ez a jóllakottságunk elveszíthetetlen legyen. Szóval örökké tartson... ha nics ilyen, akkor tényleg hazugság az élet, akkor tényleg a legszerencsétlenebb lény az ember, akkor Rózsikának tényleg igaza van.

A káplán elhallgat. Látszik, hogy most esze-ágában sincs tréfálni. Csend van, csak Rózsika fészkelődik ide-oda, míg végre megszólal:

– És van ilyen valami... vagy valaki?

– Kell lennie! Különben értelmetlen az egész.

– És... és hol van... és mi az?

– Az Isten, az... hullanak a káplán szavai.

Újra csend lesz. Aztán megint Rózsika:

– És ő ilyen, ilyen boldogításra képes?

– Ilyenek kell lennie.

– Igen, tudom, azt mondják, majd odaát boldogít. A mennyországban! De én már itt akarok boldog lenni!

– Itt is boldogít.

– Igazán szeretném tudni, hogyan? Mindenféle vallási parancsokat kell betartani! Az magának boldogság?!

– Csak nem képzeled, hogy a kereszténység gitt-egylet, ahol az egyleti szabályokat be kell tartani és a tagdíjat be kell fizetni és kész?! Hát az ilyesmi tényleg nem nagyon boldogítana! A kereszténység nem szabályok rendszere, hanem élet! Az éltető Isten élet-ereje ott lüktet a pilisi erdőkben és faluvégi bogáncsban is – ezt Pista jól észrevette – és széppé, csodálatossá teszi az élő természetet! Hát akkor az élő embert másképpen akarná csodálatossá tenni? Külsőleges szabályokkal?! Nem inkább belső éltető erővel?

– De mégis meghalunk mindnyájan! Sajnálja túlünk azt a saját örök életét?

– Hiszen éppen ez az! Ő bennünk akar élni! Át akarja adni nekünk a saját isteni életét! Nem úgy akar boldogítani, hogy ajándékoz valamit, aminek örülünk, s megigéri, hogy azt soha többé el nem veszti, hanem úgy, hogy a boldogság kiapadhatatlan forrását ajándékozza nekünk. De megint nem úgy,

hogyan megengedi, hogy merítsünk belőle, hanem úgy, hogy bennünk fakasztja, a miénk lesz ez a forrás, az igazi boldogság el nem apadó forrása! És ez a forrás élet és éltető boldogító, pezsdítő valami! Erőt ad és örömet, s éppen ezért békét és biztonságot! Mint a tavaszba szökkenő pilisi erdő...

– Dehát hol van ez... mi ez? – tágul ki Rózsika szeme egyre nagyobb érdeklődéssel.

– Hogy mi ez gyermekeim? *A kegyelem.* Az isteni élet bennünk: a kegyelem. Azért hívják így, mert ingyen ajándéka az Istennek. Annak adja, akinek akarja. Kegyből.

– De hát ha meghalunk, akkor ennek is csak vége szakad!

– Sőt ellenkezőleg! Akkor lesz teljessé bennünk! Akkor teljesen egyesülünk Istennel. Az örök boldogság forrásával. Éspedig elveszthetetlenül. Itt a földön még elapadhat bennünk az életforrás! Ott, Nála már biztonságban leszünk!

– Hát akkor itt még sem boldogít, mert bizonytalan, elveszíthető!

– Nem veszíted el, ha nem akarod. Ez az egyetlen kincséd, melynek elvesztése teljesen tőled függ. Ha nem akarod, nem veszíted el!

– És mégis annyi a bajuk a vallásos embereknek is! Azok is megbetegszenek, meg nyomorognak sokszor, meg mindenféle gond, aggodalom gyötri őket és panaszkodnak is! Hát ez milyen boldogság?

– Megnyerted a főnyereményt. De csak három

nap múlva veheted fel a pénzt. Ma még szegény vagy. Talán éhes is, lakásod is nyomorúságos – és mégis boldog vagy, mert három nap múlva majd minden megváltozik! Biztos, hogy a te számodat húzták ki, tehát biztos, hogy nyertél. Jogod van tehát ahhoz a boldogító összeghez. S már maga ez a jog is boldoggá tesz. Tervezgethatsz, ábrándozhatsz a bekövetkező boldog jövőről! Hát a benned lüktető isteni élet, a kegyelem a jog az örök élet boldogságához!

– Tudja, – veti ellen még mindig Rózsika – én ismerek olyan embert, aki napi áldozó, de a benne lévő ilyen isteni élet – ahogy maga mondja – semmiképpen nem látható rajta. Hát ha egyszer ilyen nagy dologról van szó, akkor az miért nem vehető észre?

– Nézze, Rózsika, maga él, meg Koki is, meg Pista is. De látja bennük az életet? Már úgy értem, mint egy pohár vízben a vizet? Ki látta már az életet? Élőt, azt igen. És az életműködésekből következtethetünk az életre! Hát akkor miért akarja maga a kegyelem életét bennünk látni, mikor a kegyelem, mert isteni valami, természetfeletti.

– A bennem lévő természetes élet hatásosan mutatkozik. De a kegyelmi élet?

– Az is! Ha van bennem élet, mutatkoznak az életfunkciók. És ha van bennem természetfeletti élet, akkor mutatkoznak bennem a természetfeletti életfunkciók.

– És melyek azok?

– Melyek? A hit, a remény és a szeretet! Ez a három.

Rózsika most lehajtotta a fejét. Először az egész beszélgetés alatt. Aztán csendesen azt mondta:

– Atya, valamikor én is voltam elsőáldozó... Így mondta: „Atya”.

Koki barna arca felfénylett, s kezével beletúrt fekete göndör hajába. Látszott rajta, hogy nagyon szeretne mondani valamit, de nagy erőfeszítéssel türtőztette magát.

Magam sem tudom, miért, valami csendes öröm szállt meg belül. Legbelül. Egész idő alatt hallgattam, de nagyon, nagyon sok mindenre kaptam feleletet. Különös, – gondoltam – az egyik belátásra jut, ha halálos ágyán fekszik. A másikon egy faluvégi bogáncs segít, s egy harmadikon, ha megosztják vele az ebédet. Mert biztosra vettem, hogy soha meg nem értettük volna ezt, ha nem akartuk volna megérteni. A bogáncs, meg az ebéd nélkül...

– Igen – törte meg a csendet ismét a káplán hangja – ez a három: a hit, a remény és a szeretet. De ezek között a legnagyobb a szeretet...

Valahonnan friss gyermekhangok kacagása szűrődött be a káplán atya szobájába...

10.

Feri meghalt. Teljes búcsút jelentő pápai áldással és Kati Máriás érmével a nyakában. Hogy az előbbi mit jelent, azt nem igen tudom, de Kati úgy mesélte, mint valami nagy dolgot. Kint voltunk a temetésen. Szegény Feri...

Sokan voltak az üzemből is. A szülei nagyon sírtak és a testvérei is. Kati nem sírt. Pedig úgy illett volna. Nagyon sokan lopva figyelték őt, de nem törődött vele. Kicsit sápadt volt, de egészen nyugodt. És imádkozott... Az ajka nem mozgott, de valamilyen képpen mégis látszott rajta, hogy imádkozik. Temetés után odament Feri szüleihez, megölelte és megcsókolta őket a maga természetes egyszerű módján. Valamit mondhatott is nekik, mert mindketten kisé megnyugodtak. Csokor virágot is tett Feri sírjára. Fehér rózsát a kertünkből.

Anya és apa is velünk voltak, de nem vártuk meg őket, hanem, amikor kifejeztük részvétünket Feri családjának, Kati röviden azt mondta:

– Gyerünk.

Nem vártuk meg Kokit, pedig ő is ott volt.

Amikor a villamosról leszálltunk, Kati bement a templomba és én is bekísértem. Letérdelt és arcát a kezébe temette, én meg megálltam hátul, a bérelt helyemen. Próbáltam imádkozni, de minthogy rég nem gyakoroltam, nem ment. Hát csak álltam és szegény Ferire gondoltam, meg szüleiére, testvéreire.

Igazán sajnáltam őket. Aztán eszembe jutott a beszélgetésünk a káplánnal. Kicsit megrázott, az igaz, de hát a... a halál... az is csak megrázó valami... Arra ugyan mit tudna mondani a káplán?... Vagy mondott is?... Azután kezdődik az igazi boldogság... Na és gyász a föld fölött és a bomlás a föld alatt? A fájdalmas emlék, a könnyek, meg a satöbbi...? Ej, ez a Kati nem mozdul... Szóljak neki...? Inkább nem zavarom... Itt hagyom a maga szomorú gondolataival együtt...

Kiosontam csendesen a templomból és hazamentem.

Kati esti harangszó után ért haza.

– Mostanáig a templomban voltál? – kérdeztem.

– Igen – felelte egyszerűen és a vacsora készítéséhez fogott.

Nem is beszélünk este többet. Mindenki a maga gondolataival volt elfoglalva. És meg kellett állapítanom, hogy a legnyugtalanabb valamennyiünk között én voltam. Sokáig nem birtam elaludni. Pedig a többiek már mind aludtak. Hallottam a légzésükről.

* * *

Megfigyeltem, hogy Feri halála óta Kati naponta írogat egy füzetbe. Ugyan mit jegyezhet? Néha gyorsan végez az írással, máskor hosszabb ideig ír. Utána mindig elzárja a fiókjába.

* * *

Ma éppen akkor érkeztek a nagymamáék, amikor Kati a füzetébe jegyzett. Amint meghallotta nagymama hangját, kiszaladt a szobából és ott felejtette a füzetét az asztalon. Még pedig nyitva... Nem tudtam ellentálni a kísértésnek... Miközben magam is nagymamáék elébe igyekeztem, megálltam az asztalnál és Kati füzetébe pillantottam. Egyenes sorokban szaladtak egyforma szép betűi, oldalt a margón a hónap és a napok jelzése... Úgy látszik, napló... Kissé lehajoltam, hogy beleolvassak... Egy sort nagyobb betűkkel írt... Mi lehet az?... A bejegyzés napja. És még mellé írta: Mária szeplőtelen Szívének ünnepe... Aztán... aztán elolvastam azt az egyetlen mondatot, amit ehhez a naphoz írt... és... éreztem, hogy a vér kiszalad a fejemből... de gyorsan össze kellett magamat szednem, mert lépéseket hallottam és nagyon szégyeltem volna, ha Kati rajtacsíp. Hamar az ajtó felé tartottam és máris megjelent nagymama. Gyorsan köszöntem és megcsókoltam, hogy zavaromat leplezzem:

– Keziticsókolom, nagymama!

– Pista, fiacskám, milyen sápadt az arcod... Beteg vagy...?

– Dehogya nagymama – feleltem – inkább örülök, hogy eljött.

Kati a füzetét nesztelen mozdulattal csúsztatta be a fiókjába.

11.

Három beszélgetés. A LEGJELENTÉKTELENEBB

– Szia, Rózsika! Hová mész?

– Mióta tegezel, Pista?

– Mióta tegezel vissza, Rózsika?

Mindketten neveltünk. Rózsika igyekezett eldugni a kezét.

– Ne dugdosd! Úgyis tudom, hogy nincs lakkozva!

Elpirult.

– Újabban ez a divat.

– Igen, az ebéd óta. Azt is tudom, hogy kitől tanultad.

– Na kitől?

– A káplántól!

Ez kicsit bosszantotta.

– A papoktól nem szokás divatot tanulni.

– Ez a divat meddig fog nálad tartani?

– Nem tudom. Egyelőre tart. És hát, ha az eredeti jobban áll, akkor... akkor kitartok mellette.

– Gyere, igyunk meg egy feketét.

– Nem kívánom.

– Hogy-hogy?

– A múltkori ereje még bennem van.

– A kápláné?

– Azé!

– A divatja nem kell, a feketéje igen?

Csak kis szünet után érkezett felelet:

– Pista, azóta valami megindult bennem, vagy engem indított valamerre. De nem tudom, hogy merre. Ehhez is türelem kell. Lehet, hogy ha legközelebb találkozunk, megint lakkozott lesz a köröm. Akkor újból magázhatsz! – Szia! – egy ugrással fenntermett a befutó és máris induló autóbuszon.

A LEGÉRDEKESEBB.

– Segíthetek, atya?

– Hát ha ráérsz!

– Majd hordom vödörben a vizet, atya meg locsoljon.

– Majd hordom én, és te öntözz, Pista.

Nem is engedte ki a kezéből a vödröket. Ő kullizott, én meg kényelmesen kezeltem az öntözőkannát.

Augusztus végi nyári este volt. A tikasztó hőség után jólesett vízzel babrálni. A kókadt virágok is felfrissültek, kellemes illat terjengett a levegőben. Egy darabig némán öntöztünk.

– Gyújts rá – kínált meg aztán a cigarettatárcájából.

– Köszönöm, nem dohányzom.

– Jó jel!

Nevetett. Rágyújtott és leült a kerti padra.

– Atya – kezdtem a beszélgetést – én valamikor a télen nagyon összetűztem a szüleimmal a vallás miatt. Az egészet rámkényszerített dolognak tartottam. És... és még most is annak tartom. Pólyás korban keresztelik meg az embert. És később sincs a vallásosságban semmi öntudat! Csinálja, mert rászoktatták...

– Van benne valami.

– És ez rendjén van így?

– Rendjén.

– Hogy-hogy?

– A csecsemő, a gyerek sok mindent nem tud, sok mindenhez nem ért, sok mindenhez nincs képessége. Ami életéhez kell, másoktól kapja, mások tanítják meg rá, és pedig olyanok, akik szeretik, tehát biztos, hogy nem csapják be. Senkinek sem jut eszébe, hogy később, ha felnőtt, szemrehányást tegyen a szüleinek, nevelőinek, hogy sok mindenre megtanították, ami az evilági élethez szükséges. Hát akkor miért volna helytelen, ha arra is megtanítják, rászoktatják, ami a természetfeletti élethez nélkülözhetetlen?

– Erre ráérnének akkor is, ha megnő.

– Ha a maga idejében nem vigyázunk arra a kis csemetére, nem öltöztetjük, nem tápláljuk megfelelően, sokszor ízlése és kívánságai ellenére is, idő előtt elpusztulna, vagy csenevész, beteges maradna.

A természetfeletti életet is gondozni kell, éspedig a maga idejében.

– Dehát vannak, akik felnőtt korukban tértek meg!

– Igaz, de ez Istennek különös kegyelme. Ilyet nem követelhet magának senki. Nekünk mindig a rendes úton kell haladnunk. Nem a rendkívülin.

– És akkor az egész arra megy, hogy az a bizonyos hit, remény és szeretet növekedjék bennünk?

– Arra.

– De hogyan formálják ezek a mi életünket?

A káplán kissé maga elé málázott. Aztán elmorzsolta a cigarettavéget a pad karfáján és felém fordult:

– Amikor megkereszteltek, lelkedbe került ennek a háromnak a csírája. Ha gondoztad, ápoltad kifejlődtek benned és valóban alakítják életedet. Hogy hogyan?

Elhallgatott. Lassan ránksötétedett. Megkezdődött a prücskők esti hangversenye:

Priii, priii, priiii...

Éjjeli lepkék csapongtak a virágok körül és a város zaja egyre jobban elcsendesedett.

– Pista – szólta aztán – a minap a ti utcátokban jártam. Láttam, hogy a fáskamra tetejét javítod.

– Igen. Néhány korhadt deszkát kellett kicserélni.

– Hogy csináltad?

– Hogyan? Hát megnéztem, hogy hány deszkát

kell venni, hogy elég legyen. Szög volt otthon. Egyik szabad délután aztán hozzáfogtam.

– És ha rosszul számítasz és kevés deszkát veszel? Vagy ha nem elég a szög?

– Hát akkor nem lett volna kész.

– És ha minden együtt is lett volna, de nem volt kedved hozzá, hogy megcsináld?

– Hát akkor úgy maradt volna.

– Szóval az eszeden múltott, meg a kedveden?

– Valahogy úgy...

– Ezt úgy is lehet mondani, hogy az értelmeden és az akaratodon, nem?

– Igen. De mi köze van ehhez a hitnek meg a többinek?

– Aki az életet akarja formálni, annak az értelmét kell belátásra bírni és akaratát indítani. Ez világos, nem?

– De igen.

– Ha valaki beláttatja veled, hogy fölösleges azt a kamrárt javítani, hiszen jövőre majd úgyis új készül, nem fogsz hozzá a munkához.

– Ez is igaz.

– És ha valaki rávesz, hogy menj vele moziba, akkor sem készül el aznap a sufni.

– Így van.

– Nos, az Isten kegyelme az értelmünket mozgatja az igaz, a helyes belátásra és az akaratunkat indítja, hogy amit így belátott, azt meg is tegye. Vagyis

röviden, arra indít, hogy az ember azt tegye ami igaz és ami jó. Aki így él, az normálisan él.

– Hiszen mindenki így akar élni!

– Igen ám, csak hogy tele vagyunk tévedésekkel és azt hisszük, hogy az az igaz. Azután vonzódnak dolgok felé, amik pedig nem jók. Sőt tönkre is tehetnek. Magad is tapasztalhatod ezt. Ott vannak az iszákos emberek...

– De miért van ez így?

– Miért?

A káplán ismét elgondolkozik egy kissé.

– Miért, Pista? Az eredeti bűn miatt. Tudod, hogy mi az, ugye?

– Még tudom...

– És mert az emberek nem az igaz és a jó szerint élnek, azért áll a feje tetején a világ. Úgy is mondhatnám: mert nem a kegyelem szerint élnek. Ami hamis, arról azt hiszik, hogy igaz, ami rossz, arról azt gondolják, hogy jó. És eszerint élnek. Hogyne lenne ennek előbb-utóbb baleset a vége... Jönnek az élettragédiák, derékba roppant élet-sorsok, boldogtalanság, kiábrándulás, s még jó, ha nem vet véget félresikeredett életének...

Most hosszú szünet következett. A káplán ismét rágyújtott. A fellobbanó gyufa fényénél láttam, hogy az arca komoly. Igen komoly. De bennem valami ellenkezés-féle támadt:

– Sokan vannak, akik templomba járnak, meggyóznak, áldoznak, mégis félresikeredett az életük!

– Tudod, Pista, ismertem egy gyomorbajos embert. Nem volt sava. Kapta a gyógyszert. Nem használt. Egyre rosszabb lett a helyzet. Nagyobb adagokat kért. Azt mondta neki az orvos: Hát valami savat azért magának is kell termelnie! – Hiába tehát a legnagyobb szerűbb természetfeletti segítség, valamit nekünk is kell hozzáadnunk. Egy kicsit nekünk is kell erőlködnünk. A szentáldozás nem tőlünk teljesen függetlenül működő automata-csodaorvosság! Az Isten értelmet és szabadakaratot adott az embernek. Ő tehát csak beláttat és indít. De nem kényszerít! Ha kényszerítene – megtehetné ugyan – de akkor hol marad a szabadság?

Hátunk mögött váratlanul megkondult a harang. Összerezzenem. A káplán felállt és keresztet vetett. De „Úrangyalánál” nem akartam neki asszisztálni. Annyira még nem vagyok. Azért gyorsan köszöntem és kihúztam a kertajtón.

A LEGIZGALMASABB

A verandánkon ültem teljes kényelemben és olvastam. Húgom a kertben gyomlált. Nyílt a kertajtó. Könnyű lépéseket hallottam, aztán Rózsika hangját:

- Szia, Kati.
- Szia.
- Gyomlálász?

– Igen.

– Segítek.

Ugyan mit akarhat ez a Rózsika. Azt hiszem, még életében nem gyomlált!

– Tönkre megy a kezed – hallom a húgom hangját.

– Óh, már nem olyan...

Csend, majd újra Rózsika:

– Hogy vagy, Kati?

Micsoda banális ma ez a Rózsika! Mit akarhat?

– Köszönöm, jól.

Újra csend. És megint Rózsika:

– A... a... Ferit... kiheverted már?

– Sajnáltam Ferit, de talán így jobb. Azt hiszem, jobb.

– És veled mi lesz?

Kati nem válaszolt mindjárt.

– Jelentkeztem ápolónőnek. Már fel is vettek.

– Ápolónőnek? Jaj, Kati, az nagyon nehéz!

– Ápolónővér leszek.

Kis szünet után Rózsika vidámabban:

– Tényleg, Kati nem is olyan rossz doktornénak lenni.

– Nem akarok férjhez menni.

A fülem óriásnyira hegyesedett. Hohó, ez engem is nagyon érdekel.

– Persze, csak Feri, vagy más senki.

– De van másvalaki.

– Másvalaki??? Nem értelek.

– Gondolkozz kissé...

Szinte látom, hogy Kati elmosolyodik. Aztán Rózsika gyanakvóan meglepett hangja kiált fel: – Kati!!!

Rögtön tudtam, hogy Rózsika felismerte Kati titkát. Éles esze van. Ez a titok gyötört engem is, de nem tudtam, hogy mit kezdjek vele, hogyan beszéljek Katival erről.

Aztán újból Rózsika:

– Ezt csak a... a fájdalom sugallhatta neked.

– Feri halála csak megkönnyítette azt, amit már gyermekkorom óta akartam.

– Hát akkor miért mondtál Ferinek „igent”?

– Mert szerettem. És... és... gyenge voltam a másikkal szemben. De most tudom, hogy az az igazi...

– Kati, hozzád képest könnyelmű, senkiházi vagyok, amolyan mai lány, fodrásznő,

.. de... azért... azért... édesanya én is akarok lenni! Te nem akarsz, Kati?

– De én is akarok!

– Nem értelek!

– Rózsika, nekem sok gyerekem lesz! Kisfiúk, kislányok! Betegyek, nyomorultak, s mindnek én leszek a kismamájuk. Hallottál már valamit a termékeny szüzességről?!

Megdöbbszemtem. Miket beszél ez a lány? Rózsika is megrémülhetett:

– Kati!!

– Ne ijedj meg, Rózsika. Te életet adsz majd Isten és a természet rendelése szerint néhány gyermeknek, én pedig természetfeletti életet adok sok-sok gyermeknek. És benépesítem az egész menyországot. Érted ezt Rózsika? És egy fiam már van az égben. Feri az! Sokat imádkoztam és szenvedtem miatta. De sikerült. Látod, Rózsika, sikerült!

– Honnan tudod te ezeket, Kati, honnan...?

– Ó, a szent Szűz tanított meg rá. Tudom, te nem hiszed ezeket, Rózsika, és bizonyára kinevetsz. De ez mégis így van. Egészen így. És... és... hidd el, hogy én így boldog vagyok. És jegyesem is van... ne csodálkozz... igen van jegyesem, aki elhatározástomat végtelenül tiszteletben tartja, sőt ő sugallta és erőt is ad hozzá... Úgy hívják: Jézus... Názáreti Jézus...

Teljesen vegyes érzelmek kerítették hatalmukba. Egyrészt ostobaságnak tartottam az egészet. Hogy egy ilyen lány, mint Kati, ne menjen férjhez? Hogy mint ápolónő hervadjon el a szennyes kórházi szolgálatban? Másrészt meg valami büszkeség támadt bennem: Hát ilyen ez a Kati? Ez lakik benne? Ilyen vágyak? Ilyen nagyok, rendkívüliek?

Azt hiszem Rózsikában is ilyesféle gondolatok lehettek, mert hallottam, amint csendesen azt mondta:

– Kati, engedd, hogy megcsókoljalak. Tudom, hogy te ezt nem szereted, de... és... és talán az én életem is megváltozik, majd...

Bizonyos csend és béke szállt a szívembe. És már nem találtam olyan tragikusnak Kati naplójának bejegyzését:

„Ma örök szűzességet fogadtam. Jézus! Mária!”

12.

Eltévedtünk. Menthetetlenül eltévedtünk. Mondtam is Kokinak, de ő azon a véleményen volt, hogy jó irányba megyünk. Sűrű köd fogott körül bennünket, a ruhánk csupa víz volt és egyre jobban sötétedett. Csuszára gondoltam, aki most a kellemes meleg étteremben hordja föl a vacsorát. Ő nem jött velünk, nem adták ki a szabadságát. Persze Ő irigyelt bennünket mikor elindultunk, most meg én irigyeltem őt. De Koki nem hagyta magát.

– Pista, ne lógasd az orrod. Ez még csak a kezdet. Hát ha még majd havazik és fagy is lesz!

Persze ez nagyzolás, mert a Mátrában szeptemberben nem szokott havazni, és még kevésbé fagyni.

– Koki, mondtam, hogy hozzunk iránytűt.

– Sokra mennél vele itt az erdő közepén.

– De legalább annyit tudnánk, hogy a Csendes Óceán, vagy az Atlanti Óceán felé tartunk. Az Északi sark, vagy Afrika felé.

– Nem mindegy az? Úton megyünk és kész. Minden út vezet valahova. A Mátra nem olyan

nagy, néhány nap alatt hosszába széltebe át lehet gyalogolni.

– Ez nagyon vigasztaló, Koki, de ma éjjel hol fogunk aludni?

– Hóóóó! Néhány napot kibirunk alvás nélkül is! Majd Csusza hortyog helyettünk otthon.

– Ez kedves lesz tőle!

Némán ballagtunk tovább a sáros erdei úton. Koki elől, én meg utána. Olyan sötét lett, észre sem vettem, hogy Koki hirtelen megállt. Majd beleütöttem.

– Itt útelágazás van, Pista. Merre menjünk? Mit szimatolsz?

– Hát a jobban kitaposott úton.

– Add csak ide a zseblámpádat!

Körülvilágítottunk és megállapodtunk abban, hogy a baloldalin megyünk. De ez az út egyre meredekebb lett.

– Koki, idő előtt feljutunk a menyországba.

– Bár csak próféta szólna belőled! – sóhajtott Koki, aztán élénken hozzátette: – Te, itt vége szakad az erdőnek.

Tényleg ritkultak a fák, de a köd sűrű volt, nem láthattuk, hogy hova jutottunk.

– Ott valami sötétlik – mutatott Koki előre.

Meresztgettem a szememet, de nem láttam semmit.

– Koki, én csak feketeséget látok és az is nedves.

– Á, Pista, egy ház van ott. Nézd csak...

Koki mellé siettem, s most már magam is láttam valami nagyobb sötét tömböt.

– Gyerünk oda.

Meggyorsítottuk a lépteinket, ami nem volt gyerekjáték, hiszen kora reggel indultunk Verebélyszentkútról és Ágasváron keresztül, estig el akartuk érni Mátraszentimrét. Dehát persze Koki rövidíteni akart, csak úgy toronyirány, s most ez lett a vége.

Odaérkeztünk. Tényleg ház volt. Nagybacska épület. Emeletes. Egyforma ablakok sorakoztak a földszinten is, emeleten is. Egyébként elég zezugos építkezés volt, és valami kisebb házacska is állt mellette.

– Ezek már mind alszanak – suttogta Koki.

– De mi lehet ez?

– Mit tudom én. Valami üdülő. De az is lehet, hogy a vasorrú bába elvarázsolt kastélya.

– Nem szeretnék vele találkozni...

– Gyere, majd körülszaglászunk.

Megindultunk a ház körül, tisztes távolban.

– Nézd, ott – suttogta Koki és még a koromsötétben is látni véltem, hogy kinyújtja a karját.

Tényleg az egyik ablakból gyenge fény szűrődött ki.

– Oda bekopogtatunk.

– Nem bánom, vasorrú bábát még úgysem látam.

Nesztelenül odalopódtunk és lábujjhegyre állva

be akartunk pillantani az ablakon, de a fény hirtelen kialudt.

– Megijedt az ipse. Sebaj!

Koki megkocogtatta az ablakot.

Csend.

Koki újra zörgetett, de most már erősebben.

Belülről neszezés hallatszott, aztán újból felgyúlt az előbbi fény. Valaki az ablakhoz lépett, kissé kinyitotta és kiszólt:

– Ki az?

– Eltévedt vándorok, – felelte Koki szerényen és hozzátette: – még hozzá bőrigázva.

– Hányan vannak? – kérdezte az előbbi hang.

Az ablak egészen kitárult és zseblámpa világított a szemünkbe. Nem láthattuk, hogy kivel beszélünk, de a hangja nagyon barátságos, meleg hang volt.

– Tetszik látni, csak ketten vagyunk. Én meg a haverom. Szentimrére akartunk menni, de eltévedtünk.

– Mindjárt kinyitom az ajtót. Kerüljenek a háztulsó oldalára. Ott a bejárat.

Szót fogadtunk. Nem sokáig kellett várnunk, motoszkálást hallottunk belülről, aztán kinyílt az ajtó. Magastermetű férfi állt előttünk zseblámpával a kezében.

– Nem akartam felgyújtani a lámpát, mert felébresztjük a házat. Jöjjenek csendesen utánam.

Előrement és asztalok és székek között világította az utat. Szűk folyosóra értünk, ajtók nyíltak jobb-

ra, balra, mint valami szállodában. Az egyiket kinyitotta és betessékelt bennünket. Felkattintotta a villanyt és ránézett. Láta, hogy srácok vagyunk, mosolyogni kezdett és azt mondta:

– Hát ti jól eláztatok.

– Nem áztunk el – vigyorgott Koki – csak megáztunk.

– Hamar le azokat a vizes ruhákat. Itt be van fűtve. Túláságosan is vigyáznak itt rám. De most az egyszer eltalálták.

Nem kérettük magunkat kétszer, ledobáltuk a ruháinkat, ő meg előhúzott a szekrényéből egy pizsamát meg egy kabátot:

– Addig is vegyétek ezt föl.

– Köszönjük.

– Vacsoráztatok?

– Köszönjük, igen.

– De azért egy forró tea jól fog esni.

– Köszönjük, jól.

Kis villanyrezsón vizet forralt.

– Ott a mosdó, mosakodjatok meg, a ruhákat meg akasszátok a kályha köré. És ti is üljetek oda a kályha mellé.

Köveztük a tanácsát. Háttal állt nekünk, figyelte a forralót, mi meg kissé körülnéztünk. Egyszerű szoba volt. Bútorzata mindössze egy ágy, egy heverő, egy asztal, szekrény és három szék.

Odahozta a teát és mi megittuk. Igazán jól esett.

– Köszönjük szépen. Ez nagyon jól esett. De... tulajdonképpen még be sem mutatkoztunk...

– Hagyjuk, fiúk, majd holnap. Most inkább nézzük, hogy egy-kettőre lefeküdjünk. Késő van már.

Kicsit elgondolkozott, aztán megkérdezte:

– Melyiktek tud zárat kinyitni?

– Ó, ahhoz mindketten értünk! Ördögölgyiek vagyunk.

Mosolygott.

– A szomszéd szoba üres, de nem akarom a gondnoknőt felébreszteni...

– Tessék csak ránk bízni.

– De csendesen csináljátok, hogy a többi vendéget se zavarjuk.

– Vannak itt kulcsok?

– Tessék.

Markomba nyomta a kulcscsomóját.

– Melyik ajtóról van szó?

– Itt mindjárt mellettem, balról.

– Gyere, Koki, tartsd a zseblámpát.

Gyerekjáték volt az egész. A harmadik kulcs kis feszítéssel már nyitotta.

– Odaát csak egy ágy van, oda majd én megyek. Ti meg aludjatok itt. A szekrény aljában találtok meleg pokrócokat. Jóéjszakát! – Azzal fordult is ki az ajtón.

– Köszönjük szépen, Jóéjszakát!

Az ajtóból még visszamosolygott ránk.

* * *

Amikor reggel felébredtem, már világos volt. Süttött a nap. Gyorsan kinyitottam az ablakot. Pazar friss levegő áradt a szobába. A szemközti erdő füstölgött, az éjszakai eső párája terjengett a fák között. Madarak köszöntötték a szép szeptember reggelt és egy jámborszemű tehén jóakarátú képpel és kis kolomppal a nyakában ballagott el az ablakunk alatt.

Hol lehetünk?

Meg fogom állapítani.

– Hé, Koki!

De Koki nagyot horkantva átfordult a másik oldalára.

Nézem a ruháinkat, úgy ahogy megszáradtak. Felkaptam a magamét és kiléptem az ajtón. És ekkor rettenetes dolog történt.

Egy nőszemély állt velem szemben, seprűvel és szemétlapáttal a kezében. Amikor megpillantott, rémíszítő képet vágott, aztán hangosan felsikoltott és kiabálni kezdett:

– Segítség! Betörő! Gyilkos! Megölték a püspök urat!!

Egészen megdermedtem. Egy szempillantás alatt átvillant az agyamon, hogy őrltek házába kerültem, de nem volt időm végiggondolni a következményeit, mert jobbra-balra felrántották az ajtókat borzas és álmos, de mindenképpen riadt arcok jelentek meg, a folyosó végéről pedig egy tagbaszakadt alak rohant felém.

Ekkor váratlanul nyílt a szomszéd szoba ajtaja. A mi vendéglátó gazdánk jelent meg a küszöbön, kissé megdöbbsent arccal, kissé mosolyogva. Az a hisztériás nő azt hajtogatta:

– Püspökatya... püspökatya...

Most Koki is megjelent a színen. Csak úgy pizsamásan, ahogy az ágyból kiugrott.

– Hol a gyilkos? – kiáltotta és jobb kezében ott villogott a halefja. Aztán látva a furcsa helyzetet, két ujjával végigtörülte a pengét, mintha vért csurgatna le róla, bedugta a kést a pizsama felső zsebébe, szétvetette a lábát és meglepetten, de jókora adag huncutsággal a hangjában ezt mondta:

– Ejha!?

A vendéglátó gazdánkon kívül, ő volt az egyetlen, aki nyomban megértette a helyzetet.

A szituáció olyan váratlan volt, és egyben ostoba, hogy rövidesen meg kellett értenünk nekünk is. A szállásadónk megmagyarázta, hogy mi történt. Óriási nevetés váltotta fel a riadalmat. Csak az a nő szégyelte el magát alaposan, s gyorsan el is tűnt közülünk. Körülfogtak bennünket hármunkat. És mi is megtudtunk mindent. A papi üdülőbe tévedtünk. Még hozzá az éppen itt pihenő püspök szobájába.

Én egy kissé zavarban voltam. Koki egyáltalán nem. Azt mondta:

– Éljen a köd, meg az eső meg a sötétség! Ezeknek köszönhetjük, hogy idetévedtünk. És enélkül

sohasem aludtam volna püspök ágýában, sohase főzött volna nekem püspök teát és sohasem lett volna rajtam püspök pizsamája. És ennek emlékére és hálaképpen, fogadja el Püspökatyá ezt a halefot. – Ezzel elkapta a püspök kezét, bele erőszakolta a kést.

Csodálatosan meleg szemek tekintettek mindennütt erre a jelenetre, de a pillantásukba kis büszkeség is vegýült. És én megértettem, hogy a püspökükre büszkék...

* * *

Vasárnap volt. Az üdüľő kis kápolna helyisége egybenýült az ebédlővel. Az elválasztó ajtót kinyitották és a papok együtt miséztek. Püspökatyá is megjelent, hogy elmondja miséjét, Koki odatolakodott, hogy ő akar ministrálni. A püspök láthatólag megörýült ennek az ajánlatnak. Miséje után meghívott bennünket reggelire, sőt ebédre is. Ha Gallya-tetőre akarunk menni, ráérünk délután is elindulni. Hiszen két óra alatt kényelmesen odaérünk. Koki azonnal beleegyezett. Helyettem is. Persze nekem kicsit szokatlan volt ez a társaság és az egész helyzet. Kokinak nem. Ő azonnal otthonosan érezte magát. Reggeli után meghívtak egy oroszbugli partira, s ott szórakoztunk az akasztófa körül délig. Igazán mind kedvesek voltak hozzánk, s jókat nevettünk.

De a legjobb mégis az ebéd volt. Mármint nem a kaját értem, – bár az sem volt megvetendő, – hanem

amit ezek a papok egymásközt beszéltek. Koki mindig azt mondja, hogy semmi sem történik véletlenül. Ezek után magam is azt hiszem. Mert pontosan eltalálták, hogy miről kell beszélgetniök. Pedig mi egy szót se szóltunk egész ebéd alatt, vagy legalább is alig. Ennyi sok pap között!

Már a leves vége felé tartottunk, amikor bejött egy rövidnadrágos, kövérkés alak, egy csokor kökörcsin volt a kezében, bocsánatot kért, hogy elkésett, de a virág volt az oka mindennek.

– Tessék csak esperes úr helyet foglalni. Tegyük a virágot az asztalra, hadd gyönyörködjünk benne!
– szolt a püspök.

Az esperes megtörölte a homlokát, letelepedett az üresen hagyott székre, aztán csendesen megjegezte:

– De nemcsak a virág az oka... Egy kis focimeccs is volt.

– Hány gólt rúgott?

– Én nem rúgtam. Nekem rúgtak. Nagyon ügyesek ezek a szentimrei srácok. – Merített a levesből és jó étvágyal kanalazni kezdte.

– Csak kapusnak vállalkozott, esperes úr?

– Ilyen korban, már ez is nagy teljesítmény. – Nevetett. De azért egy tizenegyest kivédtem. Mégpedig vetődéssel!

– Huh, ott sem fog többé fű nőni – élcelt egy fiatal pap az asztal végéről.

– Az lehet, de azért volt valami egyéb haszna is a

vetődésnek. Kiesett a rózsafűzér a zsebemből. És a srácok észrevették.

– Fogadjunk, hogy a Stellából jött – kiáltotta az egyik fitosorrú.

– Éljen az atya! Kivédte a tizenegyest! – kiabálták s mind odajöttek és gratuláltak. A lelkes pillanatot felhasználtam és megkérdeztem őket: Voltatok ma misén, fiúk? Erre csend lett. Az egyik cipője orrával a földet túrta, a másik fölgyűrt ingujját igazgatta és megjegyezte: Milyen jó, erős cipője van, atya... – Tényleg – mondtam és nagyon elnehezedett a szívem. – Pillanatnyi csend után a legkócosabb és legszeplősebb lelkesen elkiáltotta magát: Gyerünk srácok! Kapuskiadás!

De nekem minden kedvem elment a további játéktól. Mialatt nagyban rugdosták a labdát a pálya túlsó felén, szedtem a sátorfámat és szépen elillantam.

– Nem jól tette, esperes úr – lelkesedett az asztal végéről a fiatal pap. – Még egy pár remek védéssel megnyerhette volna őket.

– Nem hiszem én, káplán úr! Nem a jó védelem hiányzik itten, hanem más valami.

Egy kis csend lett és én nagyon kezdtem hegyezni a fületem.

– A jó csatársor? – szólt közbe a püspök mellett ülő idősebb pap.

– Talán még az is volna – mutatott félkörbe az asztaltársaira az esperes.

– Hm...

Az egész társaság felvillanyozódott. Érdeklődve fordultak a kövérkés pap felé és a püspöknya komoly hangját hallottam:

– Mire gondol esperes úr?

Csak kis szünet után válaszolt:

– A taktikára, püspöknyám...

A püspök néhány pillanatig maga elé nézett. Aztán csendben megjegyezte:

– Van benne valami...

Most az idős pap szólalt meg:

– „Legyetek tanúim a föld szélső határáig. Én veletek vagyok minden nap a világ végéig...” – idézte Jézus szavát a Bibliából.

– Lehet, hogy a tanúságtétel körül van a hiba – gondolkozott el a püspöknya.

– És talán abban is, hogy nincs velünk... – Az esperes szavai súlyosan hullottak.

– Hogy érti ezt, esperes úr? – húzta fel meglepetten szemöldökét az idős pap a püspök mellett.

– Mi azt mondjuk, hogy velünk van. Úgy értjük, hogy segít, támogat, erősít. Pedig az Úr többet mondott.

Koki az asztal alatt megrúgta a lábamat.

A felszolgáló behozta a második fogást és a beszélgetés kissé megszakadt. Körülhordták a tálát. A szomszédom, a középkorú erélyesnek látszó pap, jólelkűen, de határozott hangon biztatott: Vegyen

csak bátran, magának még sok kalóriára van szüksége.

Az esperes minden bevezetés nélkül ezt mondta:

– Nem csak azt ígérte, hogy velünk lesz, hanem, hogy bennünk. Bennünk akar élni. Bennünk akarja az ő életét folytatni.

– Miért gondolja ezt? – kérdezte a szigorú szomszéd.

– Ó, hiszen az utolsó vacsorán imádkozta az Úr, atyjához: *Én őbennük, te meg énbenem, hogy tökéletesen egyé legyenek...* Meg a hasonlata a szőlőtőről is azt példázza, hogy az ő életárama lüktet bennünk... Vagyis kellene, hogy bennünk lüktessen...

A fiatal káplán megköszönte a torkát az asztal végén és csillogó szemmel és egy kicsit izgatott hangon közbevetette:

– Szent Pál is azt írja, hogy *élek én, de már nem én, hanem Krisztus él bennem!*

A püspök jóságos és bátorító tekintettel nézett a fiatal papra.

– Ha már szent Pálnál tartunk – vette át a szót újból az esperes – akkor gondoljunk erre a mondatára: *Krisztus éljen a szívetekben gazdagon.*

– Ezt azért nem egészen így mondta – ellenkezett az idős pap az asztalfőről.

Az esperes ide-oda fészkelődött a székén, aztán kiegészítette a mondatát:

– Igen, *a hit által...*

– Ez azért nem rontja le az esperes úr véleménye-

nyét, vagy nem gyöngíti a tanítást, hogy Krisztus bennünk él, bennünk akar élni.

– *Nem hagylak árván titeket. Elmegyek és hozzátok jövök, ígerte az Úr*

Ezt a püspök atya mondta és most minden szem reátekintett. Ő folytatta:

– Isten mindenütt jelen van. Léte, lényege mindenhatósága révén. Minden teremtményével abban a legmagasabb fokban közli magát, amely fokban az a teremtmény őt befogadni képes. Másképpen a kő, másképpen az esperes úr kökörcsinje és, és bizonyára másképpen az ember. Az ember szellemi lény és személyiség. És éppen az utolsó vacsorán elhangzott és előbb idézett beszédből is tudjuk, hogy személy képes személyben benne élni. „*Amint te Atyám énbennem, és én tebenned*” mondja az Úr. Tehát metafizikailag itt nincs nehézség.

Ezt persze már nem nagyon értettem. De annyit sejtettem, hogy itt valami magasztos dologról van szó.

– Kérem, püspök atya – szólt az esperes, és jobb mutató és hüvelykujjával néhány morzsát csípett fel az asztalról – a szentáldozásban Krisztus Urunkat vesszük magunkhoz, ő költözik a lélekbe valóságosan, személy szerint... És... és élni szeretne bennünk. Csak hagynánk őt...

– *Néki növekednie kell, nekem pedig kisebbednem* – idézte csendesesen a káplán Keresztelő János szavait.

– Igen, valahogyan ezt a hittitkot kellene erélye-

sebben felkarolnunk – sóhajtott a püspök. – Nemcsak oktatásainkban, hanem személyesen is, aszkézisünkben is. Ki követne el bűnt, ha élményszerűen tudná, hogy Krisztus benne él?! A pokoltól való félelem, a jövő jutalom reménye kissé távoli motívumok. De Krisztus bennem: ez a jelen valósága. És a bűn megöli őt lelkemben...

– Szabad valamit hozzáfűznöm? – szólalt meg a szigorú pap mellett.

– Tessék, plébános úr, mindnyájan nagyon kíváncsiak vagyunk.

– Ez valóban olyan motívum lenne, ami az önmegtagadást is könnyűvé tenné. Hiszen csak azt jelentené, hogy elrámolok az útból mindent, ami az ő életének kibontakozását bennem gátolja.

– Nemcsak lenne, hanem az is. Reális, életadó motívum.

Most csend támadt. Az esperes vizet töltött a szomszédjának, aztán magának. Csak a víz csorgása hallatszott. Kezébe vette a poharát:

– Krisztusi nagykorúságról is ír szent Pál, és Krisztus teljességéről bennünk. Ez nemcsak jámbor vélemény, vagy ájtatosságra ösztönző érzelmi unszolás. Ez teológia.

Egy hajtásra kiitta a poharat és a püspökatyára nézett.

– Persze, ha csak bűnről, meg önmegtagadásról beszélünk, ezek csupán negatívumok. Az élet pedig

pozitív valami. Krisztus élete meg leginkább az. Akár az Oltáriszentségben, akár bennünk.

– A negatívum az egészben én vagyok – állapította meg a szomszédom. – Félre kell rámolnom magamat, hogy Krisztus élhessen bennem gazdagon.

– És ha ez sikerül, akkor az ő jósága, az ő szeretete, az ő irgalma ölt testet bennem. A megváltás megtestesítő jellegű. Krisztus Urunk is úgy kezdte, hogy testté lett. Az Ige testté lőn. Tehát a kereszténység tényleg valami külsőben is megjelenő életforma, de a belsőből fakadóan. – Ezeket a püspök-atyja mondta és önkénytelenül eszembe jutott az én bogáncsom.

– És ez a titok játszódik le a szentmisében. Krisztus testté lesz és azután belénk költözik, hogy bennünk is testet öltjön. Ha ezt a szentimrei fiúk valamiképpen is értenék a világért sem mulasztanák el a szentmisét. Dehát úgy látszik, nekik ez csak amolyan érthetetlen hókuszpókusz.

Egy szeplős sovány arc merült fel az agyamba és egy fejbekólintás a fekete kalapért... És aztán az indiai boncok is a Buddha szobor előtt.. Én Istenem... Kokinak igaza van.. Nincsenek véletlenek. Kokira néztem. Ragyogott az arca, izgett-mozgott, rám pislogott és újból meglökte a lábamat az asztal alatt. Látszott rajta, hogy csuda mód jól érzi magát. És én azt is gyanítottam, hogy miért. Hirtelen valami furcsa érzés vett erőt rajtam. Valami hiányzik bennem,

vagy belőlem, olyan üresnek éreztem magamat és az életemet is. Bennem semmi sem testesült meg, csak a magam pocséksága, határozatlankodása... és... és Kokiban ő él... Igen, ő!

Mert Koki néhány órával előbb a püspök kezéből megáldozott...

13.

Egy hétig barangoltunk a Mátrában és Gyöngyösön lyukadtunk ki. Mégpedig lóhalálában. De ennek története van.

Gyöngyösre ugyanis ezen a vasárnapon Ibuszvonat jött Pestről, s rajta Kati meg Rózsika, Csusza meg Lali. Rózsika és Lali gyöngyösiek, s a szabadságukat itt akarják tölteni a nagyszülőknél. Kati és Csusza viszont a mi kedvünkért jöttek. Koki meg én, Rózsika meg Lali jegyével fogunk visszautazni. Ez így olcsó és praktikus megoldás. Úgy beszéltük meg, hogy induláskor az állomáson találkozunk Katival és Csuszával. Ők átadják majd a jegyüket.

Délután volt és nyugodtan ballagtunk Mátrafüreden át Gyöngyös felé. Ezúttal kivételesen az úton. Koki is belátta, hogy Gyöngyösre kiegyensúlyozottnak kell megérkezni és – amint ő mondta – idejében. – Mert fiam, ma vasárnap van és az esti misén részt veszünk. Úgy tudom, hétkor van mise a Ferences templomban és kényelmesen odaérünk.

De Koki rosszul tudta, mert fél hétkor kezdődik.

Ez akkor derült ki, amikor a biztonság kedvéért megkérdezett egy velünk szemben cihelődő gyönyösi polgárt. És ekkor megkezdődött a loholás. Barnák voltunk és... és porosak – hogy ne mondjam piszkosak – kiürült lapos hátizsákjaink ide-oda lötyögtek az üres kulacs vadul himbálózott oldalamon, hosszúakat léptünk és szaporán.

Ez a finis – mondta Koki – Hajrá Adoula!

Adoula abesszin marathoni futó volt és néhány éve megnyerte az olimpiát. De nem a mátrai távbarangolást Kokival!

Elértük a városszélét és hallottuk a harangszót. Megnéztem az órát. Negyed hét. Mondom Kokinak. Erre még jobban rákapcsol. Pepita inge persze már rég kilóg mályvaszínű nadrágjából és újból biztat:

– Hajrá, Adoula!

– Koki, ne bosszants... lihegtem, de azért, hogy hogy nem én is komolyan igyekeztem. Pedig körülbelül úgy éreztem magam, mint Adoula érezhette magát a harminckilencedik kilométer után a lenygel Stefaneccel a nyomában. Valami hajtott, valami űzött, valami azt gyaníttatta velem, hogy most, igen, most történni fog valami! Valami, ami segít rajtam. Mert egész héten át hurcoltam magammal azt az ürességet, a papi üdülőtől, egészen ide Gyönyösig. És... és ez elrontotta az egész kirándulást. Pedig körülöttem minden nagyszerű volt. Pompás

időt fogtunk ki, igazi szeptembervégi aranyló napokat. Az ég mindvégig derűlten kacagott felettünk és még az a kevés ember, aki utunkba akadt, az is mind beleillett ebbe a csendes-kedves hangulatba. Minden tele volt kacagással, gyümölcserlelő duzzadással, csak bennem nem duzzadt semmi, csak bennem nem kacagott semmi. És ezen még Koki sem tudott segíteni. Láta, hogy valami nincs nálam egészen rendben, s mindent el is követett, hogy segítsen rajtam, sőt még én is azon voltam, hogy el ne rontsam Koki kedvét, de hasztalan. A nevetésem nem volt őszinte, a tréfáim savanyúak voltak és a hangom olyan üresen kongott, mint amilyen üresnek éreztem magamat belül. Nem tudtam segíteni magamon. Sajnáltam Kokit, sajnáltam saját magamat is, de nem tehettem róla.

És most lám milyen várakozással lihegek Koki után. Magam sem tudom, hogy miért, de éreztem, hogy most, most valami lesz. Így, vagy úgy, de valaminek el kell dőlnie az életemben.

Beharangoztak, amikor a jó gyöngyösiek csodálkozó pillantásai közepette beérkeztünk a templom elé. Koki helyre gyűrte az ingét, farzsebéből fésűt húzott elő, odanyomta a markomba és, amikor elkészültem, maga is, úgy-ahogy megfésülködött. Bent felbűgött az orgona és mi beléptünk. És ez a lépés lett életem sorsdöntő lépése.

A kinti ragyogás után a szemnek meg kellett szoknia a hűvös félhomályt. Egy pillanat múlva Ko-

ki gyengéden oldalba nyomott a könyökével és a fejével jobbra intett. Lassan odafordítottam a tekintetemet és... és majd gyökeret vert a lábam. Rózsika állt ott és Kati. És egy kicsit hátrább Csusza. No, nem Kati meg Csusza miatt akart gyökeret verni a lábam, hanem... hanem, hogy ez a Rózsika templomba jött!? – Nyugodtan állt, és... és így egy kicsit hasonlított a mi Katinkhoz. Már nem külsőleg értem, hanem úgy... úgy másképpen.

A gyóntatószék körül álldogáltak néhányan és sorukra vártak. Csak nem... csak nem ők is arra várnak..? – Megkezdtek a miseéneket s mert én is tudtam, fújni kezdtem a többiekkel. Koki eltűnt mellőlem. Hová lett? – Ahá, talált magának egy térdeplőt, ott imádkozik, arcát kezébe temetve. Nem tudom miért, de az volt az érzésem, hogy értem imádkozik. Most hirtelen nyílt a jobboldali gyóntatószék ajtaja, egy kisfiú jött ki. Ha gyónni akarna, most Kati után majd ő következne. Egészen izgatott lettem. Megkezdtek a második versszakot, s bár ismertem azt is, nem tudtam énekelni. Rózsikát figyeltem. Aztán hirtelen elszégyelltem magam. Ugyan, ostoba gondolat. Miért menne Rózsika gyónni? Kati kedvéért jött a templomba. Ennyi az egész. Azóta a kerti gyomlálás óta Rózsika jóban van Katival. Gyakran voltak együtt... Most nyílt a gyóntatószék ajtaja újból és Kati kijött. Nem mozgult senki. Pillanatnyi feszült csend. – Na látod, – mondtam magamnak – nem kell képzelődnöd...

Felajánlásra csöngettek és az oltár felé pillantottam. Most hirtelen hallom a gyóntatószék ajtajának nyirkordulását. Odafordultam, és... és Rózsikát nem láttam sehol. Sehol. Kati előbbre ment, de nem volt mellette. Csusza ott állt a régi helyén, ott sincs. Kiment. Talán kiment a templomból. Nagyon rossz itt a levegő. Ilyen finom illatokhoz szokott fodrázslány nem bírja az ilyen közönséges levegőt. Hát persze, hogy kiment. Újra szólt a csengő, azután megint és mindenki letérdelt. A gyóntatószékből még mindig nem jött ki senki. Furcsa. Én is letérdeltem, hogy föltűnést ne keltsék. Úrfelmutatás alatt is fülem a gyóntatószék felé figyelt. De soká van bent az a gyónó! Az orgona újból megszólalt, az emberek felálltak. Mindig semmi... De most, most csendesen nyílik az ajtó és... ő lépett ki a gyóntatószékből. Igen ő! Rózsika! Nem nézett semerre, néhány lépést előre ment és letérdelt a padlóra. A kőpadlóra! – Mélyen szívtam be a levegőt. Most Csusza ment be gyónni. Megint Rózsikára pillantottam. Mozdulatlanul térdelt és... és nagyon szépnek találtam. Ez ostoba beszéd, de így volt. És annál jobban éreztem a nyomorúságomat. Kokira néztem. Még mindig ugyanígy térdelt és imádkozott. Egyszerre nagy bizonytalanságot éreztem belül. Talán nekem is... nekem is most oda kell mennem? – Á, nem vagyok én még annyira!... Ide-oda hullámszik bennem valami... Különben is mindjárt áldoztatás, s addigra úgy sem végeznék... Megint nyílt a gyóntatószék

ajtaja, s önkéntelenül is odapillantottam, Csusza jött ki és rám nézett. Éppen rám. Kissé elmosolyodott, fejével és kezével alig észrevehető mozdulatot tett, mint mikor az étteremben helyet kínál, aztán nyitva hagyva az ajtót, visszahúzódott előbbi helyére és le-térdelt. Most kezdték közösen imádkozni a Mi-
atyánkot. A gyóntatószék körül már senki. Az ajtaja nyitva. Valami nagy melegség támadt a lelkemben. Miatyánk... A következő pillanatban már bent vol-
tam a gyóntatószékben és csendesen magam után húztam az ajtót. Amikor égő arccal, de könnyedén és még egyre azzal a melegséggel a lelkemben ki-
léptem, még tartott az áldoztatás. Igaz, már vége felé járt. Megindultam az oltár felé. Most ért oda Kati. Azután Csusza és... és most Rózsika. Aztán a másik oldalról hirtelen Koki közeledett és Rózsika mögé állt. Úgy, hogy helyet hagyott mellette. Nyil-
ván az én számomra. Most már nyugodt voltam. Egészen nyugodt. És tudtam, hogy nem leszek többé üres ember...

Amint az áldoztatástól visszajöttünk egymás mellé térdeltünk az utolsó pad mögötti térdeplőre. Tele voltam szeretettel és erővel. Tele voltam biz-
tonsággal és hálával. A litániát is elimádkozták már és az orgona a végső akkordokat harsogta, s mi még mindig térdepeltünk.

Arra riadtam fel, hogy Koki oldalba lök:

– Gyerünk fiam, megy a vonatunk.

Kati is állt, meg Csusza is.

– Szólj Rózsikának – suttogta Koki.

– Rózsika – szóltam halkán és megérintettem a vállát.

Nyugodt, de nagyon boldog szempár pillantott rám.

A templom előtt megálltunk. Csendes őszi este ereszkedett le, a Mátra felől enyhe szellő susogtatta a fák leveleit, s a templomból szerteszéledő emberek lassacskán egészen magunkra hagytak.

Olyan furcsák voltunk így együtt. Egy kárpitos, egy pincér, egy fodráslány, egy ápolónő és egy műszerész. De nagyon éreztem, hogy összetartozunk, erősen összetartozunk. És tudtam, hogy ők is így érzik ezt.

– Hát menjünk, mert lekéssük a vonatot – mondta Kati és a hangján érzett, hogy sajnálja, hogy most valaminek véget kell vetni.

Rózsika futó pillantást vetett rám és halkán megjegyezte:

– Én vissza akarok menni Pestre.

Koki azonnal megértette a helyzetet:

– Persze Rózsika, menj csak vissza. Én majd megyek az éjszakai személlyel. Egy kis késés nem számít a főnökömnél.

– Otthon majd elszámolunk, Koki – feleltem hálásan.

Így történt aztán, hogy Rózsika, Kati, Csusza meg én az Ibusz-vonattal, Koki meg az éjjeli sze-

méllyel utazott vissza Pestre. Csak Lali maradt Gyöngyösön. Egy kicsit morgott, a nagyszülők a fejüket csóválták, dehát utóvégre Rózsika mindig ilyen szeszélyes volt... Már megszokták.

Ez az éjszakába nyúló utazás tele volt örömmel. Hosszan álltam Rózsikával az ablakban és bámultuk az elfutó tájat és amikor besötétedett a csillagos eget. Sok megbeszélni valónk volt, s amikor hallgatunk az is tele volt mondanivalóval. De mindez már nem tartozik ide.

Éjfél felé értünk Rózsikáék kiskapuja elé. Csusza már hamarabb elköszönt. Most nekünk kellett volna búcsúzkodnunk de még a talpraesett Kati se találta a megfelelő szavakat.

Hirtelen feléje fordultam és azt mondtam:

– Kati, most te leszel a koronatanú.

– Ugyan mihez? – nevetett a húgom.

De én felelet helyett Rózsikára néztem:

– Rózsika, elveszlek feleségül. Jó?

– Jó – felelte egyszerűen és most egészen olyan volt, mint Kati.

14.

Ezt már tulajdonképpen nem akartam elmondani, de mégis elmondom. Az egésznek Rózsika az oka. De az is lehet, hogy én. Egy vasárnap ugyanis azt mondtam Rózsikának: „Igyekeztek, mert elkétek a templomból.” – Rögtön megértette, hogy

nem akarok velük menni. „Mi csak együtt megyünk templomba – felelte – úgy mint eddig.”

Este aztán mondott valamit, s ez másoknak is hasznos lehet.

– A gyerekeknek hozzá kell szokni, hogy a család együtt megy a templomba. És tudniuk kell, hogy az apjuk is tartja valamire a vallását.

Hallgattam és magamban igazat adtam Rózsikának. Megint ő folytatta:

– A fiúk ma-holnap már kamaszodnak és akkor az apjuk imponál nekik. Ha az apjuk gyakorolja a vallását, ők is vallásosak lesznek. De én mehetek velük akárhányszor is a templomba, ha te itthon újságot olvasol, ők is elkopnak mellőlem. És akkor, olyanok lesznek, mint a... mint

– Azt akarod mondani, hogy olyanok lesznek, mint a szüleik voltak?

– Nevetett:

– Ha akarod, hát olyanok. De nem biztos, hogy nekik is lesz egy Kokijuk, meg egy kopasz káplánjuk. Azért jobb, ha mi vigyázunk rájuk.

Félredobtam az újságot, megcsókoltam az én okos feleségemet és gyorsan öltözködni kezdtem.

Már nyolc éve élünk együtt Rózsikával. Mégpedig boldogan. Három gyermekünk van és a negyediket májusra várjuk. Apa néhány éve meghalt és Kati sincs közöttünk. Egy szép napon azzal az ötlettel állt elő, hogy elmegy egy afrikai lepratelepre. Mi

azt hittük, hogy megháborodott, de ő csak nevetett és egy újsághírt mutatott: missziós munkatársakat keresnek. Elment az egészségügyi miniszterhez. Persze kidobták. Írt külföldre ahhoz a missziós szervezethez. Válaszoltak is neki. Örömmel várják és mindent fizetnek. Újra elment a miniszterhez. Bemutatta a külföldi meghívást. Megint kidobták. Akkor a holland követséghez fordult. Most már ők is támogatták. Persze a kórházban is kitudódott a dolog. Néhányan erélyesen elleneztek a tervét. Részben önzésből, mert igen jó munkaerő volt, részben mert igazán szerették és sajnálták. Akadt, aki csodálta és biztatta. De Katit nem kellett biztatni. Újra elment a minisztériumba és kivitte, hogy ügye az államelnök elé kerüljön. Ekkor már az újságok is írtak róla. A miniszterelnökkel és az államelnökkel személyesen beszélt. Nem tudtak ellenállni Katinak.

Egyik ámulatból a másikba estünk. Ekkora energiát fejt ki, hogy elmehessen a leprások közé – meghalni. Rózsika is, én is lebeszéltük. Anya nem szólt semmit, csak sokat imádkozott.

És Kati keresztülvitte a lehetetlennek látszót. Megengedték, hogy kimenjen. Egy szép tavaszi napon ott álltunk a repülőtéren, anyu, Rózsika, Lacika – akkor még csak ő létezett – és én. És rengeteg ember. Kati kórházi kollégái, az igazgatóval, az Egészségügyi minisztérium küldötte, újságírók, fotorporterek és egy csomó ismerős... És mindezek kö-

zépén Kati. Egyszerű, világos útiruhában, és olyan kis táskával a kezében, mintha csak éjszakai szolgálatra menne a kórházba. Egyáltalán nem izgult. Mosolygott és... boldog volt. Elbúcsúztatták, óriási virágcsokrot nyomtak a kezébe és ő könnyedén lépett föl a hágcsón. A kabin ajtajából még visszaintegetett, vidáman, kedvesen, és ezt a képét őrzöm mind a mai napig.

A gép aztán lassan kikanyarodott az egyenes betonra, rákapcsolt, a motorok felbőgtek, s a gép egyre gyorsuló sebességgel vágatott végig a betonkifutón. Egymagasságba ért velünk, amikor enyhén megemelkedett, s aztán egyre jobban, s jobban. Most kört írt le felettünk s aztán végérvényesen nyugatnak fordult. Bámultunk utána nehéz szívvel, míg csak el nem tűnt a láthatáron.

Amikor magunkhoz tértünk, valaki állt mellettünk. Csendesen és tele kedvességgel és együttérzéssel. A káplán volt. Illetve rosszul mondom. Már nem káplán, hanem plébános. Másfél éve ő a plébánosunk. A volt plébános a püspök mellé került.

Megráztam a kezét:

– Hát sikerült. Ennek a Katinak minden sikerül, amit a fejébe vesz.

– Ó – felelte a pap – ez természetes. Mindig az győz, aki jobban szeret.

Amikor megérkezett Kati első levele Rózsika elment a templomba. Pedig hétköznapi volt. És azóta

minden reggel elmegy. Korábban kel egy félórával. Minden nap. És képet is küldött Kati magáról. Azt meg az éjjeliszekrényen őrzi.

Azóta megszületett a kis Kati és Feri is. És most útban van a negyedik. Ennek is Koki lesz a keresztapja, mint az elsőnek. Meg is mondtam már neki. Egy kicsit elgondolkozott, aztán azt válaszolta, hogy nem vállalja. Faggattam, hogy miért? Kitért a válasszal: majd egyszer megmondja.

Egyszer aztán tényleg meg is mondta. Egyedül voltunk otthon.

– Képzeld, Pista, találtak bennem egy daganatot.

– Mit??

– Egy igazi daganatot. Amolyan rákosat.

– Ugyan, Koki! Mindig marhaságokon jár az eszed.

– Azért nem lehetek keresztapa, mert ha meghalok, hát nem tudom a kis jövevényt móresre tanítani.

– És mért ne tudnád?

– Mert ezzel a kis dagival itt a hónom alatt nem lehet nagyon soká exisztálni. Érted, ugye?

Értettem. Hogyne értettem volna! És nagyon elszorult a szívem.

– De hallgatsz, ugye? Minek begyullasztani az egész környéket!

Koki tehát most sugárzásra jár. Ennyi az új az életében. No meg talán az, hogy áldozás után kicsit tovább imádkozik, mint eddig szokta. De különben

maradt a régi. Kedves, jópofa Koki. Még a mályvaszínű nadrágja is megvan, de most a másik térdére is került egy folt és a pepita ing is kissé elfakult. De a szeme annál ragyogóbb. Még mindig a régi meseterénél dolgozik és szabad idejében a környék rossz bútorait javítja. A sok-gyermekes családokét. Ingyen. Csak úgy bejön a lakásba, mintha látogatna és észrevesz egy fessé, vagy, hogy a rekamién kilóg a rugó. Aztán pár nap után megint csak bevetődik, persze véletlenül, de szerszám is van nála. És egykettő, rendbe tesz mindent.

Persze Csuszával, vagy inkább Csuszáékkal tart még a vastag barátság. Csusza is megőszült vagy két éve és Csuszáék kislányának is ő a keresztapja. A felesége irtó rendes nő. Valahogyan anya boro-nálta össze őket. De ez már nem tartozik ide. Legfeljebb csak az, hogy anya és Rózsika nagyon jól megértik egymást. Tudom, hogy sokan most azt gondolják: Jaj, csak ezt ne mondta volna! Ez lerontja az egész történet hitelét. Innen látszik, hogy csak mese az egész.

Nem vitatkozom, de bárki eljöhet hozzánk váratlanul is és megtapasztalhatja, hogy nem hazudom. Hogy mi ennek a titka?

A kopasz káplán – bocsánat: a plébánosunk megmondta:

– A szeretet legyőz mindent.

Nálunk győzött a szeretet.

KOKI EGYETLEN ÓRÁJA

1.

Tizenkettő előtt néhány perccel a nővér bejött a betegszobába.

– Koki, induljunk – mondta a beteg ágya elé állva.

– Igen, nővérke, indulhatunk. Készen vagyok.

A fiú a nővér segítségével fölkelt. Sápadt volt és erősen lefogyott. Fekete göndör haja a fekvéstől kissé kócos. Balkezevel végigtúrt a haján és a nővérre mosolygott. Jobb alsó karján vastag kötés duzzadt.

– Jobb, hogy már megszabadulok tőle, – intett Koki fejével a jobb karja felé.

A nővér gyengéden belekarolt és talpra segítette.

Két beteg feküdt még a szobában, a negyedik ágy üres volt. A szomszédja az ablak másik oldalán kissé felkönyökölt és rábámult. Koki először feléje indult:

– A viszontlátásra, Jani bácsi – és feléje nyújtotta fájós, beteg jobbját.

Jani bácsi felegyenesedett ágyában és megfogta Koki kezét:

– Isten veled, fiam.

Egy kicsit sokáig is tartotta Koki jobbját, mintha

attól búcsúzna. De Koki elhúzta és a másik ágy felé tartott.

– Szervusz, Jóska.

Nagyon sápadt arc tekintett fel a párnák közül. Akart, de nem tudott már felemelkedni.

– Koki, adj egy pohár vizet – suttogta aztán.

A nővér készségesen ugrott a vízcsaphoz és oda-nyújtotta a poharat. De a fiú a fejét rázta:

– Koki – suttogta nagyon gyenge hangon.

Koki kivette a nővér kezéből a poharat a beteg jobbkezeivel és Jóska ajkához tartotta. A fiú néhány kortyot ivott.

– Köszönöm. Ez jó volt. És... és ez azért kellett, hogy a jobb kezed utoljára... utoljára... valami jót tegyen.

Koki végtelen gyengédséggel megsimogatta a fiú szőke fejét. A nővér mögötte állt és fátyolos lett a szeme.

– Koki induljunk, mert elkésünk.

– Igen, nővérke, induljunk.

* * *

Új beteg érkezett a szobába. Körülményesen rendezkedett az ágya körül, rakosgatott a szekrényben. A nővér ezalatt Koki ágyát hozta rendbe.

– Nővérke!

– Tessék, Jani bácsi.

– Kokinak van egy nagy titka.

– Ugyan, Jani bácsi.

Kis csend támadt és az ápolónő mintha nyugtalanabbul igazgatta volna a takarókat.

– Emelje csak fel a párnát.

A nővér kissé tétovázott, aztán engedett a kísértésnek.

– Nincs itt semmi, Jani bácsi, csak képzelődik.

– De van. Nézze csak jobban meg. A napokban kapott egy nagyborítékos levelet. Finom papírosra volt írva és sokáig olvasta. Kétszer is elolvasta és a feje alá tette.

A nővér kissé idegesen kotorászott az ágy fejénél. Az ablakon bevetődő májusi napfényben vakítóan villogott hófehér köténye. Fölemelte a lepedőt a fal felőli sarkánál és... és tényleg ott volt a levél. Mélyet lélegzett. Még nem nyúlt hozzá, de szeme végigfutott a címezésen és a feladón.

– Ejha! – összezsúcsörítette a száját és felhúzta a szemöldökét.

– Talált valamit? – kérdezte Jani bácsi kíváncsián.

Az új beteg is abbahagyta a motoszkálást és odafordult. Aztán Jóska hangja szólalt meg gyengén:

– Hagyják Koki dolgait.

De a nővér már ki is húzta a levelet.

A folyosóról csengetés hallatszott.

A levél gyorsan visszakerült a helyére, még néhány simítás a takarón és az ápolónő kisietett a betegszobából.

Kis csend támadt. Az új beteg az ágyán ült és

várta, hogy történjék valami. Jóska csendesen a fal felé fordult. A folyosóról behallatszott az ételhordó kocsi gurigázása és mintha ételszag is szűrődött volna a betegszobába.

Megint nyílt az ajtó. Behozták az ebédet, s kinek-kinek az éjjeli szekrényére tették. Aztán újra jött a nővér, Jóska gyöngéden átkarolta és kissé felemelte:

– Józsikám, most megebédelünk, – és etetni kezdte a fiút. Jani bácsi is kanalazta a maga levesét. Az új beteg még nem kapott ebédet. Ült az ágyán és hallgatott.

– Tessék csak lefeküdni – biztatta a nővér – és ha éhes, hozok valamit, akad még odakint.

Jóska nagy erőlködéssel nyeldeste a pépet, amit a nővér ütemesen tolt a szájába. Egyszer aztán nem nyitotta ki többé a száját és alig észrevehetően meg-rázta a fejét:

– Vízet? Kis vizet?

Jóska igent intett és a nővér óvatosan megitta. A sápadt fiú ezzel be is fejezte az ebédet. A nővér visszaengedte a párnára és felállt. Átpillantott az új beteghez:

– Ne hozzak valamit?

– Köszönöm, nem kérek. Cseppet sem vagyok éhes.

A nővér indult kifelé. Jani bácsi mondani akart valamit, de hirtelen nyílt az ajtó és az osztályos orvos jött be:

– Koki elvitték már? – kérdezte sietősen.

– Igen, már a műtőben van.

Valahogy egyszerre akartak kijutni a szobából a nővérrel és a küszöbön összeütköztek.

– Bocsánat. Sietünk mind a ketten, ugye nővérke? Tessék, magának talán sürgősebb.

Pillanatnyi csend támadt, a nővér kilépett az ajtón s a fiatal orvos éppen utána indult, amikor Jani bácsi rászólt:

– Doktor úr!

Kissé idegesen fordult vissza:

– Tessék?

– Kokinak valami titka van!

– Ugyan, Jani bácsi! – ismételte a nővér nemrég elhangzott szavait.

– De ha mondom! A nővér már meg is találta.

Az orvos pillanatig összeráncolt homlokkal gondolkozott.

– Miről van szó?

– Miről? Egy levélről. Ott van a lepedője alatt. A fejénél.

Az orvos lassan megindult Koki ágya felé. Föl-emelte a lepedőt. Tényleg ott volt a levél. Jani bácsi kíváncsi szemmel követte minden mozdulatát. Az új beteg is fölült az ágyában és visszafordult, hogy lássa, mi történik. Szegény Jóska mélyet sóhajtott.

Az orvos kezébe vette a levelet. Egy darabig nézegette, aztán hirtelen elhatározással kivette belőle a levélpapírt és mohón átfutotta a sorokat. Lapoz-

nia kellett, míg a végére ért. Akkor határozott moz-
dulattal visszatette a borítékba. Karórájára pillan-
tott: – mindjárt negyed egy, és gyors lépésekkel ki-
sietett a szobából. A levelet magával vitte.

* * *

Koki már a műtőasztalon feküdt. Nem félt, várta,
hogy tegyenek vele, amit akarnak. Belül ő ezt már
elintézte, saját magával. A felette függő nagy műtő-
lámpa fényes felületén jól látta az arcát. Néhány nő-
vér és az egyik orvos már mellette álltak bekötött
arccal, felemelt gumikesztyűs kézzel. Az egyik nő-
vér a sterilizálóban babrált a műszerekkel, hallat-
szott a csendben a kaparászása. A tanár mosta a ke-
zét. Hosszan és alaposan. Az ő helye még üres volt
Koki mellett, a jobb karjánál. Aztán már nem hallat-
szott a vízcsobogás és a tanár odajött a műtőasztal-
hoz. Ujjait mozgatta, mint a hegedűművész fellépé-
se előtt. Egy darabig nézte ujjai játékát, mintha pil-
lanatnyilag semmi a világon jobban nem érdekelné,
de végül is megleélte a gimnasztikát és Kokira
pillantott:

– Fiam – szólalt meg lassan – most még tiéd a
jobb kezed...

Kis csend támadt.

Koki végigjártatta tekintetét a körülötte állókon.
A bekötött arcokon csak a szemeket láthatta, mind
őt figyelték, tőle vártak valamit. Koki megértette,
hogy miről van szó. Most még övé a jobb keze. Va-

lamit tenni kellene vele. Valamit utoljára. Kicsit gondolkozott, majd lassan felemelte a karját, óvatosan, mert nagyon fájt, végignézett rajta, elmosolyodott, aztán... aztán keresztet vetett vele. Erőlködött és lassan ment, de sikerült és amikor a végére ért odakínálta a tanár felé: tessék, most már lehet.

Az altató orvos Koki fejénél hirtelen működésbe lépett, de akkor halk és határozott kopogás hallatszott a műtő ajtaján. A kopogás szabályszerű jelet ismételt. A tanár bosszúsan pillantott az ajtó felé, az altató orvos kérdően nézett a tanárra. A kopogás megismétlődött. Éspedig türelmetlenül. Az egyik nővér az ajtóhoz ment és kissé kinyitotta. Halk beszéd hallatszott, aztán jobban kitárult az ajtó és a fiatal orvos lépett be. A kezében tartott valamit. A tanár meglepetten és kérdően nézett rá.

– Bocsánat, tanár úr, de ezt nem tagadhatom meg Kokitól ebben az órában.

Határozott léptekkel a műtőasztalhoz ment, Koki félkábultan érezte, hogy valamit a bal márkába nyomnak. Jól megszorította... a levél. ... igen... a levél...

– Köszönöm – suttogta, minden erejét összeszedve és aztán végképp elvesztette az öntudatát.

2.

Delet harangoztak. A segéd abbahagyta a varrást és belebökte a tűt a párnába. Az inas megjelent a műhelylejárat felső lépcsőjén, csupa por volt az arca. Kártolt az udvaron. Szétvetette a lábát és lekiáltott:

– Kajálunk!

– Ne ordíts, hanem gyere le!

Az inas féllábon ugrálva jutott le a lépcső aljára.

– Azért jobban lehet féllábbal élni, mint fél karral – mondta – mert egy lábon mégcsak lehet járni, de egy kézzel dolgozni?

A segéd figyelemmel kívül hagyta a megjegyzést:

– Hozz tíz deka krinolint és fél kiló kenyeret.

Az inas kelletlenül morgott és letörölte a port a képéről.

– Itt a pénz. Siess.

– Még azt is?

Most a mester jelent meg a lépcső felső végén és valami új kuncsafttal egy rekamié áthúzásra alkudott. Lassan lejöttek a műhelybe és körülnéztek. Az inas felhúzott mellettük, hogy a segéd úrnak krinolint vegyen a sarki hentesnél, a segéd pedig kihúzta az előbb lebökött tűt és buzgón varrni kezdett.

– Már dél van, Takács úr, minek dolgozik? – mondta a mester.

– Csak míg megjön Lali – felelte, de újból letette a tűt.

A vevő ráült egy félig kész heverőre és a rugóját próbálgatta:

– Ez elég jó – mondta kissé határozatlanul.

– Epeda, uram, – epeda! Elsőrangú áru. És nézze a huzatot! Ez kerül majd rá. Tetszik a minta? De lehet egyszerűbb is. Sima, egyszínű. Csak hát persze azon jobban látszik a folt...

– Igen, azon jobban látszik – felelte a másik tétován.

– Majd megegyezünk. Jöjjön, menjünk fel.

Indultak a lépcsőn felfelé. Épp, amikor felértek, megjelent az inas a krinolinnal és a kenyérrel a kezében. Hirtelen visszaugrott az ajtóból és helyet adott a gazdájának, aztán lerobogott.

– Tessék Takács úr. És itt van, ami visszajár.

– Tartsd meg – mondta leereszkedően a segéd és leült egy féligkész ebédlőszékre, ölébe vette a kenyeret és a krinolint és falatozni kezdett.

Az inas a szekrényhez ment, ott lógott a hálója a kabátja mellett, kivette belőle a zsíros kenyeret, letelepedett a legalsó lépcsőfokra és hatalmasat beleharapott a kenyérbe.

Egy darabig csendben ettek.

– Valami elmaradt, Takács úr – mondta aztán kissé szemtelenül az inas.

A segéd gyanakodva felpillantott:

– Micsoda, te béka?

– Nem vagyok béka, de Koki ilyenkor keresztet szokott vetni.

– Épp most jutott eszedbe? Már egy hónapja nincs itt.

– De ha visszajön, már nem fog többet keresztet vetni.

A segéd egy darabig hallgatott.

– Nem jön az már vissza! – legyintett aztán és mélyet lélegzett.

Újra csend lett. A segédnek mintha elment volna kedve az evéstől.

– Nesze, – nyújtotta oda a megmaradt krinolin darabot, az inasnak, a kenyeret pedig beletette a szögön függő aktatáskájába a késével együtt.

Az inas megköszönte a nagylelkű ajándékot és beleharapott. Nem volt bicskája. Valami teherautó robogott el az úttesten és a pincehelyiség ablakai megremegtek. Egy pók ereszkedett le a mennyezetről épp a segéd orra előtt, de nem figyelt rá. Az inas kajánul leste, hogy mikor köt ki Takács úr orrán. Az udvarról veszekedés szűrődött le a hűvös pinceműhelybe. Kossákné most küldi a fiát az iskolába. Léptek hallatszottak, aztán megnyikordult az ajtó. A mester jelent meg a lépcső tetején, kissé sápadtan. Lejött és lassan letelepedett az egyik ablak alá tolt rozoga öreg székre.

– Most mútik Kokit – mondta csendesen, és kis szünet után hozzátette: – az anyja telefonálta.

– Úgy is el kell neki menni, jobb lett volna ha hamarabb megy el, de két kézzel – vélte a segéd.

– Szegény fiú! – sóhajtott a mester, és megint

hozzáragasztott egy megállapítást: – a feleségem fent sír.

Az inas abbahagyta az evést. Látszott rajta, hogy mondani akar valamit, és most állítja össze magában a szavakat. Végre megszólalt:

– Nem értem, hogy miért pont Kokival történt ez?

– Mit nem értesz? – horkant fel a segéd. – A rák nem válogat. Elér fiatalot, öreget.

– De épp egy ilyen rendes srácot.

De mert senki nem felelt, hozzátette:

– Koki vallásos volt, hát hol az Isten, hogy épp őt bünteti?

– Ezt te nem érted – ingatta fejét a mester.

– Maguk sem értik – vágta rá az inas.

– Mindennek megvan a maga értelme, csak mi nem értjük – szólt a segéd.

– Ugyan, hagyja ezt a papos hantát!

Megint nem válaszolt senki.

– Koki pontos volt, Koki udvarias volt, Koki szorgalmas volt, nem dohányzott. A pénzét hazaadta. Meg sem kóstitolta az életet és most... mehet a... mehet a... szóval... Van ennek értelme?

– De megjött a hangod! – állapította meg a mester. – Csak félig volnál olyan legény, mint Koki volt!

– Mit érne velem? Most nekem is nyiszálnák a jobb karomat! Aztán gürcölhetne Takács úr egyedül!

– De okos vagy! Nem minden rendes embert ér el a rák!

– Hát akkor miért pont Kokit? Az Isten miért nem védte meg? Vagy miért nem gyógyította meg?

– Az Istennek más tervei vannak Kokival. – Ezt a mester mondta, de maga sem tudta, hogy miért és nem is értette egészen, hogy mit mond.

– Ugyan miféle tervek? – Érdeklődött gúnyosan az inas. – Még hozzá akarta mondani: Ez marhaság! Dehát a mesterének mégsem mondhat az ember ilyet!

A beszélgetés zsákutcába jutott. A segéd magában igazat adott a mesternek, de ő sem tudta volna megmagyarázni, hogy mik az Isten másféle tervei Kokival. A mester meg nem volt képes tovább kifejezni a gondolatát. Valami kényelmetlen érzés töltötte el és felállt.

– Jöjjön Takács úr.

Nem tudta még, hogy mit akar a segédjétől, de mert a vitában partnerének érezte, valami támaszt, vagy elismerésfélét várt tőle. Persze nem az inas jelenlétében, mert annak mindenre van valami pimasz megjegyzése. Amolyan igazi mai fiatal.

Elindult a lépcsőn felfelé és a segéd követte.

Az inas egyedül maradt.

– Marhák – mondta félig hangosan és dühösen beleharapott a krinolinba. Aztán az órájára pillantott. Fél egy elmúlt, az ebédidő lejárt. De hát, ha ők nem melóznak, minek starpálja magát? Felállt és

nyújtózott egyet. Összegyúrte a zsíros papírost, feldobta a levegőbe és belerugott.

A papírgolyó felesett az öltözőszekrény tetejére. Kicsit körülnézett és az ajtó felé hallgatódzott. Csend volt. Rántott egyet a vállán és kinyitotta a szekrényt. Ott lógott Koki munkaruhája, felette polcon a szerszámai, kis ládikában. Kiemelte és kinyitotta. Kicsit beletúrt, ide-oda rakosgatta a tűket, ollókat, kis kalapácsot, fogót. Válogatott. Ez jó lesz neki. Meg ez is. Koki már úgy sem dolgozik velük, az anyja meg nem tudja, hogy miye volt. Belecsavarta a holmit egy rongydarabba és a hálójába csúsztatta. Aztán Koki zsebeit kezdte kutatni. Üres. Ez is üres... ez is... Minden zseb üres... Hirtelen valami furcsa érzés vett rajta erőt. Körülnézett de a műhelyben nem változott semmi. Most a nadrágzsebbe nyúlt. Az is üres. Megint körül kellett néznie, mert valami nem stimmelt. Mozdulatlan maradt, mint éjszaka az útratévedt nyúl az autóreflektor fényében.

– Te aljas, piszkos, csirkefogó! – kiáltotta hirtelen és maga is megdöbbsent, hogy ezt mondta.

– Te ragadóskezű, te tolvaj! – ordította és összerázkódott. Hirtelen látni kezdett. Látni kezdte saját magát. Olyan tisztán látta a saját aljasságát, eddigi egész üres fiatalságát, hogy beleremegett. És valami mélységes undor fogta el. Ideges sietséggel visszarakta Koki ellopott szerszámaid. Mikor becsukta a

ládikát, arcpirító szégyen járta át a lelke legmélyéig. Nekidőlt a szekrénynek és sírt.

* * *

A mester és a segéd beléptek az ajtón és meglepetve látták, hogy az inas dolgozik. Éspedig serényen. Fel sem nézett rájuk. A mester segédjére pillantott, aztán az órájára nézett. Egy óra volt.

3.

A pap befejezte az Úrangyalát és keresztet vetett. Végisímtott kopaszodó fején, aztán felütötte a breviáriumot és zsolozsmázni akart. Néhány lépést tett a kerti úton, de még nem fogott az imádkozáshoz. Egy hangyára tévedt a szeme, sietősen húzott át előtte a piros salakon. Úgy látszik sok dolga van még ma. Eltűnt a fűszálak között és nem láthatta többé. Sárgahasú méh ereszkedett le a fű között szerénykedő százszorszépre, de csalódottan egykettőre odébbállt. Hirtelen fel is emelkedett és átrepült a kőfal felett a szomszédékhoz. Igen, ott már nyílik az akác... Megint szeméhez igazította a zsolozsmás könyvét és keresztet vetett, de egy-két szó után tétován abbahagyta. A tegnapi esti emlékek kínozták. Sebők bácsiék...

Mert tegnap este a litánia után érte jött az unoka.

– A nagymama kéri, tessék hamar jönni, mert a nagypapa megint nagyon rosszul van.

Magához vette a Szentséget és a szentkenetet és elsietett. Most másodszor. És megint hiába. Mert Sebők bácsi alapjában véve nem volt rossz ember, csak nem akart meggyónni. Minek az? Ő nem hisz. Meghal és kész. Ez a dolgok rendje. Aki megszületik, az meg is hal.

Tehetetlenül állt az ágya előtt. Nála a Szentség, nála a hatalom, nála a mennyország kulcsa és... és semmit sem tehet. Mert Sebők bácsi nem akarja.

Összerázkódott. Félelmetes dolog a szabad akarat – gondolta magában.

Várt egy darabig, de semmi nem történt.

– Sebők bácsi – kezdte újra, de az öreg felfor-
tyant:

– Hagyjon békén! – és befordult a fal felé.

Amikor dolgavégezetlen kijött a szobából, Sebők néni a konyhában sírdogált és a kis unoka nem volt már sehol. Visszavitte a Szentséget, a templom üres volt és sötét, letérdelt a szentségház elé és sokáig imádkozott. Az éjszakát is nyugtalanul töltötte. Ha a híveivel baj van, mindig magát vádolta először: Nem imádkozik eleget, nincs elég önmegtagadás... Vagy talán hanyagságai miatt nem ad az Úr több kegyelmet?

Reggel a mise után beszélt Sebők nénivel. A helyzet változatlan. Sebők bácsi látni sem akarja a plébános urat.

Mélyet szippantott az enyhe levegőből és végleg a zsolozsmázásnak szentelte magát.

Körülötte kacagott minden. Az éjjel eső esett és a májusi napsugár színesen csillogott a fűszálak végén összegyűlt vízcseppeken. A levegő tele volt zúgással – zsongással. A szomszéd iskola udvaráról hancúrozás hallatszott át a plébániakertbe, az irodából pedig a nyitott ablakon át a káplán hangja. Valakivel telefonon beszélt. Kedvesen, jókedvűen, mint mindig...

A plébános nem nagyon figyelt a megszokott hangokra, rózta az utat föl-le és imádkozta a zoltárokat. Észre sem vette, hogy nyílt a kertajtó, bejött valaki és megállt az út másik végén. Csak amikor odaért torpant meg és kapta fel a fejét. Egy fiú állt előtte. Az unoka. Igen, Sebők bácsiék unokája. Lihegett, látszott rajta, hogy nagyon szaladt! Nem is köszönt, csak annyit mondott:

– A nagypapa hívhatja és üzeni, hogy tessék sietni.

– A nagymama? – javította ki a plébános a gyereket.

– Nem. A nagypapa. És tessék sietni!

Mintha villámütés érte volna. Kirohant a kertből, föl a templomba, gyorsan a Szentséget, a szentkenetet és gyerünk! A fiúról egészen meg is feledkezett. Otthagyta a kertben...

Amikor belépett a szobába, Sebők bácsi félig ült,

félig feküdt a magasra tornyosított párnákon. Lázban égő sötét szeme az ajtón függött.

– Azt hittem, már sohase ér ide – mondta szinte ellenségesen. Aztán hozzátette: – Meg akarok győnni.

Sebők néni összetörten sírt:

– Én Szűzanyám... én Szűzanyám – ezt ismételte szinte magánkívül.

A pap intett neki. Feltápáskodott és kiment.

– Jöjjön plébános úr, meg akarok győnni. – Kicsit elgondolkozott: – És mindent, amit csak lehet – suttogta aztán. A pap széket húzott az ágy mellé, nyakába tette a lila stólát és keresztet vetett Sebők bácsira:

– Az Úr legyen szívedben és ajkadon...

* * *

Kinyitotta az ajtót és behívta Sebők nénit. Nagy kérdő szemek meredtek rá és ő jóságosan igent intett. Az öreg asszony arca felfénylett. Hamar letette kezéből a rózsafüzért, meggyújtotta a gyertyát az asztalon és pohár vizet is készített. Sebők bácsi lehunyt szemmel feküdt, úgy tűnt, mintha már nem is volna élet benne.

– Sebők bácsi – szólt gyengéden a pap.

Az öreg haldokló fáradtan nyitotta ki a szemét.

– Most megáldoztatom.

– Jó – suttogta a beteg.

Reszkető kézzel keresztet vetett magára és úgy vette az Úr Testét.

A szentkenetet már teljesen legyengülten fogadta és a pápai áldás szavainak csak foslányai jutottak a füléhez.

Csend volt a szobában. A pap megmosta a kezét és letérdelt a padlóra. Elővette a rózsafüzérét és Sebők néniel közösen imádkoztak.

Egy óra előtt néhány perccel Sebők bácsi nagyot sóhajtott:

– Ó, édes Jézusom! – aztán se nem szólt, se nem sóhajtott többé.

Leleke megjelent az Isten ítélőszéke előtt.

Erre gondolt a plébános és mélységes hála töltötte el.

Sebők néni az égő gyertyát a halott kezébe tette és felkötötte az állát.

– Plébános úr, én most sírok – mondta aztán és folytak a könnyei – de nem tudom, hogy az örömtől vagy a gyásztól?

– Mind a kettőtől, Sebők néni. És ez jól is van így. Ilyen irgalmas az Isten.

– Nem tudom, plébános úr, hogy történt...

A plébános hallgatott.

– Egyszerre csak nyugtalanodni kezdett. Odasi-ettem. Valami baj van, apus? – kérdeztem. De nem felelt. Csak a szemközti falon a képet nézte. A Máriaképet. Egyre nyugtalanabb lett. Bejött az unokám, a lelkem. Ránézett. Látszott, hogy nagyon vi-

vódik magával. Sanyi – szólt szinte hörögve – hívd el a plébános urat. De siessen! – És nem szólt többet, míg a plébános úr nem jött. Hiába kérdeztem, nem felelt.

– Ilyen irgalmas az Isten – ismételte a pap, és elindult kifelé. Sebők néni kikísérte.

A kertajtóhoz érve félretolta az ócska reteszt és kitárta a rozsdás kaput. A pap felpillantott és tekintete a szemközti házra tévedt. Egyszerű kis házacska, muskátli az ablakában. A jó idő ellenére ajtaja, ablaka zárva. Jól ismerte. Kokiék háza.

– Ma operálják Kokit – mondta a plébános minden átmenet nélkül.

– Igen, ma operálják szegénykémet – sóhajtott Sebők néni. – Aranyos fiú, segítse az Isten. A matracot is ő javította, amin az uram feküdt. És nem fogadott el semmit érte.

Szeméhez emelte a köténye csücskét:

– Egyáltalán semmit – tette hozzá és elöntötték a könnyek.

A pap összehúzta a szemét, mintha erősen gondolkodnék. Tett még egy félbemaradt mozdulatot, mintha mondani akarna valamit, de nem szólt semmit. Kilépett az utcára.

Még köszönni is elfelejtett.

4.

Csusza gondterhelten járt az asztalok között, karja tele tányérokkal, szíve tele aggodalommal. Mert, hogy felesége közölte vele, útban van a harmadik gyerek.

Most mi lesz? Egyetlen szobácskában, kis konyhában, hogyan férnek majd el öten? Miből fognak megélni? Hiszen nem keres ő olyan hű, de nagyon! És küldje az asszonyt dolgozni?

– Igen, mit tetszik parancsolni? Két menü lesz és egy külön borsófőzelék? Igen, hozom azonnal... Italt parancsolnak?... Italos!

Csusza kitalpalt a tálalóba. Közben csak úgy futtában két asztalhoz is étlapot ad:

– Tessék választani, mindjárt jövök!

– Mariska néni, két menüt, külön borsót!

Nagy a nyüzsgés a tálalóablak körül, az étterembe nyíló csapóajtó szinte pillanatonként lendül. Csusza kollegái sűrögnek – forognak: megrakott tá-lakkal ki, üres tá-lakkal, tányérok-kal vissza...

– Hű de forgalmas nap van ma! Jobb is, legalább nem érek rá gondolkozni.

– Itt a leves. Fáradt vagy, fiam? Hiszen alig múlt dél! Mi lesz veled háromra?

– Csak adja, gyorsan, Mariska néni, tele vagyunk vendéggel. Látszik, hogy szombat van. Az a fatá-nyéros készen van már? Minden fordulónál nya-fognak érte.

– Mindjárt, mindjárt...

De Csusza már nem hallja. Robog kifelé. Az ajtóban majdnem összeütközik az egyik kollegával:

– Hóóó!

Ügyesen lendít egyet a karján és kikerüli.

– Tessék, itt a leves. – Igen, jövök azonnal –, szól oda a harmadik asztalnál türelmetlenkedő vendéghez és kiönti a levest a tányérba, azután odasiet.

– Kérem, ez a leves üres, egészen üres... semmi sincs benne...

– Sajnálom, majd kicserélem!

– Mégis botrány, ilyen leves...

– Kérem, mondom, hogy kicserélem!

– Most már ne cserélje. Viheti. Nem kell. Hozza a pörköltet. És salátát hozzá! És küldje az italost. Meg kenyeret is kérek. És...

De Csusza már nem győzi kívárni. A másik asztalról sebtében eléje teszi a kenyereskosarat, odaint az italosnak: Gyuri! – aztán lohol ki a tálalóba.

– Tessék, Mariska néni! Ez a leves üres neki! – Belekavar kanállal a levesbe. – Itt a tészta benne, meg a zöldség. Ha főzeléket akar enni, akkor rendeljen főzeléket. A pörköltet kérem és salátát.

Mariska néni hozza.

– Itt van, és a két menü, a külön borsó meg a fatányéros.

Fölrakja az egészszet a bal karjára és indul kifelé.

– Hej, ő még nem evett fatányérosot, mióta meg-nősült! És, hogy meglett a két gyerek, hát bizony ki-

sebbek az otthoni adagok. És most még, ha a harmadik is megjön? Mit esznek akkor? – Zónaadagokat?

– Tessék, itt a fatányéros, tessék parancsolni! Kicsit várni kellett, de megérte! Válogatott darabok!

Fordul a másik asztalhoz:

– Tessék a pörkölt, remélem meg lesz elégedve. És egészen friss saláta! Tessék! Tésztát is tetszik aztán? Majd visszajövök! Addig tessék választani. Itt az étlap!

Tovább siet.

– Két menü, külön borsó.

Leteszi és körülnéz, de nem hívják sehonnan, nem kérnek semmit, minden asztal foglalt, minden vendég ellátva. Futtában szemügyre veszi a vendégeit. Egy, legfeljebb két gyerek látható egyik-másik asztalnál. – Hát persze! Így is, mibe kerül az ebédjük! Felnőtt gyereknek már nem elég a fél menü, mint a kicsiknek. Két gyerek és a szülők, az négy menü. Összekoplalják a lóvét és egy fél óra alatt megeszik! És a ruha és a cipő és a taníttatás, az iskolaszerek? Meg a csoki, fagyi, mozi? Nyáron fürdés, télen korcsolyázás... Hát az ő gyerekeinek sohase legyen ebben része? Minek is akkor a harmadik: Csak nyomorúságra?

– Tessék, jövök azonnal... Fizetni? Igen, küldöm a fizetőt!

– És az anyós megint nyafog, meg kárpál. Már a másodiknál is milyen veszekedés volt. Igaz, hogy Koki elnémitotta... de hát most nincs Koki... És különben Koki sem kívánhatná ezt tőlük. Mindenki röhög majd rajtunk... Három gyerek a mai világban!

Az egyik asztala megüresedett. Odasiet és rendbehozza. Hiszen mindjárt jöhetnek újabb vendégek. Lesepri a morzsákat, középre igazítja a virágvázát és helyükre tolja a székeket.

– Persze a plébános atya is prédikált már erről, hogy a gyerekeket vállalni kell. És... és igaza is van... Úgy papírforma szerint. De ha az ember maga kerül bele a dologba, akkor... akkor egészen másképp látja a helyzetet. Amíg nőtlen volt, addig ő is másképpen látta ezt a dolgot... de hát végre is neki kell eltartania a gyerekeit!... Koki Rózsikáékat példázza. Ott már négy gyerek van. Könnyű nekik. Rózsikáékat otthonról segítik és Pista sokkal jobban keres, mint ő.

– Tésztát? Igen, hozom. Cseresznyésrétest parancsol, vagy küldjek süteményt? A dobostortánk ma egészen kitűnő. Nagyon ajánlom. Vagy inkább a puncsosat tetszik szeretni? Mégis inkább cseresznyésrétest? Hozom azonnal!

Csusza leteszi a rétest és körülfut tekintetével, de pillanatnyilag nem kívánnak most tőle semmit. És új vendég sem jön. Persze az első roham, a déli, lezajlott.

– Szóval Pistáéknak könnyebb, sokkal könnyebb. De őrajtuk senki sem segít. És nyomorba nem akarja nevelni a gyerekeit. A másik kettő érdekében, az újról le kell mondani. Ezt Mancsi is be fogja látni... És... és a műtét ma már igazán biztos... Hogy ez rettenetes bűn? – Édes Istenem! Hát a nyomorúság?

Csuszát kiverte a veríték!

– Nem jól érzi magát, Kovács kolléga? – szólt oda neki Fehér bácsi, az öreg pincér. Menjen csak ki nyugodtan a levegőre egy kicsit, addig majd vigyázok a báránycáira. Hiszen most úgyis csönd van.

– Igen, köszönöm... azt hiszem egy kis levegő most jól fog esni.

Kitámolygott az udvarra.

– Pont ő, éppen ő legyen az a becsületes... becsületes marha, aki mindig jó fiú... és nem jut előre sehol sem. Fizetésemelést ígértek, nem adják meg. Jobb éttermet ígértek, nem helyezték át. Itt csak kulinizik, látja, hogy miket zabálnak az emberek, aztán mehet majd haza, nézheti, hogy a porontyai hogyan koplalnak. Nem! Ezt aztán nem! Nem kell a harmadik gyerek! A másik kettő érdekében nem kell! Ezt a jó Isten is megértheti! És... és Koki is... Szegény Koki. Úgysem fogja ezt már megtudni...

Mélyet szippantott az enyhe májusi levegőből és erős léptekkel indult vissza az étterembe. A gyötrődés végetért. Határozott.

– Köszönöm, Laci bácsi, már jól vagyok.

– No persze, – mondta az öreg jóságosan és odébbállt.

Ekkor váratlanul nyílt az étterem ajtaja. Nem az volt a váratlan, hogy kinyílt, hanem ahogyan kinyílt. Szélesen és egy kicsit hangosan. Három vidám arc jelent meg az ajtó keretében, két szőke csöppség és egy nagyobbacska. Azután mögöttük egy nyúlánk leány és egy fiatalember, amolyan érettségizőkorú, s végül egy markáns, enyhén őszülő férfi és egy fiatalasszony. Csusza legalább is fiatalnak látta. A kicsik egy pillanatra megálltak az ajtóban és hátra pillantottak. A férfi körülnézett az étteremben és a szeme megakadt Csusza üres asztalán. A fejével arra intett. A három kisebb nyomban irányt vett, hogy gyorsan okkupálja az egyetlen üres asztalt. Négy szék volt az asztal körül és heten akartak köréje ülni.

– Azonnal hozok széket. És itt ürül asztal, majd összetoljuk a kettőt.

– Köszönöm szépen, az igen jó lesz – mondta a férfi.

Megtörtént az asztalok és székek átcsoportosítása és valahogyan elhelyezkedtek.

A fiatal mama a legkisebbet vette gondozásba. A nagylány a kishúgát, a fiú pedig a kisöccsét. A papa láthatólag az egész együttes felett uralkodott.

– Tessék itt az étlap – készségeskedett Csusza és a férfi elé tette a kártyát.

– Hozzon öt menüt – szólt a férfi, futó pillantást vetve az étlapra.

Csuszát, mintha villámütés érte volna, csuklott egyet és elindult az öt menüért.

Öt menü lesz, Mariska néni – szólt harsány hangon és jobb mutatóujjával megvakarta az orrát. És pedig többször és alaposan.

Mariska néni kérdően nézett rá. Csusza úgy tett, mintha a szakálát simogatná, s közben ujjával létszám jelentést tett: heten vannak. Aztán jobb kezével a testmagasságot mutatva, jelezte, hogy gyerekekről van szó.

Mariska néni mindent megértett és aranyszíve volt. Azonkívül ebben a szélhámosságban őszinte partnere Csuszának. Az adagokat tehát ennek megfelelően mérte, Csusza felkapta a leveseket és elégedetten loholt kifelé.

– Tessék – öntötte a levest a mama tányérjába el-sőnek – tessék csillagom... úgy ezt megosztjuk a testvérkével... ezt meg az öcsivel...

Csusza úgy elosztotta a levest, hogy a papa és mama ámulatára kiadósan jutott mindenkinek. Cinkos módjára kicsit összemosolyogtak és hálásan pillantottak Csuszára. A mama a legkisebbet etette, a másik két kis gyerek már maga evett.

– Tessék kenyér – tette Csusza a tele kenyereskosarat az asztal közepére – tessék nyugodtan venni, ez a menühöz jár – füllentette azzal az elhatározás-

sal, hogy ha másképp nem, hát ő majd elrendezi ezt a dolgot a saját zsebéből.

Újból kitalált a tálalóba.

– Ma nem viszek haza vacsorát, vendégségbe megyünk, tessék azt is hozzátenni – suttogetta oda Mariska néninek a rendelés-kiegészítést.

Mariska néni gondolt egyet és a maga részét is hozzáadta. Pedig, mitagadás, igen szép szelet karajt nézett már ki magának.

– Kinek lesz ez? – érdeklődött kissé meglepődve a konyhafőnök.

– Heten egy asztalnál! – szólt vissza gyorsan Csusza és máris inalt kifelé a megrakott tálakkal, hogy újabb érdeklődéseknek elejét vegye.

Hamar elrendezte a dolgot az asztalnál és volt benne annyi tapintat, hogy nem érdeklődött: „Parancsolnak italt?” Ehelyett inkább hozott még három vizespoharat, nagy kancsó vizet állított az asztal közepére. Éppen félre akart állni, amikor a legkisebb, lófarkfrizurás kis hölgy, ráemelte a huncut szemét:

– Pincéj bácsi, neked hány testvéred van? Mejt nekem négy, – szólt némi öntudattal, miközben jobb kezecskéjével félkörbe mutatott a testvéreire.

– De Jutka – felelte az anyja – mi jut eszedbe? – És bocsánatkérő pillantást vetett Csuszára.

Csusza mosolygott és örült, hogy megszólították.

– Nekem is négy, kis nagysága, úgy mint neked.

– Én nem vagyok tis nadsága, hanem Jutka. És ti is szoktatok templomba menni, együtt, mint mi?

Az apja kissé felhúzta a szemöldökét, de nem szólt semmit.

– Mikor olyan kicsi voltam mint te, akkor igen. De most már nekem is van olyan kisbabám, mint te vagy.

– Hó – csodálkozott Jutka és kérdően az anyjára nézett, hogy igaz lehet-e ez? Aztán gondolt egyet és megkérdezte:

– És hány kisbabád van, pincéj bácsi?

– Jutka, hallgass! – szólt át az asztal másik oldaláról a nagylány és elpirult.

De Csuszat bizonyos büszkeség töltötte el és gyorsan és egy kicsit meggondolatlanul kivágta:

– Három!

– Igazán? – szólt Jutka anyja. – Gratulálok! És helyesek, egészségesek?

– Igen, – felelte Csusza, hála Istennek! Aztán kissé zavartan tette hozzá. Tulajdonképpen csak kettő. A harmadik útban van, még...

– Ó, biztosan az is egészséges, erős gyerek lesz...

Jutka ide-oda hadonászott a villájával és közbeszólt:

– Pincéj bácsi, tudod mi leszek, ha nagy leszek?

Most már a szomszéd asztaloknál is odafigyeltek és mosolyogva nézték a kicsit. Az apja kezében feleúton megállt a szájához készülődő megrakott villa és ő is meglepett érdeklődéssel nézett legkisebb lá-

nyára. A kisebbik fiú könyökével oldalba lökte a bátyját, de azért egy pillanatra sem hagyta abba a táplálkozást. A másik kis szőke pedig az asztal másik oldalán fura grimaszt vágott és fülébe súgott valamit a néniének, mire az mégjobban elpirult és zavartan babrálta a papírszalvétát.

– Hát mi leszel? – kérdezte Csusza bizonyos játékosággal a hangjában.

Jutka először az anyjára nézett. Valami végtelen szeretet és gyengédség sugárzott a szeméből, aztán kicsit rátartian felvágta a fejcskáját, a kis lófark csak úgy röpült a mozdulat nyomán és büszkén kivágta:

– Én mama leszek. Tudod?!

A szomszéd asztalnál valaki tapsolni kezdett, a másik oldalon jóízűen nevettek, egy fiatal nő pedig az ablak melletti asztalnál, – otthagya gavallérját –, Jutkához sietett és megcsókolta:

– Te édes! – mondta negédesen és a kezébe nyomta az illatos szegfűcsokrot, amit nyilván attól a fiútól kapott...

Csusza gyorsan összeszedte a kiürült tálakat és tányérokat és kisietett a tálalóba. Az arca csak úgy sugárzott, Mariska néni észre is vette:

– Csusza, tisztességes borralaló?

– Á, Mariska néni, valami sokkal nagyobb annál.

– Te, fiú, nyertél a lottón?

– Még annál is nagyobb!

– No??

- Kisbaba lesz nálunk, Mariska néni!
- Most tudtad meg? Itt volt Mancsi?
- Igen... azaz, hogy nem... de mégis...

Felkapta a tésztát és kirobogott. De a csapóajtóban majd gyökeret vert a lába. Mintha Koki jött volna be szemközt az étterembe. Csak pillanatig tartott az egész, mert nyomban felismerte a fiatal orvost, aki mindig pontosan egykor jön ebédelni. Tényleg hasonlít valamit Kokira. Alacsony, fekete, göndörhajú, barnaképű. És a szeme is olyan mosolygós mint Kokié.

– Szegény Koki... – gondolta és aztán továbbsietett, hogy a tészta idejében érkezzék az asztalra.

5.

Kopogtak. A püspök kissé összerezett, de nem szólt azonnal. Az ablaknál állt és nézte a téren gomolygó színes világot. Az övéi ezek az emberek. Ezek a hét végén lótó-futó férfiak és nők, fiúk és lányok. És ő volna a pásztoruk...

Lassan az ajtó felé fordult, de még látta a püspöki palota felé igyekvő postást. Igen, ilyenkor szokott jönni. Tizenkettő után néhány perccel...

A kopogás megismétlődött.

A püspök az ajtóra nézett és azt mondta: Szabad!

Magas szikár pap jött be halkan a dolgozószobába, szigorú volt az arca és tisztelettudó.

– Dicsértessék a Jézus Krisztus! Püspök atya hivatott.

– Igen, rektor úr. Remélem nem zavartam azzal, hogy idekértem. Tudtommal ez az órája most szabad.

– Igen, püspökatya, szabad vagyok... És különben is valahányszor csak hivat, mindig szabad vagyok. Egészen biztos, hogy szabad.

A püspök hálásan nézett az idős papra, a szeminárium igazgatójára. Ő jóval fiatalabb volt nála, hiszen nem olyan régen kormányozza ezt az egyházmegyét, és néha meg is lepte őt valami olyasféle érzés, hogy mások sokkal alkalmasabbak lettek volna erre a szolgálatra. – Kérem, rektor úr, – mondta szinte tiszteletteljesen, – foglaljon helyet.

A rektor leült az íróasztal előtti karszékre, de csak úgy az egyharmadára. És nem támaszkodott hátra. A püspök odahúzott egy másik karszékot és leült vele szembe. Nem az íróasztala mögé ült.

Csend ereszkedett közéjük. A rektor fegyelmezetten és mozdulatlanul ült, készen arra, hogy nagy figyelemmel hallgassa meg főpásztorát. A püspök is hallgatott. Bal keze a kényelmetlen halvány kék selyemmel behúzott rokokó karszék támláján nyugodott. Jobb kezével a mellkeresztjét simította végig.

– Rektor úr tudja, hogy milyen gondok emésztenek már régóta, hiszen nem titkoltam el ön előtt, aggodalmaimat, tervezgetéseimet.

A püspök várt egy kicsit, de minthogy a rektor nem szólt semmit, tovább folytatta:

– Az Úr Jézus azt tanította: *Aki nagyobb közületek, legyen mint a legkisebb és mindenkinek szolgálja. Sőt magáról azt mondta: Nem azért jöttem hogy nekem szolgáljanak, hanem, hogy én szolgáljak és váltságul adjam életemet sokakért...*

Elhallgatott és rövid szünet után hozzátette:

– És még azt is: *Ahol én vagyok, ott lesz az én szolgálóm is...* Ilyenek vagyunk mi rektor úr? Fölneveljük kispapjainkat. Öt esztendeig tisztelendő urak. Aztán fölszenteljük őket és káplán urak lesznek, És amint mi itt a szemináriumban többé-kevésbé mindenben kiszolgáljuk őket, úgy odakint a plébániákon is kiszolgálják a tisztelendő urakat.

A rektor egy mozdulatot tett, de minthogy a püspök folytatta, ismét fegyelmezett mozdulatlanságba merevedett.

– Az Úr Jézus nem így tette. Először is szolgált a szüleinek, aztán szolgált a megrendelőinek a műhelyben s végül az apostoloknak. „*Nemde az az úr, aki az asztalnál ül? És én mégis úgy vagyok közöttetek, mint aki szolgál*”. Ezt is ő mondta, hogy kinyissa az apostolok szemét...

A püspök most kérdően nézett a rektorra.

– Püspökatyá, – szólalt meg az igazgató – és az is fájdalmas még, hogy az Úr most is szolgál nekünk, de nem mi Neki!

A püspök élénken kapta fel a fejét!

– Igen rektor úr, erről, erről beszéljen!

– Az Úr úgy engedelmeskedik nekünk, mint a leghűségesebb szolgáló az urának. Az átváltozáskor a szentmisében a mi szavunkra jelenik meg az oltáron. Ha föloldozást adunk a gyóntatószékben a mi szavunkra bocsátja meg a bűnöket. És így van ez minden szentségben. De mi tele vagyunk gyengeséggel. Ha alkalmatlan időben akar valaki gyónni, mert munkába siet és nem ér rá megvárni a mise végét... akkor... akkor mi könnyen elfeledkezünk arról, hogy mi tulajdonképpen szolgálak vagyunk. Rosszul mondtam, püspökatyá, bocsánatot kérek, nem „tulajdonképpen”, hanem valóságosan. Mert mi csak abból gazdálkodunk, ami az Úré. A kegyelem az övé, nem a mienk. Mi csak kiszolgáljuk a híveket... De tényleg kiszolgáljuk őket?

Szokatlanul hosszú mondókája után, mint a tettenért gyerek, hirtelen elhallgatott és szorosan összezárta ajkát.

– Igen, ez így van... szólt elgondolkozva a püspök. Aztán felélénkülve megkérdezte:

– És a szegényekkel hogyan állunk?

– A szegényekkel úgy állunk, hogy ők Krisztus közöttünk. *„Amit egynek a legkisebbek közül cselekedtetek, nekem cselekedtétek...”* A baj ott van, hogy mi nemcsak a szegényeket, de Krisztus Urunkat sem akarjuk igazán szolgálni.

– Ez kissé kemény beszéd, nem, rektor úr?

– Bocsásson meg, püspökatya, kissé élesen fogalmaztam meg a mondanivalómat.

– Nézzen körül itt, főtisztelendőséged – mutatott körbe a püspök karjával, mi emlékezteti itt a názáreti otthon egyszerűségére?

– Püspökatya személye – felelte a rektor szilárdan, aztán hozzátette: – az itt összehalmozott művészettörténeti és egyháztörténeti szempontból értékes kincseket nem tehetjük az utcára a szegénység nevében.

– Tudom, de ez inkább múzeum, mint Krisztus szolgájának lakása...

Az idős pap széttárta a karját és meleg tekintettel pillantott főpásztora szemébe. Első alkalommal az egész beszélgetés kezdete óta.

A püspök gondterhelt arca kissé megenyhült. Fölállt és íróasztalához lépett. A mappa alól kihúzott egy levelet.

– Rektor úr, egy szentet veszített el.

A rektor magasra húzta amúgy is magasan ívelő szemöldökét.

– A szeminárium elvesztette, de az egyetemes Egyház megnyerte. Én legalább is azt hiszem.

Kihúzta a borítékból a levelet. A dúsan aranyozott rokokó óra Borromei Szent Károlyt ábrázoló gobelin alatt éppen felet ütött. Rá nyomban felelt a székesegyház toronyórája. A püspök újból leült.

„Kedves Püspökatya – kezdte a levél olvasását – nagyon hálásan köszönöm kedves levelét és igazán

erőt öntött belém. Mert már majdnem beadtam a kulcsot. A karom annyira fáj, hogy se éjjelem, se nappalom. És nem is bánom már, hogy megszabadulok tőle. De azért persze a munkásember csak fájlalja a jobb kezét...

A püspök megszakította az olvasást.

– Rektor úrnak jó a memóriája... Emlékszik, évekkel ezelőtt arra a kalandra a Mátrában, azzal a két fiúval?

A rektor finoman elmosolyodott:

– Emlékszem, püspök úr.

– Pistának hívták az egyiket. Kokinak a másikat.

– Igen, emlékszem.

– Ezt a levelet Koki írta...

A rektor megdöbbszent arcot vágott:

– Levágták a jobb karját? – kérdezte megrendülten.

– Igen, rákos a szegény fiú.

– És püspök úr levelezik vele?

A rektor maga is megijedt a túlbizalmas kérdéstől és azért nyomban hozzátette: – Bocsánat püspökatyá... de nagyon sajnálom azt a fiút...

– Nem sokáig fog szenvedni fél karral.

– Értem, püspökatyá... És... és ő a mi szemináriumunkba akart jönni?

– Volt róla szó, de hamarosan közbelépett a betegsége.

– Szegény fiú – ingatta fejét a rektor.

– Sok jót tett az a gyerek még betegen is. Kárpitos

volt a mestersége és ingyen javította a környék szegényeinek a bútorait. Igazán szolgálta őket... *„Aki nagyobb közületek, legyen mint a kisebb és mindenkinek szolgálja...”*

A püspök hirtelen helyzetet változtatott a karzékben és élesen nézett a rektorra:

– Mi ingyen szoktuk a szolgálatainkat végezni, rektor úr? – Kérdezte szigorúan. Kis szünet után enyhébb hangon folytatta:

– Ez a fiatalember felajánlotta életét és szenvedését Istennek. És mosolyogva szenved.

– Püspökatya meglátogatta ezt a... ezt a... Kokit? – kérdezte meglepetten a rektor.

– Sohasem panaszkodik, sohasem nyafog, – tért ki a válasz elől a püspök. *„Nincs senkinek nagyobb szeretete annál, mint aki életét adja övéért...”* Tudják ezt a leckét az ön kispapjai?

– Tanítjuk nekik püspökatya – szólt halkán a rektor. – Vagy legalább is próbáljuk tanítani... De... de tetszik tudni, hogy a... hogy a pasztorális tanárunk bizony már kiöregedett.

A püspök most egész testével a rektor felé fordult, egy pillanatig fürkészve nézte, aztán megjegyezte:

– Éppen ebben az ügyben kérttem.

A rektor mozdulatlanul hallgatott.

– Olyan pasztorális tanárra van szükség, aki megtanítja a kispapjainkat a szolgálatra, a szegény-

ség és a szegények szeretetére, az áldozatra, az ingyenes munkára. Kit talál erre alkalmasnak?

Csend támadt.

– Ön nem vállalná?

Az igazgató elhárító mozdulatot tett.

Valaki halkán kopogott az ajtón.

– Tessék – szólt a püspök.

A titkár jött be és átnyújtotta a postát. A főpásztor végignézte a leveleket és egyet kihúzott. Gyorsan fölbontotta és átszaladt a sorokon, aztán a rektor kezébe nyomta.

„Püspök Atya!

9–én, szombaton vágják le a jobb karomat. Kérem, imádkozzék értem. Úgy akarom elviselni, ahogyan Püspökatya tanított rá.

Áldott legyen az Isten!

Tisztelettel: Koki”.

A rektornak könnybelábadt a szeme. Nagyon szégyelte, mert vele ilyen nem szokott előfordulni. A levelet az íróasztalra tette s közben számot adott magának arról, hogy tulajdonképpen az hatotta meg, hogy egy püspök – az ő püspöke – egy ilyen fiúval levelez. És... és ez a fiú egyszerűen csak úgy írja alá a levelét, hogy Koki.. Koki...

– Nos? – szólt a püspök.

– Nagyon sajnálom, hogy ez a fiú nem lehetett a miénk... vagy inkább Krisztus Urunkké.

A püspök arca sugárzott, de hallatlanba vette a rektor válaszát:

– Vállalja?

A rektor megremezt. Miről is van most szó tulajdonképpen?

– A lelkipásztori tanszéket? – kérdezte óvatosan.

– Igen.

– Én nem értek a mai fiatalok nyelvén. Pedig ez ebben a tantárgyban lényeges kellék.

– Igen... én is azt hiszem.

– Ajánl valakit?

A rektor fészkelődni kezdett a karszéken.

– Kérem, ne legyen titka előttem. Bárkit javasolhat, akit alkalmasnak talál. Akármilyen fiatal is lehet!

– Püspökatya, annak igen modern gondolkodásúnak kell lennie.

– Igen...

– És olyannak, aki maga is tud szolgálni...

– Igen, természetesen.

– És olyannak, aki szereti a szegényeket és megérti a szenvedőket, mert erre kell megtanítania majd a hallgatóságát is.

– Igen... igen...

– A legalkalmasabbat akarja püspökatya?

– Az egyházmegyében a legalkalmasabbat.

Most váratlan dolog történt. Az öregedő szikár pap, hirtelen felállt...

– Egyetlen ilyen alkalmas papot ismerek az egyházmegyében. Püspökatya az.

A püspök meghökkent. Ott álltak egymással szemben, egészen közel.

– Kérem... püspökatya, ha... ha túl merész voltam...

A püspök nem szólt semmit. Föl-alá kezdett járni a szobában. Múltak a másodpercek sőt a percek is. A rektor lehajtotta a fejét és mozdulatlan maradt.

A kis rokokóóra vékonyan egyet ütött, s rá nyomban vastagon felelt a tornyóra. A püspök az íróasztal előtt megállt és kezébe vette Koki levelét. Egy darabig nézte. Összeráncolt homlokkal erősen gondolkozott. Aztán lassan az idős pap felé fordult.

– Rektor úr – mondta csendesen – jövőre, Isten nevében én fogom tanítani kispapjainknak a pasztorálist.

A rektor szigorú szemében valami hálás örömtűz lobbant fel egy pillanatra.

– Deo gratias – mondta halkan és összekulcsolta két kezét.

6.

Rózsika megkóstolta a borsót, de még keménynek találta. Bepillantott a sütőbe, aztán rakott a tűzre: hadd süljön az a bukta. Pista egyre itthon lesz, szombaton csak délig dolgoznak. A gyerekek még

iskolában vannak. Körülbelül az apjukkal együtt fognak hazaérkezni. Egy kicsit tévován körülnézett, s minthogy pillanatnyilag nem akadt dolga, kipilantott a konyhaajtóból az utcára. A plébános loholt el kertjük előtt. Ugyan hova siet olyan nagyon? Nem is köszöntötte. Úgy sem hallotta volna meg. A kertjük hosszú, és annyira szaladt, hogy utol se érte volna a „Dicsértessék”.

Kicsit nekitámaszkodott az ajtófélfának és nézte a feshő pünkösdi rózsákat. Odébb meg a nefelejts kéklik már és a palánk mellett szépen fejlődik a lilium. Szent Antalra majd kinyílik. Pillantása átszaladt a kert másik végében nyújtózkodó néhány virágágyra. Az a fia kertje. Lacié. Ahhoz csak neki szabad hozzányúlnia. Ő gondozza. Ő nevelte a palántákat kis faládákban a mosókonyhában, Ő ültette ki. Ő locsolja, gyomlálja. A kert legszebb része az. Az anyja legalább is úgy találja. Persze, mert Lacié...

De mi ütött ebbe a gyerekebe, hogy pap akar lenni? Túl sokat jár ministrálni. Minden nap. Hát kedvet kaphatott hozzá. A plébánosuk kedves ember, ügyes pap. Évekkel ezelőtt őt is megtérítette. Most meg a fiát...

– Az apja nem bánja, örül neki. De ő? Ő bizony nem! A legnagyobb fia. A legkedvesebb! Kitűnően tanul. Egyetemre szánta, Orvos lesz belőle, vagy tanár. Vagy ki tudja? Talán híres kutató, tudós? Ó,

micsoda pompás álmokat szövögetett az Ő anyai szíve erről a legnagyobb gyermekéről?

– És most pap akar lenni... Éppen most? A mai időben? Se fizetés, se megbecsülés. Hát hiszen tudja ő, hogy a papi hivatásban nem a megélhetés a lényeges... de mégis...

– Aztán meg a lányai? Azok férjhez mennek egy-kettőre, segítséget azoktól nem lehet várni. De Laci-kára mindig számíthatnak! Mert hiszen nem könnyű dolog négy gyereket felnevelni és jól esnék már egy kis segítség. Egy kis megpihenés. Egy kis gondnélküliség. Mindig csak: ennek cipő kell, ennek nincs már rendes ingje, aztán meg: „Anyu azt mondta a tanító néni, hogy ilyen meg ilyen füzet kell, meg színes ceruza.” Kötelező mozi... Kötelező kirándulás ennyi meg ennyi... Most ennek szakad el a cipőfűzője, most annak lyukas a cipőtalpa, szóval mindig, mindig akadt kiadás. Semmiségek, de négy gyerek mellett! És Laci maholnap már keresne! És most el akar menni papnak...

Sistergés hallatszott a konyhából. Rózsika gyorsan megfordult. Jaj a borsó! Hamar megkeverte és bepillantott a sütőbe. Kihúzta a tepsit, szép pirosra sült már a bukta. Kicsit nézegette, aztán oldalt tette egy székre és kendővel letakarta, hadd maradjon meleg amíg az asztalra kerül majd. Félrehúzta a lábast a borsóval és mosogatáshoz fogott. Így szereti. Ebéd előtt mindent elmosogat, amit a főzésnél

használt. Ebédkor rend és tisztaság legyen a konyhában és ebéd utánra se legyen már sok dolga.

– Lám Koki is azt mondta, amikor a múltkor a kórházban meglátogatták, hogy sok rendes iparos emberre van szükség, rendes keresztény srácra, akik példát adnak a többieknek is. Akik tudnak jól dolgozni, szeretik a szakmájukat... és szeretik az Úr Jézust... Ilyeneket mondott Lacikának a keresztfiának. Szegény Koki! Ma operálják... Vagy talán éppen most?

Rózsika nem egykönnyen érzékenyül el, de most kibuggyant a könnye. Mélyet sóhajtott. Imádkozott érte. Sokat. A mai szentáldozását is érte ajánlotta fel... De Koki csak mosolyog... Mindenem csak mosolyog... Az ő boldog házasságát is úgy többé-kevésbé neki köszönheti – ezt tudja –, Pistát is ő szedte rendbe... És... és azon a gyöngyösi kiránduláson is ő mondott le az Ibusz-vonatról és zötyögött egész éjszaka a személyvonaton... És tulajdonképpen akkor egyeztek meg Pistával...

Elvégezte a mosogatást, sőt a törölgetést is. Helyére rakta a lábasokat és teríteni kezdett. Ez itt apu helye... ez meg Lacikáé...

Megállt és elgondolkozott.

Ha ez a Laci elmegy papnak sohasem fognak neki többé teríteni... meg főzni...

Nagyot sóhajtott.

– Édes Istenem, miért akarod elvenni tőlem a legkedvesebbet?

Leült és maga elé nézett, de válasz nem érkezett a kérdésére, sem semmi idevaló gondolata nem támadt. Üresnek érezte az esztét, üresnek a szívét is.

– Lacika – suttogta – miért akarsz pap lenni? Miért akarod anyut itt hagyni?

Hirtelen felállt és bement a szobába. Az éjjeli szekrényen Kati képe előtt ott feküdt a Szentírás. Rápillantott a képre:

– Őt is elvetted, Uram. Egyetlen őszinte barát-nőm volt, amikor még nyomorult voltam és Téged nem ismertelek...

Kicsit nézegette Kati mosolygós képét. Pálmafák közt állt apácaruhában és hátul valami épület is látszott. A lepratelep.

Most a szódás húzott el a házuk előtt, hallatszott a kiáltozása. Hamar kisietett a konyhába, felkapta az üres szódásüvegeket, a tepsiből kivett két buktát és kiszaladt az utcára.

– Tessék, Sándor bácsi, még meleg. És most két üveggel kérek, mert holnap vasárnap...

Az egyik üveget a vízcsap alá tette és gyengén ráeresztette a vizet, a másikat a sarokba állította, aztán megint bement a szobába. Felvette az éjjeli szekrényről a Szentírást és kiült vele a konyhába. Alaposan elnyűtt biblia volt ez, hiszen szinte naponta olvasgatott belőle. Most is egy-kettőre megtalálta azt, amit keresett. Azt a történetet, amikor a tizenkét éves Jézus otthagytá a szüleit és tudtuk nélkül visszamaradt Jeruzsálemben, a templomban. Újból

olvasta a jól ismert eseményt. Amikor ahhoz a helyhez ért, ahol a szülei ráakadnak és anyja kérdőre vonja őt, ezt feleli: *Hát nem tudtátok-e, hogy abban kell lennem, ami az én Atyámé?* – abbahagyta az olvasást, becsukta a könyvet és lehunyta a szemét.

– Abban kell lennem, ami az én Atyámé... Kell lennem. És abban, ami az én Atyámé!... Lacika – suttogta ismét – ... Én hordtalak a szívem alatt, én szenvedtem veled... én tápláltalak... én neveltelek... én aggódtam miattad... De honnan van az bennem, hogy anya tudtam lenni...? És honnan van az, hogy úgy formálódott kicsiny tested bennem? Hogy táplálni tudtalak, hogy féltettelek, hogy szerettelek és ... és szeretlek most is... Kicsi fiam...?

Lassan megindultak a könnyei.

– Azért vagyok anyád, mert ő akarta és... és nem akarhatja-e most, hogy vissza-adjalak Neki, Akitől kaptalak?

Elhallgatott és csendben maradt. Aztán valami derengeni kezdett az agyában, – és a szívében is.

– Istenem, Kati mosolyogva indult a lepratelepre és ott is mosolyog, az undorító nyavalya közepete... Lám Koki is mosolyog. A halálos betegségében is mosolyog és... és biztos vagyok benne, hogy a fél karjával is mosolyogni fog.

Hirtelen valami fény gyúlt a szívében:

– Istenem, Te kérsz tőlünk nagy és sokszor fájdalmas dolgokat és úgy intézed, hogy mégis moso-

lyogva tudjuk odaadni Neked. Bizonyára azért, mert Neked adjuk?!

Felállt és végigsimított a kötényén. Most erősnek érezte magát. Újból felütötte a Szentírást. Egy mondatot keresett. Egyetlen egyet. Szent Pálnál olvasta. Úgy emlékszik. Ide-oda lapozgatott a könyvben s végre is megtalálta, amit keresett.

– *Isten a jókedvű adakozót szereti* – olvasta és önkénytelenül is elmosolyodott.

Gyermekcacagás hallatszott a kertből. Igen, az ő gyerekei! Gyorsan visszatette a könyvet a helyére, s mire a konyhába ért, már bent zsivallygott a négy gyerek.

– Anyu – kiáltotta Lacika, aki elsőnek rontott be – most már biztos, hogy pap leszek. Találkoztam az atyával és képzeld Sebők bácsi meghalt, de előtte meggyönt és megáldozott. És azt mondta az atya, hogy Koki bácsi keze van a dologban. És én is olyan akarok lenni, mint az atya, aki a bűnösöket meg tudja gyóntatni!

Boldogan ölelte át az anyját és arcát egészen hozzászorította.

Rózsika szeretettel és bizonyos tisztelettel simította meg fiacskája fejét:

– Igen, kisfiam, legyél csak pap. Nagyon jó pap, aki a nagy bűnösöket is mind mind meg tudja gyóntatni...

A szeme könnyben úszott, de azért mosolygott.

7.

A művezető odalépett Pistához.

– Te javítottad a piros Skodát?

– Én.

– A tulajdonos azt kéri, hogy kísérd el. A fékkel volt baj, és most nem mer nekivágni egyedül a János-hegynek.

– Nyugodtan nekivághat. A fék jól fog működni.

– Pista, el kell menned vele. Az igazgató is kéri ezt.

– Mi a fene?

Pista benzines ronggyal törölgeti a kezét, néhány perc múlva dél, dehogy is megy ő máshova, mint haza. Épp az öltözőbe akart indulni.

– Tudod kié az a kocsi? – kérdi a művezető hamiskás mosollyal.

– Akárkié, nekem más dolgom van.

– De megfizeti búsásan. És... és a cégünk jóhír-neve is kívánja, hogy elmenj vele. Nem küldhetek akárkit... És mégiscsak te javítottad azt a kocsit...

– És miért pont a János-hegyre akar vele menni? Próbálja ki előbb kisebb lejtőn.

– De ott van a felvétele, és egyre fent kell lennie.

– Micsoda felvétele?

– Hát film... filmfelvétel. A kocsi Verőczy Ágnesé, a filmsztaré...

A művezető jelentősen pislogott Pistára.

Pista kicsit gondolkozik, aztán azt mondja:

– Megyek. – És máris indul.

– De így?... Ilyen olajosan? Öltözz át előbb, utána úgyis hazamész...

– Hát ha kocsijavító kell neki, akkor itt vagyok. Csak nem fogok az utcai ruhámban a kocsi alá feködni, ha baj van...

Ez az okoskodás elnémította a művezetőt. Nem is akadékoskodott tovább. Örült, hogy Pista kötélnek állt. Méghozzá szombaton! Tudta azt is, hogy Verőczy alaposan megfizeti ezt az utat, – telik neki – és Pistáéknak meg jól jön az a kis pótkereset. Hiába négy gyerek, az négy gyerek...

– Nem bánom Pista, csak siess, mert nem értek fel idejében és a „művésznő” – ezt kissé gúnyosan mondta, – már ideges. Elég soká tárgyalt az igazgatóval is, amíg ráállt. Mert a cég ilyenre nem kötelezhető.

* * *

Tényleg a művésznő kissé idegesen ült már a volán mellett. Pista azonnal felismerte. Több filmjét látta már és neki is tetszett a játéka. A vezető ott állt a kocsi mellett és ő is ideges volt.

– Na, csakhogy jönnek – lélegzett fel, amikor a művezetőt Pistával meglátta. Föl se tűnt neki, hogy Pista olajos munkaruhában van.

Pista beült a vezetőülésbe, tehát Verőczy Ágnes mellé és kissé túl hangosan vágta be maga után a kocsi ajtaját. Verőczy lopva rápillantott, kapcsolt,

egy mosollyal még megajándékozta a cégvezetőt és a művezetőt, aztán gázt adott és egy kicsit viharosan elindultak.

Egy darabig némán ültek egymás mellett. Néhányszor lassítani kellett, sőt a villany-rendőr tilosát jelzett és meg kellett állni.

– A fék jól működik – mondta a művésznő elismerően. – Remélem a hegyen sem lesz vele baj.

Pista nem szólt semmit. Csendben szaladtak át a Margit-hídon, s amikor Budára értek, ismét Verőczy szólalt meg:

- Jó, hogy nem öltözött át, hogy így jött.
- Miért gondolta, hogy átöltözöm?
- Azt hittem, hogy imponálni akar majd nekem.
- Miért akarnék magának imponálni?
- Én Verőczy Ágnes vagyok...
- Én meg négygyermekes családapam!
- Ejha! Ilyen fiatalon?

Pista nem válaszolt és Ágnes csacsogni kezdett.

– Tudja, most forgatunk egy filmet. Magát is érdekelni fogja. Egy kevésbé tisztességes nő – ez én vagyok – javításba adja a kocsiját. Fékhiba... Amikor kész és érte megy, kéri, hogy a szerelőt a biztonság kedvéért engedjék vele az első útjára, mert egyszer már nagyon póruljárt, majdnem karambolozott a hanyag javítás miatt. A szerelő bizonyos huzavona után rááll. Bosszúból az olajos overáljában ül be a kocsiba. Úgy mint maga.

Kicsit elhallgatott, és szeme sarkából Pistára pillantott. Pista közönyösen ült mellette.

– Azért kértem, hogy jöjjön velem – folytatta azután – hogy ehhez a szerepemhez művészi élményt szerezzek. Amit egyszer a valóságban átéltem azt egészen másképpen tudom játszani... Persze ez kis önzés a részemről, de ha ez a film jól fog sikerülni, magának is része lesz benne.

– Hogy milyen lesz ez a filmje, az attól is függ, hogy mi a történet folytatása.

Pista ugyanis ismerte Verőczy egyik másik kevésbé a szája íze szerint való filmjét.

– Hogy mi a történet folytatása?

Rágyújtott egy vékony, füstsűrűs cigarettára és Pistát is megkínálta:

– Bocsásson meg! Rágyújt?

– Köszönöm, nem dohányzom.

Mélyet szippantott és kissé elgondolkozott.

– A folytatása ahogy az már lenni szokott, az, hogy szerelem szövődik a művésznő és az autószerelő között. A férfi otthagyja a családját, – rosszul élt a feleségével. – Elveszi a bárpillangót és ezzel megmenti a zülléstől. Tényleg a leány egészen átalakul, felfedezik róla, hogy tehetség, igazi művészi tehetség. Az elhagyott asszony is talál valakit, aki a gyerekeivel együtt elveszi, az ő számára is az új férfi az igazi. Mindketten, illetve mind a négyen megtalálták a boldogságukat és életük jobbrafordulását.

Újra mélyet szippantott a cigarettából, és hosz-

szan kifújta. A füstje szinte betöltötte a kis kocsit. Egy darabig hallgatott, aztán gúnyosan hozzátette:

– Tanulság: addig kell csereberélni kinek-kinek az élete párját, amíg megtalálja az igazit. Jó, mi?

Most oldal fordult és groteszk grimasszal ránevetett Pistára. Pista is ránézett erősen és komolyan:

– Ági, miért játszol te ilyen filmekben? kérdezte szigorúan.

Verőczynek elakadt a lélekzete.

– Honnan ismer maga engem... kapkodott levegő után.

– Fordulj be a Pasaréti útra és a Ferences templom előtt állj meg. Kokinak most vágják le a jobb karját az onkológián...

– Kokinak...?

Verőczy erősen összehúzta a szemöldökét és feszülten gondolkodott. De azért engedelmeskedett. Befordultak a Pasaréti útra. Valami megdöbbentség szaladt át az arcán, szinte túl hangosan kiáltott föl:

– Kokinak?!

– Emlékszel még rá?

– Hát persze! Két paddal ült mögöttem a suliban.

– Akkor rám is emlékszel... Én vagyok Pista...

Kerekes Pista... Két osztállyal feljebb.

– Pista!

– Ott álljunk meg – mutatott Pista a járda felé.

– Igen...

Verőczy odakanyarította a kocsit és megállt.

Pista kiugrott és visszaszólt:

– Mindjárt jövök.

– Én is veled megyek.

Kissé túl buzgón ugrott ki ő is a kocsiból. Bezárta az ajtaját és Pista után eredt. A járókelők némi kíváncsisággal figyelték őket.

– Nem neked való hely ez, Ágnes – mondta Pista fanyarul, amikor a templom küszöbéhez ért.

– De én szoktam imádkozni – bizonygatta a híres filmsztár – mindennap imádkozom... – és most egészen olyan volt, mint amikor még Ágikának becézték...

A templomban hűvös volt. Pista leborult az egyik padra és arcát kezébe temette:

– Szegény Koki...

Ágnes kissé ügyetlenül hajtott térdet, mint aki már kijött a gyakorlatból. Nem ment be a padba, hanem hátul megállt. Lopva körülnézett, nem látják-e? – aztán keresztet vetett:

– Szegény Koki...

Pista tulajdonképpen Kokiért akarna imádkozni, de nem megy. Ágnes jut eszébe folyton. Az Ági-ka... Ördögvölgyi kislány volt. Anyja-apja még most is ott laknak, vagy fél kilométerre tőlünk... Derék iparosember volt az apja... Most már öreg... nyugdíjas... de nem szorulna rá a nyugdíjra, a híres lánya segíti!... Micsoda karriert futott be ez az Ági!... De igazán tehetséges is!... Szegény Ági... És micsoda filmeket játszik!... Itt van ez a mostani is... ő már tudja, hogy az ilyen történetek csak a filmen

végződnek boldogsággal. Az életben tragédiával... Szegény Ágnes... Hosszan és buzgón imádkozott ezért a szegény lányért... Ezért a szegény híres művésznőért...

– Elkészünk, Pista, menjünk – suttogta Ágnes a templomi csendben óvatosan.

Amint kiértek a napfényre, Ágnes arcán valami változást vett észre. Szótlatlanul ültek be a kocsiba. De amikor a főútvonalra kanyarodtak, a művésznő hirtelen gondolt egyet és visszafordította a kocsit Pest felé.

– Most hazaviszlek – mondta Ágnes és a hangja keményen csegett.

– És mi lesz a felvétellel?

– Pukkadjanak meg ezekkel a hülye filmjeikkel. Nem vállalom ezt a filmet... Majd telefonálok...

Pista hirtelen meg akarta kérdezni, hogy miért? – de belátta, hogy jobb, ha most hallgat.

Kis idő múlva aztán másképp tette fel a kérdést:

– És, ha ezért majd mellőznek?

– Azt se bánom. Ezentúl csak tisztességes filmet akarok vállalni...

Egészen elvörösödött. Hirtelen élesen az úttest széléhez vezette a kocsit és megállt.

– Én egyke gyerek voltam, egyetlenke, tudod... és Koki... Koki nekem... nekem testvérem volt, amíg rendes lány voltam... – mondta.

Aztán ráborult a volánra és úgy rázta a zokogás, hogy Pistának el kellett hinnie, hogy ez valódi sírás,

nem műkönyvek, mint amilyeneket Verőczy Ágnes a filmjein szokott produkálni.

8.

Kedves Kati!

Ugye megváltozott az írásom utolsó levelem óta. Ennek az az oka, hogy most bal kézzel írok Neked. Gyakorlom magam, mert le fogják vágni a jobb karomat. Tudod, az a csúnya daganat... Azért ne búsulj, én sem búsulok.

Van egy nagyon jó barátom. Egy püspök. Csodálkozol, mi? Emlékszel még arra a mátrai kirándulásra, aminek a végén Gyöngyösön találkoztunk és aminek a legvégén Pista megkérte Rózsika kezét? Hát persze, hogy emlékszel még. Akkor el is meséltük, hogy a Bagolyirtáson, a papi üdülőben egy püspökkel találkoztunk, sőt az ágyában aludtunk. Azóta jó barátságban vagyunk, különösen mióta a kórházban vagyok. Hát én azért nem búsulok, mert ő nagyon jól meg tud vigasztalni a leveleivel. Most, hogy le akarják vágni a jobb karomat, megírtam neki és egy csuda levélben válaszolt. Néhány részt fel is olvastam belőle Róna doktornak. Nagyot nézett. De azért úgy láttam, hogy megértette, mert Róna rendes ember. Fiatal orvos itt az osztályunkon és nekem jó haverom. Meg is mondtam neki, hogy ha majd nyiszálnak a fejem alá teszem a püspökátya levelét. Hadd álmodjam szépeket.

Most behozták az ebédet és abba kell hagyni az írást. Majd ebéd után folytatom.

Megvolt az ebéd. Képzeld, palacsinta volt, amit én nagyon szeretek. Afrikában ismerik a palacsintát? – Na, szóval jobb kézzel folytatom tovább, mert mégis csak könnyebben megy és te is jobban tudod olvasni.

A múltkor meglátogatót Rózsika a keresztfiunkkal, Lacikával. Mutattam neki a te leveledet. A keresztmama levelét.

Hát képzeld, ez a Laci pap akar lenni. Annyit már tudok, hogy ha valaki igazán pap akar lenni, azt Isten indítja el a lelkében, de nem mindenkit Isten hív, aki pap akar lenni. Érted, ugye? Hát persze! Sokkal jobban, mint én. Szóval, ezért próbára akartam tenni Lacikát, és azt mondtam neki, hogy manapság derek, vallásos munkásemberekre van szükség, akik megmutatják, hogy a mi hitünk, meg a tisztességes munka nagyon is jól megférnek együtt. Sőt...

Rózsika nem szeretné, ha Lacika pap lenne, de én azt mondtam neki, hogy ne ellenkezzék az Istennel, ha tényleg Isten keze van a dologban.

Képzeld, van itt a kórházban egy TV, hogy a betegek ne nagyon unják magukat. Hát múlt szombaton este én is megnéztem, mert Veróczy Ágnes egyik filmjét adták. Emlékszel még rá? Egy osztályba jártunk vele. Csuda nagy filmszínész nő lett belőle. Amolyan igazi filmsztár. Nem mondom, jól játszik, dehát ez a szerep nem a mi gyomrunknak való. Különben is hallottam róla, hogy nem él rendes életet. Szegény Ági! Pedig jó kislány volt.

Csakhát egyetlenke, elkényeztetett... Meg is fogadtam magamban, hogy imádkozni fogok érte és a nyiszi-nyasziból is kap majd valamit.

Egyébként már végrendelkeztem. Kati, ne neved, nekem is van vagyonom. Hát először is a szerszámaimat a kis inasunk kapja meg a műhelyben. Ő is hamar elvesztette az édesapját, akárcsak én. Ő is egyedül él az anyjával. Nem rossz gyerek, csakhát hiányzik a neveléséből az apai jó szó. (Nálam a mamám pótolta, amikor szükség volt rá, hála Istennek!) Ez lesz az én előlegzett ajándékom, ha jövőre felszabadul. Mert azt én már meg nem érem, Kati! Az fix.

Az ágyamból a matracot Sebők bácsi kapja, – tudod, aki velünk szemben lakik és folytonosan beteg. – Mielőtt a kórházba jöttem volna, javítottam a derekalját, de már nagyon rossz.

Aztán anyámat megkértem, hogy ha majd felszabadul szobám távozásom után (jó mi? – ezt Ági is így szokta mondani valamikor), akkor vegye oda lakni Csuszdiékat, mert nagyon nyomorúságosan laknak és igazán megérdemlik. És könnyen lehet majd építeni a házunkhoz egy harmadik szobát is, ha a családja gyarapodik. Egyébként ő is meglátogatott, nem is olyan régen, megkérte, ha írok Neked, adjam át üdvözléteit. Ezennel átadtam.

Pistáéknak hagyom a Püspökatya leveleit és főképpen Lacikának, ha majd megérti őket.

Neked, Kati meg nem hagyok semmit, mert Te vagy a leggazdagabb közöttünk. Sőt inkább én koldulok egy kis imádságot, hogy azért mégis csak tisztességesen bírjak el-

ni fél karral is addig, amíg az Isten akarja. És, hogy rendesen fejezzem be azt, amit nem mindig egészen rendesen folytattam. Az ÉLETET! AZ ÉN ÉLETEMET.

Látod, csupa nagy betűvel írtam. Utólag rájöttem, hogy ez banális dolog, de nem javítom ki. Hadd maradjon így. Mert az élet mégis csak nagy dolog. Nem? Istentől kaptuk és Istennek adjuk vissza. Nem fura az, hogy rövidesen találkozom övele? Brrrr, látod Kati, olyanokat írok már, mint a püspökátya, pedig én csak egy kárpitossegéd vagyok és nem is áll jól nekem az ilyen. De most azért is bal kézzel fejezem be a leveletemet. Így ni! Hogy hozzászokj ehhez az újfajta írásomhoz.

A majmocskát, Beppót és Pepit a papagájt üdvözlöm és ha tudnám, hogy megeszik, okvetlen küldenék nekik egy igazi magyaros, paprikás gulyáskonzeret. Hadd tudják meg, hogy errefelé mit szeretnek a majmok és a papagájok. (Értsd, ahogy akarod).

A végrendelet ellenére azért még várom leveledet!

Sokszor üdvözlő:

K O K I

Soeur Catherine összehajtotta a levelet, visszatette a borítékba és lehunyta a szemét. Darabig mozdatlanul ült egyszerű kis asztala előtt, aztán lassan elmosolyodott. Kicsit hátratolta a széket és fölállt. A lezsaluzott ablak résein át tompa fény szűrődött be a cellájába. Kipillantott a telep kertjébe. Sehol egy lélek. Persze a forróság elől mindenki elbújik. Pedig még csak tíz óra van. De otthon ilyenkor

szólalnak meg a déli harangok. A gyárakban ebéddő van és a kórházakban kezdődik az ebéd kiosztás. Koki most ebédel. Talán már fél karral?

Egy kicsit összeszorult a szíve.

A folyosón, az ajtaja előtt ruhasuhogást hallott. A nővértársai... Szeretne most kiugrani hozzájuk és hangosan kiáltani: ide figyeljete, hallgassátok meg ezt a levelet! Ilyen fiúk teremnek nálunk otthon! Nem pap, nem szerzetes és így tud szenvedni! Ennyibe veszi a halált!

Ő, látott ő itt összetört szíveket, kétségbeesett lelkeket a nyomorúságnak ezen a helyén. Volt alkalma neki is a szenvedésre, megkóstolhatta a keserű kelyhet ő maga is! Az állandó hőség, az idegen emberek, a jó darabig érthetetlen nyelv! A szokatlan életmód, az éjjeli virrasztások! A malária, amely mindjárt első évben elkapta és sokáig gyötörte! És a honvágy... Igen, a honvágy is...

Hogy megtanult azokban a sötét órákban imádkozni! Mennyire meg tudta érteni a szenvedő Megváltót! Óh igen, sokat, nagyon sokat térdelt akkor a rendház kápolnájában, a tabernákulum előtt.

Soeur Catherine, mi van magával? Kérdezte olykor a főnökkasszony. – Maga csak egyre fogy és nagyon sápadt. Menjen az orvoshoz. – De az orvos nem talált semmit és ő visszatért az ő igazi orvosához a kápolnába. Egyszer aztán megértette ott: „Aki nem veszi fel keresztjét minden nap, nem lehet az én tanítványom!” Fömlállt a térdeplőről, megkemé-

nyítette magát és ezt mondta: „Uram, akarom a keresztet, amelyet Te készítesz számomra naponta.” Sarkon fordult és kiment a kápolnából. A derű akkor visszatért az arcára, nem panaszkodott többé, erős volt és rengeteget dolgozott.

– Kedvesem – mondta egy alkalommal a főnökasszony – az ön szép hazájában nincsenek még ilyen lányok, mint maga, akik ide akarnának jönni?

Mindez eszébe jutott most. Az otthoni levelek nem okoztak már neki gondot. Megszokta, hogy elvigye őket a kápolnába és ott fölolvassa az Úrnak.

Most is így akart tenni.

Egészen leengedte a zsalut, úgy hogy sötét lett a szobában, aztán fogta Koki levelét és kilépett a folyosóra. Most üresnek találta. Az ablakokon át kilátott a kertbe. Nagy pázsit terült el az épület előtt, túl rajta pálmák hajladoztak s a fák között ide fehérlett a kórház épülete. Kicsit káprázott a szeme a hirtelen fénytől, de csak rövid ideig tartott az egész, mert néhány lépés után a kápolnához jutott. Ott ismét félhomály volt és aránylag hűvös. A helyére térdelt. Egyedül volt. Elővette a levelet és a tabernákulumra tekintve ezt mondta:

– Uram, írt Koki.

Aztán várt egy kicsit és nagyon csendben felolvasta az egész levelet.

– Mit szólsz hozzá? – kérdezte, mikor a végére ért.

Egy darabig hallgatott.

– Ő Neked adta az életét – kezdte a beszélgetést újra. – Apránként veszed el tőle Uram! Először a jobb karját... Pedig szeretett dolgozni vele... és ő nem bánkódik ezen. Még eszébe sem jut, hogy lázadozzék. És nem fél. Látod ebből a levélből, Uram, hogy nem fél...

Valami reszketés szaladt át egész testén és érezte, hogy elsápad. Tenyerébe hajtotta az arcát és mozdulatlan maradt. Imádkozott. Rettenetesen imádkozott... Mert reggel, a mosakodáskor megdöbentő felfedezést tett...

Csendesen nyílt az ajtó, de nem vette észre.

A folyosón csengő szólalt, öt perc múlva tizenegy, az ambulanciára kell mennie...

Hirtelen felállt, bizonytalanul térdet hajtott és indult kifelé.

Az ajtóban hatalmas, széles, fehér alak állta az útját. Lefèvre atya, a gyóntatója... Breviáriumát a jobb kezében lógatta és nagyon komolyan nézett a fiatal apáca zavart arcába.

– Kedves nővér, valami baj van? – suttogta kissé nyugtalanul.

Kati ott állt előtte halványan, Koki összegyűrt levele a kezében. De az arcát, ezt a sápadt meggyötört arcot lassan, lassan valami derű öntötte el... Valami fényesség...

– Nincs baj? – ismételte meg a kérdést az atya kissé más fogalmazásban és az arca megenyhült.

Kati nem találta a megfelelő szavakat. Nagyot

nyelt, nem tudta, hogyan fogalmazza meg azt, amit mondani akar. Nem is vesződött vele sokáig. Megfeledkezett arról, hogy ő most Soeur Catherine, megfeledkezett arról, hogy tulajdonképpen hol is van, arról, hogy mi illik, mi nem és hirtelen mozdulattal felhúzta apácaruhája jobb ujját, egészen könyökön felül – most egészen olyan volt, mint a régi, talpraesett ördögölgyi Kati – és Lefèvre atya orra alá tolta a karját.

Az atya meghökkent. A lepra fehéres foltja a félhomályban is jól látszott a nővér karján. A pap lassan a nővérre emelte pillantását. Kati ott állt előtte és mosolygott. Igen, mosolygott. És a pap olyan sugárzónak, olyan szépnek találta, hogy önkénytelenül lehunyta a szemét. Meghökkentségét hirtelen valami magabiztos erő váltotta föl. Újból felpillantott. Kati már leengedte a karját és szemét lesütve alázatosan állt előtte. Most ismét Soeur Catherine volt, de az arca még mindig csodálatosan fénylett.

– Lányom – mondta a pap a megindultságtól kisérekedten – nincs senkinek nagyobb szeretete annál, mint aki életét adja embertársaiért...

Sarkon fordult és úgy ment ki a kápolnából, hogy bárki azt hihette: az imént vágta le a hétfejű sárkánynak mind a hét fejét.

9.

Éppen egy óra volt, amikor Kokit az operáció után kitolták a műtőből. Az övé volt ma az utolsó műtét. A tanár lehúzta a gumikesztyűt és mosakodni kezdett. A víz csobogása hallatszott és a nővérek rendezgetése a műszerekkel. Nem szólt senki egy szót sem. Az adjunktus, akit tehetsége emelt ilyen fiatalon a professzor mellé, a nyitott ablakhoz ment és mélyen szívtá be az enyhe májusi levegőt. Amikor visszafordult, a műtőasztal alatt észre vett valamit. Fejével intett az egyik nővérnek. Az lehajolt és felvette. A levél volt. Nem is figyeltek rá eddig. Amikor a műtőasztalról leemelték, akkor ejtette ki Koki a kezéből.

A tanár a mosdónál megérezte, hogy a háta mögött valami olyan dolog folyik, ami nem illik bele a műtét utáni megszokott történések rendjébe. Hátrafordult.

– Itt maradt a levél – magyarázta az adjunktus. – Kiejtette a kezéből.

– Ennek a Róna doktornak néha romantikus ötletei támadnak – jegyezte meg a tanár félig tréfásan, félig epésen.

A nővér ott állt az üres műtőasztal mellett, kezében a levéllel és kérdően nézett a tanárra. A tanár néhány pillanatig gondolkozott, aztán néhány lépést tett a nővér felé és azt mondta:

– Olvassa csak fel, nővér, azt a levelet. Hangosan.

A műtőben hirtelen csend támadt, és mindenki a nővér felé fordult, aki a levelet tartotta. A nővér elpirult és tétován nézett a tanárra, majd az adjunktusra.

– Csak olvassa fel bátran – biztatta a tanár és kisére elmosolyodott, mert arra gondolt, hogy ez a nővérke most attól izgul, hogy hátha belesül az olvasásba.

– Talán inkább az adjunktus úr – mondta a nővér zavartan és odakínálta a levelet a fiatal orvosnak.

– Nem bánom, adja ide – nyúlt nevetve a levél után az adjunktus és a nővér megkönnyebbülten fellélegzett.

– Hát halljuk – mondta a tanár a mosdástól még nedves kezét törülgetve.

Az adjunktus kivette a levelet a borítékból, megnézte a megszólítást, aztán lapozott egyet és az aláírást kereste.

– A megszólítás: Kedves Fiam! Az aláírás pedig: Püspökatyád – mondta bevezetésképpen.

A főnővér kicsit felkapta a fejét és összehúzta a szemét. A többiek lopva rápillantottak.

– Csak olvassa el az egészet – mondta a tanár határozottan. – Igazán érdekel, hogy mit akart a Róna ezzel a levéllel. És láthatólag a fiú is örült neki.

Az adjunktus vállat vont és a főnővér felé olyan

mozdulatot tett, mint aki nem tehet az egészről. Ne-
kitámaszkodott a műtőasztalnak és olvasni kezdett.

„Kedves Fiam!

Legutóbbi leveled valósággal zavarba ejt. Megírod, hogy az orvosok közölték veled, hogy le kell vágni a jobb karodat és, hogy, – mint írod – egyáltalán nem izgulsz miatta. De azért egy kis erősítést mégis kérsz tőlem.

Megvallom, elszorult a szívem, s örömmel láttam volna azt, hogy miképpen "nem izgulsz", hogy szomorúságomban engem is némiképp megerősíts. Mert bizony elszomorodtam erre a hírre. Tudom, fiam, hogy mit jelent a munkásemléknek a dolgos jobb keze. Oda a keze, oda a kenyerre. És tudom azt is, hogy mit jelent a jobb keze annak, aki sok szegényen segített vele. De vajon: Oda a keze, oda a szeretete is?

A munkás kezeddél tudtad a szegények avított bútorait javíttatni, rongyos matracokat megfoltozni, segítettél megrakott kosarakat a piacról hazacipelni, – sőt édesanyád egyszer azt is elárulta, hogy az öreg Mari néninek a szomszédban a nagymosásnál is segítettél..."

Az adjunktus itt megállt az olvasásban és szemét körülfuttatta a műtőben. A tanár kifejezéstelen arc-
cal mozdulatlanul állt a mosdó előtt, a fiatal nővér,
akinek a levelet kellett volna felolvasnia a műtőasz-
tal végénél a kötényével babrált, és amikor az orvos
abbahagyta az olvasást, futó pillantást vetett rá. A

többiek szemüket lesütve, csendben álldogáltak, ki erre, ki arra, csak a főnővér szegezte szigorú és kis-sé ellenséges pillantását az adjunktusra.

Az adjunktus alig észrevehető mozdulattal a főnővér tekintetét Koki levágott jobb karjára irányította. Magabiztos pillantása most elvesztette keménységét és zavartan tekintett másfelé.

„Írod azt is – folytatta tovább a levél olvasását az adjunktus – hogy fél karral is ki akarsz tartani amellet, amit megkezdte, vagy inkább, amit Isten kegyelme bened megkezdett. Még szent Pált is idézted: A szeretet soha meg nem szűnik... Ne is szűnjék meg. Sőt gyarapodjék benned! Mert, – hogy én is szent Pál szavaival szóljak: 'Fiam, most mindennél kiválóbb utat mutatok Neked!'

Ha már az Úr szava szerint egy pohár víz sem veszti el jutalmát, amit a rászorulóknak nyújtunk, hát akkor mennyivel inkább az az áldozat, amit másokért vállalunk szeretetből! És minél nagyobb az áldozat, annál inkább!

Tudod, hogy mi mindnyájan egy testet alkotunk és egymásnak a tagjai vagyunk. Krisztus a fő és mi vagyunk a tagok. 'Ha szenved az egyik tag, valamennyi együtt szenved vele, s ha tiszteletben van része az egyik tagnak, vele örvend valamennyi.' Erre a korintusi híveit oktatja szent Pál. Te szenvedsz fiam, s mi veled szenvedünk. Hidd el, hogy a Te fájdalmad az enyém is... De az a bátorság, amellyel Isten segítségével ezt az áldozatot meghozod, az én büszkeségem is...

De térjünk vissza a szeretetre! Ha eddig karoddal sokat segítettél szeretetből, ezután kar nélkül még többet segíthetsz ugyanabból a szeretetből. Mert a szeretet legnagyobb biztosítéka az áldozat. A szeretetből hozott áldozat pedig, életet teremt. Gondolj az édesanyák életadó áldozatára... De ez evilági életre vonatkozik. Hogy valaki, aki kegyelmileg holt, újjászülessen a kegyelmi életre, ahhoz is áldozat kell. Éspedig Isten iránti szeretetből hozott áldozat.

Tedd jelszavaddá, szent Pálnak ezt a mondatát:

‘Örömmel szenvedek értetek és testemben kiegészítem azt, ami még hiányzik Krisztus szenvedéséből, Testének, az Egyháznak javára.’”

Az adjunktus olyan lendülettel olvasta a püspök levelét, hogy észre sem vette, hogy a hangját feleremelte, s úgy beszélt mint valami pap, aki a szószékről püspöke nagyböjti pásztorlevelét olvassa fel. De most elakadt a hangja, és kis szünetet tartott. A műtőben csend feszült és tisztán lehetett hallani, amint egy betévedt dongó került egyet a szobában és ismét kiröppent a nyitott ablakon. A főnővér igazított egyet a főköttőjén, majd újból mozdulatlan-ságba meredt.

Az adjunktus folytatta az olvasást.

„Kedves Fiam, ajánld fel ezt az órát a Szent Szűz anyai keze révén Istennek. Ajánld fel azokért, akikért ő akarja. Ajánld fel ismerőseidért, azokért, akiket különö-

sen szeretnél Istennek megnyerni. És arra kérlek, gondold egy kicsit rád is... Mert te most mindnyájunknál gazdagabb vagy. Olyan gazdag, hogy tudsz valamit adni magának a mérhetetlen Gazdagságnak, Akinek mindene megvan és semmire sem szorul rá, tudsz adni magának az Istennek!

Sohase felejtse el, hogy a szeretetben fogant áldozat menti meg a világot. Mert a hit hegyeket mozgat ugyan de a szeretet a hegyeknél is mozdíthatatlanabb emberi akaratokat. Látod, mekkora tőke felett rendelkezel!

Írd majd meg, Fiam, hogy mikor lesz a műtét, hogy lélekben Veled lehessenek.

A Szent Szűz oltalmába ajánl együttérző őszinte szeretettel:

Püspökatyád''

A püspök aláírása után ceruzával még néhány sor ákom-bákom volt olvasható. Az adjunktus némán keresztülfutotta, és azt mondta:

– Itt még olvasható valami. Alighanem Koki írta oda:

– „Egészen úgy akarom elviselni és följánni, ahogyan Püspökatya írta. Ámen.”

Az adjunktus összehajtotta a levelet, visszatette a borítékba és a tanárra pillantott. A tanár még mindig szenvtelen kifejezéssel támaszkodott a mosdóhoz, de az arcán most enyhe pír égett. Lassan és egy kissé rekedten megszólalt:

– Kérem, Sárika, vigye el a levelet és tegye vissza a fiú kezébe... vagy legalább is a takarójára – fűzte hozzá némi gondolkodás után. A fiatal nővér, aki nek a levelet kellett volna felolvasnia, átvette a borítékot az adjunktustól és az ajtó felé indult.

De a főnővér váratlanul megmozdult és utána sietett.

– Majd én... – mondta készségesen és a szeme csillogott. Kivette kezéből a püspök levelét és kilépett vele a folyosóra.

Nesztelenül húzta be maga után a műtő ajtaját.

SZÍV LELKISÉGI KÖZPONT

2022 Tahi, Villa sor 7-9.

Tel.: 26/387-162

A Jézus Szíve Népkeányai Társaságának a Pilisi hegyek lejtőjén fekvő lelkigyakorlatos háza minden szempontból a CSENDET és a NYUGALMAT sugározza.

CSENDEN TALÁLJUK MEG ISTENT ÉS ÖNMAGUNKAT!

A természet szépségeit csodálhatjuk a háznak tájba illő parkjában. Az egyik irányban az erdők és mezők, a másikban a Duna folyik pár száz méterre.

A Kápolna, az imaterem, az egyszerűen berendezett egyágyas szobák, a szolld, de bőséges ellátás (elérhető áron), mind erre a CSEND-re irányulnak.

Célunk: a SZENT IGNÁCI LELKIGYAKORLATOK útjára és útján segíteni minden hozzánk érkezőt. Erre alapozott programjaink különböző módúak és időtartamúak:

- rövid 2-3-4 napos lelkigyakorlatok,
- nyolcnapos lelkigyakorlatok - csoportban vagy egyéni vezetéssel,
- csendmeditációk - bevezetés a csendes imába,
- papok és szerzetesek szüleinek lelkigyakorlatok,
- hivatástisztázó lelkigyakorlatok,
- fiataloknak lelkinapok,
- tanfolyamok, bibliodráma,
- egyéni rekollekciós napokra is és felüdülésre egész évben mindenkit szeretettel várunk.

***Mindenben keressük és találjuk meg,
szeressük és szolgáljuk Istent!***

Ára: 210 Ft (ÁFÁ-val)

Ja, Koki? – Az igen! Az belevaló srác!
Nem mondom, Csibi se kutya, Klaudiusz
is megjárja, Lapaj, meg a többiek is meg-
érik a pénzüket. De Koki?

Nem! Nem mondok róla semmit. De ha
elolvasod történetét, igazat adsz nekem.

AZ ÍRÓ EDDIG MEGJELENT IFJÚSÁGI REGÉNYEI:

CSIBI	1991	Szent Gellért Kiadó
ARANYKERESZT	1992	Korda Kiadó (elfogyott)
A CSODÁLATOS KÉP	1993	Korda Kiadó
A ZÖLD BÖRÖND TITKA	1993	Korda Kiadó
A TIZENEGY APOSTOL TITKA	1993	Korda Kiadó
A KATASZTRÓFA	1994	Korda Kiadó
KLAUDIUSZ	1994–1995	A Keresztény élet heti újságban folytatásos közlésben

Terjeszti: **KORDA Könyvkereskedés**
6000 Kecskemét,
Lestár tér 2.
Telefon: 76/328-977